

# Kungl Utrikesdepartementet

Avd: 5

Grupp: 2

Mål: Em<sup>I</sup>

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1955, okt. 1-31

25.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Köln

Avsändt den TELEX 19 kl.

Inkom den 1/10 19 55 kl. 1535

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|           |     |      |
|-----------|-----|------|
| Dnr 10: B |     | 28   |
| Avd.      | Gr. | Mål. |
| P         | 2   | 2u I |

aa.

PH

28.

För Lundberg i anslutning till mitt handbrev den 29 september. Sammanträffas Wagner den 4 oktober, tack-sam eventuell ytterligare Sprachregelung måndag. An-ser knappast lämpligt att insistera på utförligare utfrågning om nationalitet, än vad som framgår av Grafts uttalanden. Rysk kategorisklyvning mellan o-villkorligt amnestierade och andra krigsförbrytare som tillkännagivits den 29 september väl snarast ägnad underlätta våra efterforskningar. Med hänsyn rysk agentverksamhet bör jag väl söka undvika lämna skriftlig uppteckning. Jag är tveksam om lämplighet att utsända polistjänsteman utan större utlandser-farenhet för detaljförhör. Vore det inte bättre att anlita någon förutvarande UD-man exempelvis Vendel-Hellstedt. Det är ju övervägande fråga om generaler, diplomater och annan prominens.

Kumlin

Coll.: *Sam*



Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

|                      |                |                         |
|----------------------|----------------|-------------------------|
| STOCKHOLM 1/10 19 55 |                |                         |
| N:o 49 ✓             | BUD<br>Chiffer | BIL.                    |
| INK. D. N:o          |                |                         |
| AVD.<br>P            | GR.<br>2       | MAL.<br>Eu <sup>I</sup> |

*after Jarring*

*4/*

Svensk  
Berlin

Enligt pressen skall 11 fransmän omkring 23 september ha överlämnats av ryssarna till franska vederbörande i Berlin. Telegraferas om dessa sänts vidare till Frankrike. Vi anmodar därefter beskickningen i Paris utfråga dem.

Cabinet

*Den 11. 11. 1900*



Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöboförsutredningen.

*åter Jarring*

# Telegram

|             |      |                 |      |      |
|-------------|------|-----------------|------|------|
| STOCKHOLM   |      |                 | 1/10 | 1955 |
| N:o         | 50 ✓ | BUD.<br>Chiffer | BIL  |      |
| INK. D. N:o |      |                 |      |      |
| AVD.        | GR.  | MÅL.            |      |      |
| P           | 2    | Eu <sup>I</sup> |      |      |

Svensk  
Berlin

Handbrev Tamm-Lundberg 19 september.

Vi ånse oss icke kunna överlämna förteckningar å svenskar som kan tänkas befinna sig i Ryssland. Däremot nu som förr tacksamma om Suchdienst rutinmässigt kan ställa frågor till de hemvändande om de anträffat någon svensk under sin vistelse i Sovjetunionen.

Cabinet

*Sup. 1/10 11/20 Rhein*

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram ( BUD )

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Från Berlin

Avsänd den 3 / 10 19 55 kl. Telex

Inkom den 3 / 10 19 55 kl. 10.50

Utskrivet i 3 ex. Detta är original.

|      |       |      |
|------|-------|------|
| Dnr  | B. 13 | 42   |
| Avd. | P     | Gr.  |
|      | 2     | Mål. |
|      |       | Ent  |

Pol

3/10 ch. Paris

AK

42.

Edert chiffer 49. Fransmännen praktiskt taget  
omedelbart sänts vidare.

Tamm.



KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen.

Telegram

|             |                |                         |      |
|-------------|----------------|-------------------------|------|
| STOCKHOLM   |                | 3/10                    | 1955 |
| N:o 33 ✓    | BUD<br>Chiffer | BIL                     |      |
| INK. D. N:o |                |                         |      |
| AVD.<br>P   | GR.<br>2       | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |      |

Svensk  
Paris

Enligt pressen skall 11 fransmän den 23 september ha hemsänts från Sovjetunionen och via Berlin omedelbart vidarelämnats. Kontakta vederbörande franska myndigheter och anhåll att fransmännen ifråga utfrågas om de någon gång under sin vistelse i Sovjetunionen påträffat någon svensk. Skulle svaret i något fall bli positivt bör ni meddela oss detta, varefter vi sänder detaljerade instruktioner för vidare utfrågning.

Cabinet

Exp. 4/10 kl. 14.40 F

84



KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram ( BUD )

ex. 2 till

3

4

*Jarring  
dinnering*

Från Köln

Avsant den **TELEX** 19 kl.

Inkom den 4 /10 19 55 kl. 1955

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|      |       |      |
|------|-------|------|
| Dnr  | 10: B | 29   |
| Avd. | Gr.   | Mål. |
| P    | 2     | Eu I |

*7/10 ch. Bonn.*

*AL*

29.

Brådskanie för Lundberg och Jarring. Sedan Wagner vid samtal idag ånyo uttalat tycksamhet om lämplighet av separata utfrågningar av hänsyn till de allierades tidigare utfrågningar underrättelsesyfte, har vi kommit till följande förslag:

Tyska Röda Korset berett i Friedland mottaga ackrediterad representant för Svenska Röda Korset, som beredes tillfälle omödelbart direkt utfråga alla fångar, som uppge sig eller kan förmodas haft kontakt med saknade svenskar. Den utsände personen behöver inte tillhöra Svenska Röda Korsets ordinarie personal eller bära dess emblem men bör formellt betecknas som Svenska Röda Korsets Vertreter. Ackreditering bör ställas till Deutsches Rotes Kreuz, Bonn och bör vara allmänt avfattad, förslagsvis, att vederbörande utsändes för att biträda vid eller studera Aufnahme der Heimkehrer. Wagner har understrukit vikten av att ombudet talar så god tyska, dass er nicht auffällt. Han bör helst inträffa i Friedland på eftermiddagen den 8 oktober, enär första kontingenten beräknas anlända natten till den 9. Genom denna anordning undvikas inkoppling av Auswärtiges Amt. Telegraferas.

Kumlin

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

insänder promemorior  
i Bendel-ärendet.

~~Sänd brygg~~ 58/649

5/10

Wien den 4 oktober 1955.

Nr 647.

3 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

HEMLIG

Jarring/DS a + b  
5/10 Danielsson, f.k.  
u. Jarring

exp. 5/10-55  
af.

AK

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt insända tre stycken prome-  
mior angående efterforskningar i Bendel-ärendet.

Erik Braunerhielm

Erik Braunerhielm

503

65

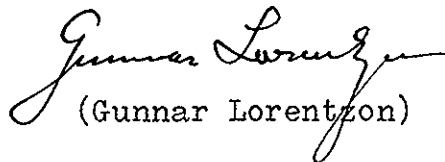
Strängt förtrolig.

P. M.

Under mina efterforskningar i Wien har jag stått i kontakt med avdelning 14 i inrikesministeriet - den avdelning, som handlägger ärenden rörande "Kriegsvermisste". Därvid har jag i aktuella fall varit i tillfälle att få se det formulär och den cirkulärskrivelse, som tillställts alla "Heimkehrer" vid deras återkomst (se bil. till hbr Allard/Lundberg 12.7.55). Härvid har det visat sig, att ingen av de återvända fångarna omnämnt någon svensk i dessa handlingar.

I det kartotek, som föres av avdelning 14 över samtliga namn, som över huvud taget förekommit i samband med saknade såväl österrikiska som utländska krigsfångar, återfinnas icke namnen Wallenberg eller Langfelder.

Wien den 3 oktober 1955.

  
(Gunnar Lorentzon)

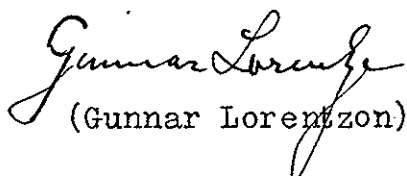
Strängt förtrolig.

P. M.

I anslutning till bil. 2 till 594 B. 10.9.55, i vilken promemoria framhölls, att dr Maximilian Manfred icke erhållit det understöd från staten, vilket i allmänhet tilldelas från rysk fångenskap återvända österrikiska medborgare, får jag meddela, att jag närmare förhört mig om anledningen härtill i inrikesministeriet. Därvid förklarade man, att de österrikare, som icke erhållit understöd, i allmänhet tillhört antingen en kategori, som genom eget förvållande råkat i rysk fångenskap eller som tillhört en utländsk underrättelseorganisation. Med "eget förvållande" avsåge man personer, som under ockupationen frivilligt gått ryssarnas ärenden eller som genom sitt arbete inom USIA medvetet skadat österrikiska intressen.

Anledningen till att Manfred icke erhållit ersättning vore närmast den, att han arresterats av ryssarna på grund av sina förbindelser med USIA-företagen. Strängt förtroligt meddelades mig av en tjänsteman, som personligen förhört Manfred, att denne vore av den uppfattningen, att Manfred lede av en patologisk lögnaktighet, vilken dock ofta vilade på en grund av sanning.

Wien den 3 oktober 1955.

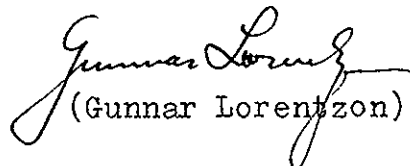
  
(Gunnar Lorentzon)

Strängt förtrolig.

P. M.

✓ Åberopande meddelande i särskild ordning angående Landwehr von Pragenau får jag efter en snabb efterforskning i inrikesministeriet meddela, att det här torde röra sig om Kurt Landwehr von Pragenau, född den 7.12.1910 i Bukovina. Dennes medborgarskap anses dock ur österrikisk synpunkt såsom "ungeklärt" och då han eventuellt kan vara tysk medborgare, har Bonn av österrikiska vederbörande den 2.12.1954 underrättats om hans fångenskap. Kurt Landwehr von Pragenau synes nämligen ännu icke ha återvänt och han torde för närvarande vistas i Wladimir. Jag har emellertid aldrig vid samtal med Wladimir-fångar hört talas om denne, vilket ju på intet sätt innebär, att han icke skulle vistas där. Vad Pragenaus släktingar beträffa, har beskickningen erfarit, att Pragenaus fader, Georg Landwehr von Pragenau, är bosatt i Hainburg an der Donau, Hofmeisterstrasse 64. Fadern är emellertid 84 år gammal, varför jag väntar mig att erfara mera av Pragenaus syster, fru Alice Safranek, Bruck an der Mur, Postwiese 14, dit jag avser begiva mig en av de allra närmaste dagarna.

Wien den 4 oktober 1955.

  
(Gunnar Lorentzon)

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN  
efterforskningar.

*red. tapp* 58/649

5/10

Wien den 4 oktober 1955.

Nr 649.

1 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

HEMLIG

Jarring/DS  
5/10

a + b  
Danielsson, f.k.  
u. Jarring

*exp. 5/10-55  
AB.*

AL

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt insända en promemoria  
angående överste Leopold Nitsches vittnesmål om Norbert von  
Hassler.

*Erik Braunerhielm*

Erik Braunerhielm

507

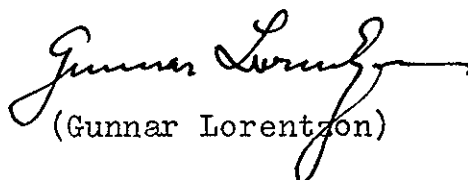
Bil. till Beskickningens i Wien  
skrivelse nr 649/55.

Strängt förtrolig.

P. M.

I anslutning till bil. 1 till 615 B. 20.9.55 angående överste Leopold Nitsches vittnesmål om Norbert von Hassler får jag meddela, att inrikesministeriet icke känner till någon "Heimkehrer" med detta namn. Däremot finnes en fånge vid namn Josef Hassler, född 7.3.1910 och till yrket servitör. Josef Hassler har ännu icke återvänt från den ryska fångenskapen och bör måhända, sedan han återkommit, icke kontaktas, då han varit aktiv kommunist och arbetat för den ryska censuren i Österrike.

Wien den 4 oktober 1955.

  
(Gunnar Lorentzon)

508

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BID )

Från Wien

Avsändt den ~~TELEX~~ 19 kl.

Inkom den 7/10 1955 kl. 1215

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|      |        |      |
|------|--------|------|
| Dnr  | 60 : B | 60   |
| Avd. | Gr.    | Mål. |
| P    | 2      | Eu I |

8/10 ch. Wien

AL

60.

För Kabinettssekreteraren från Lorenzon. Edert chiffer 65.  
Primo. Skall namnet icke vara Titze i stället för Thiede.  
Titze anställd hos Prins Albrecht von Hohenzollern Burg Name-  
dy (?) Rehnlandet.

Secundo. Avser inträffa Bonn senast måndag.

Braunerhielm

KOPIA

Orig. HP 39 G



7/10 ch. Wien  
" Bonn.

cabinet sthlm  
cabinet sthlm  
svensk koeln  
cabinet sthlm  
svensk koeln

98 7/10 1955.

cabinet stockholm

150, foer jarring. enligt tidningsuppgifter har en foersta transport med 24 tyska krigsfaangar de flesta generaler ankommit torsdag afton zongraensen herleshausen och vidarebefordrats friedland. endast generalerna von seydlitz och bogens namn naemnda i pressen. ny transport 32 personer foervaentas idag ungefaer samma antal loerdag samt omkring 600 soendag.

kumlin

cabinet sthlm  
svensk koeln kl 1140

KUNGL. UTRIKES **Telegram**  
DEPARTEMENTET Lundberg/AA.

Sjöborgsutredningen

|                           |                  |                         |
|---------------------------|------------------|-------------------------|
| STOCKHOLM 7 oktober 1955. |                  |                         |
| N:o 50                    | 134D<br>Chiffer. | BIL.                    |
| INK. D. N:o               |                  |                         |
| AVD.<br>P                 | GR.<br>2         | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |

*Ad*

Besk. Bonn.

Lorentzon beordrad omgående resa Bonn för förhör Friedland. Beskickningen torde kunna ge erforderliga instruktioner. Röda Korset sänder kreditiv idag enligt Edert 29 "studera Aufnahme". Om skriftligt kreditiv förse-  
nas bemyndigas Ni muntligt ackreditera sekreterare Lorentzon.

Cabinet

*Gen 7/10 bl. 1520 01*

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

# Telegram

Lundberg/AA.

Sjöborgsutredn.

|                            |       |                |
|----------------------------|-------|----------------|
| STOCKHOLM 7 oktober 19 55. |       |                |
| N:o 67 ✓ BUD.              | BIL.  |                |
| INK. D. N:o                |       |                |
| AVD. P                     | GR. 2 | MÅL. I<br>Eu I |

AL

Besk. Wien.

Lorentzon bör omgående avresa Bonn  
för inledande av förhör återvändande  
tyskar tills avlösare utsetts. Be-  
skickningen Bonn ger instruktion.

Cabinet

Rep. 7/10 kl. 15<sup>15</sup> *gn*

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET Jarring/AA.

sjöborgsutredn.

|                            |                   |              |
|----------------------------|-------------------|--------------|
| STOCKHOLM 7 oktober 19 55. |                   |              |
| N:o                        | 4:o<br>str.förtr. | 3 BIL        |
| INK. D. N:o                |                   |              |
| AVD.<br>P                  | GR.<br>2          | MÅL.<br>Eu I |

Kumlin, Bonn

Broder,

./1.

./2,3.

Härmed översänder jag  
brevet till Tyska Röda Korset, och  
samtidigt begagnar jag tillfället  
att återställa de två listor, av  
vilka Du icke hade avskrifter till-  
gängliga i Bonn.

Jarring

xp 7/10 m.flygkurir s.d. AA.

Avskrift.

COMITE CENTRAL DE LA CROIX-ROUGE SUEDOISE

Artillerigatan 6

Stockholm 14

Das Deutsche Rote Kreuz

B O N N

Friedrich-Ebert-Allee 71

Deutschland

Das Schwedische Rote Kreuz hat hiermit die Ehre die Frage zu stellen, falls ein Vertreter unserer Organisation, Herr Sekretär Gunnar Lorentzon, die jetzige Aufnahme der Heimkehrer aus dem Osten im Lager Friedland oder anderen Entnehmungsstellen beobachten könnte. Das Schwedische Rote Kreuz hat früher die Möglichkeit gehabt, die Aufnahme anderer Flüchtlinge zu folgen und wegen unserer jetzt fortgesetzten Arbeit in Zusammenarbeit mit dem "Suchdienst" des Deutschen Roten Kreuzes wäre die erwünschte Möglichkeit besonders wertvoll. Um Antwort so schnell wie möglich durch die schwedische Gesandtschaft in Bonn wird höflichst erbeten.

Stockholm, den 7. Oktober 1955.

Clare Nordenson  
Erste Vize-Präsidentin

/Henrik Beer  
Generalsekretär

stpl

KUNGL.  
SVENSKA AMBASSADEN

8/18  
Paris den 6 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

Jarring/DS a  
10/10 Danielsson, f.k.  
u.Jarring

M  
Broder,

4/

I anledning av instruktion till beskickningen i särskild ordning rörande de nyligen från Sovjetunionen hemsända elva fransmännen ber jag få meddela, att vi varit i förbindelse med den tjänsteman inom Ministère des Anciens Combattants, som enligt tidigare givna löften brukar hålla oss au courant, därest vid förhör med krigsfångar från Sovjetunionen något skulle framkomma av intresse ur svensk synpunkt. Vår sagesman förklarade att, då alla de elva ännu inte återkommit från Berlin, och förhör därför ej hittills ägt rum med dem, man nog finge räkna med minst en månads dröjsmål, innan svar kunde ges.

*K.I. Westman*  
K.I. Westman

Utrikesrådet Jarring,  
Utrikesdepartementet.

28

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

## Telegram

|             |          |                         |      |      |
|-------------|----------|-------------------------|------|------|
| STOCKHOLM   |          |                         | 8/10 | 1955 |
| N:o 68 ✓    |          | BUD<br>Chiffer          |      | BIL. |
| INK. D. N:o |          |                         |      |      |
| AVD.<br>P   | GR.<br>2 | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |      |      |

Svensk

Wien

8f

För Lorentzon.

Namnet Thiede riktigt. Mannen redan hörd.

Avres snarast.

Cabinet

See also 12-11-55

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Köln

Avsant den TELEX 19 kl.

Inkom den 11/10 1955 kl. 1600

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

|           |       |            |
|-----------|-------|------------|
| Dnr 10.13 |       | P2         |
| Avd. P    | Gr. L | Mål. Eer I |

32.

Lorentzon ankom igår kväll, vidarerest till Friedland i morse.

Kumlin

ÖVERSTYRELSEN  
FÖR  
SVENSKA RÖDA KORSET

Postadress Postfach Stockholm 14  
Telegramadress Swedcross  
Telefon 67 06 85  
Kontorsadress Artillerigatan 6  
Postgirokonton Nr 3032

11/10  
Stockholm den 10 oktober 1955



Int.

aa  
Utrikesrådet Gunnar Jarring  
Kungl. Utrikesdepartementet  
STOCKHOLM 16

AL  
M  
PERSONLIGT

Broder Gunnar!

Åberopande dagens telefonsamtal får jag bifogat i fotokopia i 2 ex.  
översända den skrivelse vi nyligen erhållit från Tyska röda korset i  
den Tyska Demokratiska Republiken betr. major Heinz Hinkeldein.

Fotokopia av skrivelsen översändes till tidskriven Året Runt-Vårt Hem,  
Åhlén & Åkerlunds Förlag, den 4 oktober. Vi meddelade tidskriften,  
att vi var beredda att förmedla de kompletterande uppgifter som kunde  
lämnas betr. vederbörande. Några dagar senare blev vi uppringda av  
fru Oljelund som relaterade den historia jag återgav vid vårt telefon-  
samtal i lördags.

Med de bästa hälsningar

Tillgäme,  
Jan de Geer

# DEUTSCHES ROTES KREUZ

in der Deutschen Demokratischen Republik

ZENTRALAUSSCHUSS

Ausw. Angelegenheiten  
Suchdienst



DRESDEN A 1 , 27.9.55  
KAITZER STRASSE 1 Da/Ko  
RUF 44157

An das  
Schwedische Rote Kreuz  
Stockholm

Sehr geehrte Herren!

Erlauben Sie uns bitte, Ihnen mitzuteilen, dass die Zeitschrift "Äret Runt - Vart Hem" , Stockholm Va , Sveavägen 53, bei uns nach einen Angehörigen der ehemaligen deutschen Wehrmacht, Major Heinz Hinkeldein, angefragt hat.

Wir wären Ihnen sehr zu Dank verbunden, wenn Sie der Zeitung davon Nachricht geben wollten, dass es für unsere Ermittlungen notwendig ist, die genauen Personalien des Herrn Hinkeldein zu erfahren sowie jene Informationen, welche sonst noch für die reibungslose Bearbeitung einer Suchanzeige notwendig sind.

Weiterhin wäre es zu empfehlen, wenn uns die Zeitung mitteilen wollte, welche sonstigen Stellen bereits hinsichtlich Herrn Hinkeldein befragt wurden.

Mit vorzüglicher Hochachtung



( Darf )  
Hauptreferent

14/10 Danielsson, f.k.

u.Jarring

Strängt förtrolig.

12/10

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

Kabinetssekreteraren

13/10

Avsk. överl. t.

herrar Lindberg och Lundström.

P.M.

4/ Vid besök hos mig idag berättade Gottlieb, att han i Vorkuta under flera månader 1954 dagligen träffat Bornschein. Bornschein är inte en särskilt vederhäftig person. Han hade ju varit journalist och kom vid mycket unga år i rysk fångenskap, varför han aldrig haft ett arbete som lärt honom att vara noggrann med olika uppgifter. Under tiden december 1954 till troligen mars 1955 hade Bornschein vistats i Inta, varpå Gottlieb åter i våras träffade samman med honom under några dagar. Därpå hade Bornschein förts över till ett annat straffläger. Det måste alltså ha varit under tiden december 1954 till mars 1955 som Bornschein träffade Tamvelius. I Inta finns inga isolerade fångar utan endast tämligen ointressanta fall, såsom kanslister och skrivflickor från olika beskickningar, under det att högre tjänstemän icke brukade förvaras i Inta. Gottlieb ansåg det absolut säkert att Wallenberg sitter i en isolator, troligen i Wladimir, ett stort fängelse, där det torde finnas ett par tusen fångar. Taischet är ett stort lägerområde med ett flertal arbetsläger. Huruvida där finns en isolator, kunde Gottlieb icke säga. Norr om Vorkuta finns emellertid ett läger, där fångarna hålls i strängaste isolering och varifrån sällan någon återvänder. Gottlieb hade, när han läst tidningarna, undrat om Tamvelius verkligen är Bornscheins källa. Gottlieb kan inte med säkerhet erinra sig att han samtalat med Bornschein om Wallenberg, eftersom hans minne för vissa perioder är starkt försvagat, men på grund av det intresse Gottlieb hade av fallet Wallenberg, hade han talat om Wallenberg med många fångar och han ansåg det för sin del alldeles övervägande sannolikt att han talat om Wallenberg med Bornschein, som han fört många och långa samtal med. Kunde det inte möjligen vara så, att Bornschein

blandat ihop vad han av Gottlieb hört om en svensk med vad han hört från den föregivne svensken Tamvelius?

Gottlieb hade den uppfattningen att det var olyckligt, att somliga fångar sökte ge sig ut för att vara svenskar, danskar etc. Gottlieb hade intrycket att ryssarna förde en särskilt återhållsam politik och ansträngde sig att isolera bl.a. svenskar, danskar, belgare och holländare. Folk av sådana nationaliteter brukar icke få korrespondera med hemlandet.

Gottlieb ville tillstå, att han vid kommissarie Daniels-sons förhör med honom hade underlåtit att nämna en sak, som kan vara av intresse. Han hade i genomgångslägre Potma i Ryssland träffat en österrikare i 45-års åldern, troligen officer, som kände till fallet Wallenberg. Senare hade Gottlieb emellertid icke kunnat erinra sig vem av österrikarna det var som sagt detta och inte heller närmare vad han hade sagt om Wallenberg. I Potma fanns omkring 180 österrikare, varav ett 30-tal kvinnor. Gottlieb hade för sig, att officeren i fråga kom från ett fängelse, vilket kan ge någon ledning vid identifikationen. Gottlieb tror sig i Borås ha en lista över de 180 fångarna... Han lovade att återkomma för det fall att han skulle erinra sig någonting som kunde bidra till identifikation av hans sagesman. För närvarande kunde han icke erinra sig hur han såg ut, inte ens om det var en stor eller liten karl.

Stockholm den 12 oktober 1955.

*Arne S. Lundberg*  
(Arne S. Lundberg)

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

12/10  
Strängt förtroligt.

Jarring/DS

14/10

a

Danielsson, f.k.

u. Jarring

14/10-55  
sep. 93.

AL  
P.M.

2  
Sekreterare Hedin uppringdes på eftermiddagen den 12 oktober av en ingenjör Wahlström, som sade sig ha ett meddelande rörande R.W. Han hänvisades av polchefen till undertecknad.

Vid sammanträffande i departementet samma dag meddelade Wahlström om sig själv att han vore civilingenjör och pensionerad byråingenjör i järnvägsstyrelsen.

Hans adress vore:

Byråingenjör Harald Wahlström

Regeringsgatan 99.

- - - - -

I september innevarande år vistades Wahlström tillsammans med sin hustru i Travemünde. Den 5 september hade de rest in till Lübeck för att besöka stadens sevärdheter. I samband med besök av Marienkirche besågo de den utanför kyrkan uppställda kyrkklocka, som fallit ned under bombardemang av staden under kriget. Herr och fru Wahlström bytte härvid några ord på svenska. Bredvid dem stod en välklädd, ganska kraftig herre med portfölj. Han frågade på tyska "är Ni från Sverige, från Stockholm". Sedan detta av Wahlström bejakats, tillade han spontant "känner Ni Wallenbergs?". Wahlström svarade härpå att han visserligen ej personligen kände Wallenbergs men att det vore en i Sverige mycket välkänd familj. Tysken sade därpå: "Jag har suttit med Raoul i Sibirien i 5 år. Jag kom därifrån 1950". Wahlström genmälte att "den mannen väl för länge sedan vore död". Härtill sade tysken enligt Wahlström "Doch nicht". Efter de österrikiska fångarnas frigivande i år hade han träffat österrikare, som tills ganska nyligen varit tillsammans med R.W.

Härefter hade Wahlströms skiljts från tysken genom att ytterligare personer samlades kring klockan. De hade

därefter ej kunnat återfinna honom.

Wahlström beklagade att han ej gjort några precisa frågor rörande tyskens och R.W:s samvaro. Han föreslog att man skulle söka annonsera efter honom i någon större Lübeck-tidning.

Stockholm den 12 oktober 1955.



(Knut Hammarskjöld)

12/10-55

Telexmeddelande.

Från Jarring till Kumlin, Bonn.

Viktigt meddelande följer.

sf



Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

|             |                |                         |       |      |
|-------------|----------------|-------------------------|-------|------|
| STOCKHOLM   |                |                         | 12/10 | 1955 |
| N:o 51. ✓   | BUD<br>Chiffer | BIL                     |       |      |
| INK. D. N:o |                |                         |       |      |
| AVD.<br>P   | GR.<br>2       | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |       |      |

Svensk

~~Bonn~~  
Köln

Primo. Pressen innehåller idag stort uppslagna AP-uppgifter om Raoul Wilborg som skulle ha befunnit sig i fångsläget Taischet 1953. Wilborg uppges varit chef Svenska Röda Korset Prag. Arresterades år 1945 av ryssarna. Uppgifterna ha lämnats AP-korrespondenten av henvände tyske krigsfången Heinz Bornschein eller möjligen Bernschein.

Secundo. Anmoda Lorentzon omedelbart kontakta Bornschein.

Cabinet.

Dep. d. 12/10 kl. 11.20 af.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

# Telegram

|             |           |                         |      |
|-------------|-----------|-------------------------|------|
| STOCKHOLM   |           | 12.10.55.               | 19   |
| N:o 121     |           |                         | BIL. |
| INK. D. N:o |           | Tfn fr. Hammarskjöld    |      |
| AVD.<br>P   | GR.<br>12 | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |      |

Beqivan om  
telegrampassning.

Pr tfn Hammarskjöld/AGA



Svensk KÖLN.

Ordna telegrampassning i kväll.

Cabinet.



1715  
9/

W.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

# Telegram

Lundberg/AA.

Sjöborgsutredningen.

|                            |       |                      |
|----------------------------|-------|----------------------|
| STOCKHOLM 12 oktober 1955. |       |                      |
| N:o 52 ✓                   | BUD   | BIL.                 |
| INK. D. N:o                |       |                      |
| AVD. P                     | GR. 2 | MÅL. Eu <sup>I</sup> |

Svensk

Bonn

I anslutning till vårt 51. Bornschein uppger sig ha uppgifterna från estländaren Tamvelius. En österrikare, som i några månader varit Bornscheins lägerkamrat, säger sig ha informerat Bornschein om Wallenberg innan Bornschein träffade Tamvelius. Sök utan ledfrågor utröna, huruvida Bornschein verkligen har sina uppgifter från Tamvelius. Det kan vara så, att ursprunget till Bornscheins utsagor är rykten från Lefortovskaja från tidigare år.

Cabinet

310

Exp 12/10 M. 1750 ✓

Hammar skjöld/ib

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen.

Telegram

|                       |                |      |
|-----------------------|----------------|------|
| STOCKHOLM 12.10.55 19 |                |      |
| N:o 54 ✓              | <u>Chiffer</u> | BIL  |
| <u>BUD</u>            |                |      |
| INK. D. N:o           |                |      |
| AVD.                  | GR.            | MÅL. |
| P                     | 2              | Eu   |

Svensk  
Berlin

4  
Expressen innehåller i eftermiddag uppgifter från Berlin, att Heimkehrer journalisten Heinz Bornschein i dag ankommer Berlin från Västtyskland. Han säger sig ha uppgifter om Wallenberg, vilka han f.ö. redan meddelat världspresen. Han torde kontakta Eder och bör då utfrågas på sedvanligt sätt. Tela omgående om han redan kontaktat Er. Fortsättning följer.

Cabinet

Exp 12/10 1725 SA HGA

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

# Telegram

Lundberg/AA.

Sjöborgsutredningen.

h1

Svensk

Berlin

|                             |      |                      |
|-----------------------------|------|----------------------|
| STOCKHOLM 12 oktober 19 55. |      |                      |
| N:o 55V                     | BUD. | BIL.                 |
| INK. D. N:o                 |      |                      |
| AVD. P                      | GR 2 | MÅL. Eu <sup>I</sup> |

Vårt chiffer 34 . Bornschein uppger sig ha uppgifterna från estländaren Tamvelius. En österrikare, som i några månader varit Bornscheins lägerkamrat, säger sig ha informerat Bornschein om Wallenberg innan Bornschein träffade Tamvelius. Sök utan ledfrågor utröna, huruvida Bornschein verkligen har sina uppgifter från Tamvelius. Det kan vara så, att ursprunget till Bornscheins utsagor är rykten från Lefortovskaja från tidigare år.

Cabinet

511

exp. 12/10 kl. 18<sup>10</sup> gm

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

|                                             |     |                 |
|---------------------------------------------|-----|-----------------|
| STOCKHOLM                                   |     |                 |
| Stockholm den 12 oktober 1955 <sup>19</sup> |     |                 |
| <u>Strängt förtroligt.</u>                  |     | 1 bil.          |
| N:o                                         |     | BIL.            |
| INK. D. N:o                                 |     |                 |
| AVD.                                        | GR. | MAL.            |
| P                                           | 2   | Bu <sup>I</sup> |

Broder,

Vi har nu funnit två avlösare för Lorentzon, sekreterare Lindberg (språkexpert) samt kriminalassistenten Lundström. Efter kort specialutbildning beräknas de kunna resa härifrån på måndag den 17 och anlända med flyg till Düsseldorf kl. 1320. Jag vore tacksam, om Du ville låta taga hand om dem vid framkomsten samt skaffa dem biljetter för vidare resa till bestämmelseorten samma dag. Lorentzon bör underrättas om deras ankomsttid därstädes samt anmodas beställa hotellrum.

Lorentzon och hans bägge avlösare böra ha tillfälle arbeta tillsammans en eller högst två dagar. Lorentzon skall därefter återvända hit till Stockholm.

De bägge avlösarna har av oss utrustats med tjänstepass, där de tituleras som sekreterare respektive assistent. De erhålla ett reseförskott på 500 DM vardera samt har fått besked att vidare förskott kan erhållas från beskickningen i Bonn.

./.

Jag närsluter ett ackrediteringsbrev för de bägge avlösarna, utfärdat av Svenska Röda Korset och riktat till Förbundsrepublikens Röda Kors. Vore tacksam om Du så snart sig göra låter ville överlämna detta brev till Wagner.

Undert. Lundberg

Envoyén K u m l i n ,

B o n n .

- - - - -

exp. 12/10-55  
te h...



Bl. ad 12/10-55

**Das Deutsche Rote Kreuz**

**BONN**  
**Friedrich-Ebert-Allee 71**

**DEUTSCHLAND**

Das Schwedische Rote Kreuz hat hiermit die Ehre die Frage zu stellen, falls ein Vertreter unserer Organisation, Herr Sekretär Gunnar Lorentzen, die jetzige Aufnahme der Heimkehrer aus dem Osten im Lager Friedland oder anderen Entnahmungsstellen beobachten könnte. Das Schwedische Rote Kreuz hat früher die Möglichkeit gehabt, die Aufnahmen anderer Flüchtlinge zu folgen und wegen unserer jetzt fortgesetzten Arbeit in Zusammenarbeit mit dem "Büchendienst" des Deutschen Roten Kreuzes wäre die erwünschte Möglichkeit besonders wertvoll. Um Antwort so schnell wie möglich durch die schwedische Gesandtschaft in Bonn wird höflichst erbeten.

Stockholm den 7. Oktober 1955.

C. B. a.

Clara Nordenson  
Erste Vice-Präsidentin

/Henrik Boer  
Generalsekretär

Herr Jarring

*ej*

*Gottlieb*

Strängt förtrolig.

*orig HP 39 G.  
ej a° P2 InI*

P.M.

Jag hade idag besök av österrikaren Gottlieb, som i ett förhörsprotokoll tidigare uppgivit sig i Vorkuta ha sammanträffat med en musiker vid namn Pariser, som uppgivit sig vara svensk. Gottlieb hade för sin del tvivlat på att mannen var svensk. Gottlieb har stora förutsättningar att bedöma detta, då han själv talar flytande svenska. Jag frågade nu Gottlieb, om han vore säker på att namnet var Pariser, varpå han svarade svävande. På fråga huruvida namnet icke möjligen kunde vara Italiener, svarade Gottlieb, att han trodde detta kunde stämma. Mannen var jude och sådana ha ju ofta nämn som Pariser, Berliner, Italiener o.s.v.

Stockholm den 12 oktober 1955.

(Arne S. Lundberg)

Mr. Irving Kuperman & -

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till Kabsehr.

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD. )

Från Köln

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 13/ 10 1955 kl. 1730.

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|           |       |                     |
|-----------|-------|---------------------|
| Dnr 10:13 |       | 34                  |
| Avd. P    | Gr. 2 | Mål. E <sup>I</sup> |

7h  
34.

Edra chiffer 51, 52 och 53. Suchdienst  
kommer hädanefter att individuellt varna  
Heimkehrer för att lämna uppgifter till  
journalister i Friedland. Uttalande av Jä-  
derlund Hamburg undersökes.

Kumlin.

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

|                       |                |                         |
|-----------------------|----------------|-------------------------|
| STOCKHOLM 13/10 19 55 |                |                         |
| N:o 53 ✓              | BUD<br>Chiffer | BIL.                    |
| INK. D. N:o           |                |                         |
| AVD.<br>P             | GR.<br>2       | MAL.<br>Eu <sup>I</sup> |

Svensk  
Köln

*Rf*

Röda Korset i Hamburg har delgivit Jäderlund  
förhörspötkoll med Schöerner rörande Wallen-  
berg. Sök förebygga att sådana upplysningar  
lämnas.

Cabinet.

Exp. 13.10. 1950 Hla

*Ansvarig. Sjöström*

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *ch. fol. Kalm*  
» 3 »  
» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Wien

Avsant den **TELEX** 19 kl.

Inkom den 13/10 1955 kl. 1752

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|          |     |      |
|----------|-----|------|
| Dnr 60:B |     | 63   |
| Avd.     | Gr. | Mål. |
| P        | 2   | Eu I |

*14/10 ch. fol. Kalm*

*AK*

63.

Richter, vår skrivelse 594, uppger, att överste Otto Armster och östpreussiske pastorn Parschau, som båda inom kort väntas återkomma till Tyskland, sutta i Moskva till 1951 och möjligen kunna känna till Wallenberg. Armsters hustru Hilde bor Martinstrasse 10 Wiesbaden.

Allard.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Berlin

Avsändt den /TELEX<sup>9</sup> kl.

Inkom den 13/10 1955 kl. 1140.

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|         |       |          |
|---------|-------|----------|
| Dnr 6:B |       | 46       |
| Avd. P  | Gr. 2 | Mål. 2 I |

*13/10 ch. Berlin.*

Urgent



46.

Edert chiffer 54 och 55. Publiciteten i frågan har redan nu lett till antal telefonpåringningar fr särskilt svenska pressen här och hemma. Kan presu-  
meras dessa starkt ökas. Därest Bornschein, som ev. anländer hit idag lämnar oss uppgifter utöver vad han sagt pressen, komma vi att besvara pressförfråg-  
ningar med hänvisning till pressbyrån, UD. Telegra-  
fera om Ni d'accord. Självfallet kunna vi ej hindra vederbörande att lämna pressen alla upplysningar ha.  
önskar delge den. Vem är österrikaren?

Tamm

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

|             |                |                         |      |
|-------------|----------------|-------------------------|------|
| STOCKHOLM   |                | 13/10                   | 1955 |
| N:o 54      | BUD<br>Chiffer | BIL                     |      |
| INK. D. N:o |                |                         |      |
| AVD.<br>P   | GR.<br>2       | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |      |

AL

Svensk  
Köln

Är det bekant när Lorentzon anländer till Friedland, om han träffat Bornscheim och om han kunnat företa något för att hindra att eventuella nya vittnen inte går först till tidningarna?

Cabinet

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET  
sjöborgsutredningen

Telegram

|             |                |                         |       |       |
|-------------|----------------|-------------------------|-------|-------|
| STOCKHOLM   |                |                         | 13/10 | 19 55 |
| N:o 56 ✓    | BUD<br>Chiffer | BIL                     |       |       |
| INK. D. N:o |                |                         |       |       |
| AVD.<br>P   | GR.<br>2       | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |       |       |

AL

Svensk  
Berlin

Håll oss kontinuerligt underrättade om något inträffar beträffande Bornschein, adress Steglitz, Lepsiusstrasse 33. Framhåll för honom, att han genom sin berättelse berövat Tamvelius varje utsikt att återfå friheten. Sök utröna, hur det är möjligt, att Tamvelius, som rört sig relativt fritt, kunnat komma i kontakt med isolatorfången Wallenberg. Philipp uppger, att Franz, som Ljunglin besökt, känner Bornschein.

Cabinet

Exp 13/10 1150 31

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

|             |      |                 |       |
|-------------|------|-----------------|-------|
| STOCKHOLM   |      | 13/10           | 19 55 |
| N:o         | 57 ✓ | BUD<br>Chiffer  | BIL.  |
| INK. D. N:o |      |                 |       |
| AVD.        | GR.  | MÅL.            |       |
| P           | 2    | Eu <sup>I</sup> |       |

Svensk  
Berlin

Primo. Ni bör hänvisa pressförfrågningar  
pressbyrån.

Secundo. För Eder information. Lorentzon har  
redan hört Bornschein. Skulle denne taga  
kontakt med Eder bör Ni ändå nedskriva vad  
han har att berätta. Österrikaren är f.d.  
tyske diplomaten Gottlieb. Ni bör söka av  
Bornschein erfara med vilka österrikare han  
sammanträffat så att vi kan fastställa var-  
ifrån han fått sina uppgifter. Självfallet  
får Ni härvid icke röja Gottliebs namn.

Cabinet.

513

Exp. 13/10 1345 Rhm

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Köln

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 14/10 19 55 kl. 1350

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

|           |       |                      |
|-----------|-------|----------------------|
| Dnr 10. B |       | 35                   |
| Avd. P    | Gr. 2 | Mål. Eu <sup>2</sup> |

14/10 Chtel. Tit.

15/10 Mr. Kumlin.

87

PK

35.

För Lundberg.

Ditt handbrev 12 dennes. Anser önskvärt Lorentzons uppfattning inhämtas lämplighet till Friedland utsända två ersättare. Saken förefaller ömtålig med hänsyn till dels talrika även icke svenska korrespondenter, <sup>Friedland</sup> dels risk Lundströms yrke blir känt genom indiskretioner. Ackrediteringsskrivelse nr 2 oanvändbar efter Lorentzons ankomst Friedland. Lorentzon hitväntas lördag eller söndag för rapportering.

Kumlin.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD. )

Från Wien

Avsändt den telex 19 kl.

Inkom den 14/ 10 1955 kl. 1545.

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

|      |       |      |
|------|-------|------|
| Dnr  | 60: B | 64   |
| Avd. | Gr.   | Mål. |
| P    | 72    | 2 I  |

14/10 Chtèl. Bonn.

AK

64.

Edert chiffer 65.

Brodern meddelat att Kurt von Pragenau  
anlänt Herleshausen Tyskland.

Allard.

Bonn

Wien telar

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 fill

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD. )

Från Wien.

Avsänt den Telex 19 kl.

Inkom den 14/10 1955 kl. 19.15

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|      |       |      |
|------|-------|------|
| Dnr  | 60:13 | 65   |
| Avd. | P     | Gr.  |
|      | L     | Mål. |
|      |       | Er   |

15/10 sk. bet. Wien

AL

65.

För Kabinettsssekreteraren. Ernst Huber som i dagarna anlant från rysk fångenskap till Tyskland väntas enligt uppgift av modern till Wien inom närmaste dagarna.

Allard.

För Allard betecknar 65  
vittas alla tankar  
såganden för att hindra  
att Huber lämna uppgifter  
till press och myndigheter

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD. )

Från Berlin

Avsändt den telex 19 kl.

Inkom den 14/ 10 1955 kl. 2055.

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|            |       |
|------------|-------|
| Dnr 6:B 47 |       |
| Avd. A     | Gr. 2 |
| Mål. Eu    |       |

15/10 ch. tel. Berlin

AL

47.

Edra chiffer 54, 55 och 56.

Bornschein besökt Generalkonsulatet idag klockan 17.15. Han vidhöll bestämt att han ej erhållit sina uppgifter om Wallenberg annat än genom Tamvelius. Denne hade under 3 å 4 månader 1953 vistats i ett läger i Tajsjedområdet för ca. 200 specialfångar, däribland Wallenberg och inom vilket båda kunnat röra sig fritt.

Edert chiffer 57. Bornschein erinrade sig blott tre österrikare nämligen Gottlieb, teologen Fritz Gebhårdner baron von Walgenberg. Skriftlig rapport kommer att översändas första lägenhet. Vi ämnar jämväl söka kontakta en medfånge till Bornschein från Inta f.d. flygofficeren Klaus Dietrich, som även känt Tamvelius och väntas till Berlin inom kort.

Tamm.

Swensk

Berlin

Edet 47 andra stycket.

Bornschein uttänkt Dietrich's namn till pressen. Borta han ännu är under tysk kontroll hade de ryssarna komma göra allt för att hindra hans friande.

Coll.: f

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

## Telegram

AGA

|                        |                 |                     |
|------------------------|-----------------|---------------------|
| STOCKHOLM 14.10.55. 19 |                 |                     |
| N:o 122. <i>1</i>      | BIL             |                     |
| INK. D. N:o            |                 |                     |
| AVD.<br><i>P</i>       | GR.<br><i>2</i> | MÅL.<br><i>Eu-1</i> |

Svensk, K ö l n.

Ordna telegrampassning ikväll.

Cabinet.



*W.*

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

|             |     |                 |       |      |
|-------------|-----|-----------------|-------|------|
| STOCKHOLM   |     |                 | 14/10 | 1955 |
| N:o 55 V    |     | BUD<br>Chiffer  | BIL.  |      |
| INK. D. N:o |     |                 |       |      |
| AVD.        | GR. | MÅL.            |       |      |
| P           | 2   | Eu <sup>I</sup> |       |      |

Svensk

Köln

AR

Beskickningen Wien meddelar att "överste Otto Armster och östpreussiske pastorn Warschau som båda inom kort väntas återkomma till Tyskland, sutto i Moskva till 1951 och möjligen kunna känna till Wallenberg. Armsters hustru Hilde bor Martinstrasse 10 "iesbaden". Namnen får ej delges Lorentzon per telefon. Om ej möjligt dessförinnan kan uppgifterna sändas måndag med hans avlösare.

Cabinet

514

Exp. 14.10 1135 AM.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET. Lundberg/AA.

# Telegram

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 14 oktober 1955

N:o 56v Chiffer.

BIL

INK. D. N:o

AVD. P

GR. 2

MAL. Eu<sup>I</sup>

Svensk

*Kälee*  
~~Bonn~~

*AK*

DPA publicerat uppgift från Bornschein att tyske luftvärnsofficeren Klaus Dietrich, som väntas återvända, har viktiga upplysningar om Wallenberg. Informera Lorentzon. Sök förmå DPA att icke publicera namn på fångar, som icke återvänt. Vi vet fall, då tyskar på hemväg stoppats, sedan ryssarna erfarit att de vet för mycket.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES

# Telegram

DEPARTEMENTET Hammarskjöld/AA.

Sjöborgsutredningen

K

STOCKHOLM 14 oktober 1955.

N:o 57. ✓ BUD

BIL

INK. D. N:o 60:B/64

AVD. P

GR. 2

MÅL. I  
Eu

Svensk

Köln  
Bonn

Wien telar: Brodern meddelat att

Kurt von Pragenau anlant Herleshausen

Tyskland

Cabinet

DEPARTEMENTET Jarring/AA.

## Telegram

Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM 14 oktober 1955.

N:o 58 ✓ BUD

## BILL

INK. D. N:o 10:B/35

AVD.

I

GR.

2

MÅL.

Eu I

Besk. Köln.

Kumlins samtal Jarring åberopas.

Primo. Efter konferens med svenska chefredaktörer och utländska nyhetsbyråer Stockholm mycket ringa risk Lorentzon eller ankommande svenska personer bli offer för reportage eller omnämnande deras närvaro i pressen.

Secundo. Obetingat nödvändigt två personer sköta arbetet: 1 sköter förhören, den andra registrerar.m.m.

Tertio. Nytt ackreditiv sändes i mor-  
gon.

Cabinet

8. 1000 00 10 50 10 50

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Köln

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 15/10 1955 kl. 0140

Utskrivet i 4 ex. Deffa är originalet.

|      |       |      |
|------|-------|------|
| Dnr  | 10. B | 36   |
| Avd. | Gr.   | Mål. |
| P    | 2     | Eu T |

15/10 2 ch. Köln

RL

36.

27

Vårt chiffer 35 Edert chiffer 58 secundo.

Lorentzon vid telefonsamtal i kväll bestämt avrått från att hitsända en ersättare, framför allt av hänsyn till tyska Röda Korset, som förpliktat sig att inte tillåta utländska utfrågningar. Lorentzon beräknar sin mission avslutad redan nästa vecka. Han antydde att ytterst intressanta vittnesmål idag framkommit. Hitkommer i morgon lördag eftermiddag för utskrivning av rapporter. Reuter, som har 15 korrespondenter i Friedland, bringar i morgon uppgifter om Wallenberg av en viss Kessel, vilket Lorentzon icke kunnat förhindra. Rensinghoff och Schellhorn anlända i natt. Vi försöka avskärma dem från journalisterna.

Kumlin

Coll.: LV

ct

15 OKT 1955 AM  
11 12 1  
10 2  
9 3  
8 4  
7 6 5

TELEXSAMTAL  
Registreras ej. Läggas ej på dossier.

cabinet sthlm  
cabinet sthlm  
svensk koeln

cabinet sthlm  
svensk koeln 109 15.10.55

cabinet stockholm

b r a a d s k a n d e

telexsamtal foer lundberg fraan kumlin

du uppringes haerifraan i eftermiddag sannolikt vid 16-17tiden. meddela, om du daa aer antraeffbar paa annat nummer aen ud:s jag avreser till hamburg foer att paa sievekings inbjudan till-sammans med oevriga nordiska missionschefer oevervara hamburg-operans invigning ikvaell. antraeffbar till soendag middag hotel vier jahreszeiten. aaterkomst koeln soendag kvaell. staellfoere-traedare damgren. vill aennu en gaang varna foer att aendra nu-varande tillfredsstaelande smidiga anordning vilket kan faa svaaroeverskaadliga konsekvenser foer vaara moejligheter fortsaetta som hittills.

cabinet sthlm



TELEXSAMTAL  
Registernummer 1. 1988/89 31. 12. 1988.

*clm*

cabinet sthlm  
svensk koeln

cabinet sthlm  
svensk koeln  
L 111 15.10.55

*MA*

cabinet stockholm

b r a a d s k a n d e

vaart telexsamtal idag foer lundberg fraan kumlin aaberopas.  
paaringning haerifraan sannolikt foerst vid 18-19tiden. angiv  
godhetsfullt till vilket nummer

dämgren

cabinet sthlm  
svensk koeln kl 1250

*cf*

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Kabinettssekreteraren

15/10 85

15/10 ch. Kolm.

P.M.

x)

meddelande av Philipp den 15/10 1955.

Vid gränsen i Herleshausen övertas Heimkehrer av Auswärtiges Amts representanter, en delegation från Luxemburg och en svensk R.W.-delegation. Sistnämnda delegations uppgift är att efterspana den svenske Röda Kors-delegaten R.W., som av ryssarna tillfångatogs i Budapest under kriget. Luxemburgs frontkämpar uppges efterspana landsmän, som tjänat i tyska armén. Dessa delegater samt ett legationsråd, som representerar Auswärtiges Amt, äro de enda som ha rätt att komma fram till Herleshausen för efterforskningar.

Stockholm den 15 oktober 1955.

*Arne S. Lundberg*  
(Arne S. Lundberg)

x) Enligt uppgifter utdrag av nyheter i EMDR den  
15/10 kl 0500 (?)

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen.

Telegram

|                      |                |                         |
|----------------------|----------------|-------------------------|
| STOCKHOLM 15/10 1955 |                |                         |
| N:o 59, ✓            | BUD<br>Chiffer | BIL                     |
| INK. D. N:o 10: B/36 |                |                         |
| AVD.<br>P            | GR.<br>2       | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |

AK

Svensk  
Köln

Klockan 5 i morse meddelade enligt Philipp NVDR att luxemburgare befinner sig i Friedland för förhör med fångar. Vidare sades, att en svensk Röda Kors-delegation finns där för att efterforska Wallenberg. Dessa skulle vara de enda utlänningar, som får komma till gränsstationen. Är det rimligt, att alla tidningskorrespondenter har möjligheter att förhöra fångar men inte vi? Har frågan om ersättare diskuterats med tyska Röda Korset?

Cabinet

Recp. d. 15/10 tel. 13. 15 af.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

# Telegram

ang. Sjöborgsutredningen

|                            |                |           |
|----------------------------|----------------|-----------|
| STOCKHOLM 15 oktober 19 55 |                |           |
| N:o 61 ✓                   | BUD<br>Chiffer | BIL       |
| INK. D. N:o 10: B/36       |                |           |
| AVD. P                     | GR. 2          | MAL. Eu I |

Svensk Köln

För Damgrem. Fullt informerad av Lorentzon. Han stannar Friedland, tills alla Heimkehrer passerat. Måndag 7,55 flyger de två avlösarna till Düsseldorf och reser vidare till Göttingen. De behöver ej ackrediteras hos Röda Korset, då de skall höra personer, som redan är i hemorten. De hyr bil i Tyskland

Cabinet

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

# Telegram

Hammarskjöld/AA.

Sjöborgsutredningen

|                            |                 |                         |
|----------------------------|-----------------|-------------------------|
| STOCKHOLM 15 oktober 1955. |                 |                         |
| N:o 63                     | BUD<br>Chiffer. | BIL.                    |
| INK. D. N:o                |                 |                         |
| AVD.<br>P                  | GR.<br>2        | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |

Svensk

Köln

✓  
Änkefru Annhild Adelsköld, som enligt familjen Wallenberg är förminskat tillräknelig, har i Tyskland ordnat presskonferens där hon sagt sig skola uppsöka Wallenstein. Familjen önskar att om möjligt W. informeras. Adelsköld har ingen del i familjens befrielseaktion varom denna publicerat meddelande i svenska pressen.

Cabinet

Exp. 18/10 kl. 18<sup>15</sup> gm

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

# Telegram

|                       |                |                         |
|-----------------------|----------------|-------------------------|
| STOCKHOLM 15/10 19 55 |                |                         |
| N:o 70. ✓             | BUD<br>Chiffer | BIL.                    |
| INK. D. N:o           |                |                         |
| AVD.<br>P             | GR.<br>2       | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |

Sve nsk  
Wien

För Allard. Edert chiffer 65. Vidtag  
alla tänkbara åtgärder för att hindra  
att Huber lämnar uppgifter till press  
och nyhetsbyråer.

Cabinet

*Handwritten signature/initials at the bottom of the page.*

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Telegram

sjöborgsutredningen.

|             |                |                         |       |       |
|-------------|----------------|-------------------------|-------|-------|
| STOCKHOLM   |                |                         | 15/10 | 19 55 |
| N:o 58 ✓    | BUD<br>Chiffer | BIL.                    |       |       |
| INK. D. N:o |                |                         |       |       |
| AVD.<br>P   | GR.<br>2       | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |       |       |

Svensk

Berlin

Edert chiffer 47, andra stycket.

Bornschein utlämnat Dietrichs namn till pressen. Om han ännu är under rysk kontroll torde ryssarna nu komma att göra allt för att hindra hans frigivande.

Cabinet.

*Hammar skjöld*

Hammarskjöld/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

|                                |     |                 |
|--------------------------------|-----|-----------------|
| STOCKHOLM                      |     |                 |
| Stockholm den 15 oktober 1955. |     |                 |
| <u>Strängt förtroligt.</u>     |     | 1 bil.          |
| N:o                            |     | BIL.            |
| INK. D. N:o                    |     |                 |
| AVD.                           | GR. | MÅL.            |
| P                              | 2   | Eu <sup>I</sup> |

Broder,

./.

Åberopande korrespondens i särskild ordning får  
jag härmed översända ny ackrediteringskrivelse för  
Lorentzons bägge efterträdare.

(Arne S. Lundberg)

Envoyén K u m l i n ,  
B o n n .

-----

dep. 15/10-55  
93.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Köln

Avsänt den 16/10 19 55 kl. telex

Inkom den 16/10 19 55 kl. 0950

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|      |      |      |
|------|------|------|
| Dnr  | 10 B | 37   |
| Avd. | Gr.  | Mål. |
| P    | 2    | Eu I |

Kabsekr. Lundberg underrättad/Pou

AL

37

För Kabinetssekreteraren. Edert chiffer 61. Kumlin  
informerad och finner arangemanget mycket tillfreds-  
ställande. Tillåter mig ifrågasätta alternativ avresa  
måndag Stoeckholm kl. 8,30 ankomst Hamburg kl. 12 vidare-  
resa med tåg kl. 1339 ankomst Göttingen kl. 1648

Damgren

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTETTelegramSwedish Embassy, London *nr. 60.*Svensk, Washington *nr. 108.*~~Svensk, Paris~~*nr. 34.*

Pr.

|                             |                        |                     |
|-----------------------------|------------------------|---------------------|
| STOCKHOLM 16 oktober 1955   |                        |                     |
| N:o <i>108</i><br><i>34</i> | <i>BUD.</i><br>CHIFFER | BIL                 |
| INK. D. N:o                 |                        |                     |
| AVD.<br><i>P</i>            | GR.<br><i>2</i>        | MAL.<br><i>bu I</i> |

För bl.a. Wallenberg-affären ha vi konfidentiellt en tjänsteman ackrediterad hos tyska röda korset för att förhöra återvändande fångar. Dennes och vår uppgift försvåras av pressuppgifter om kvarvarande fångar i Sovjetunionen, som oftast på lösa boliner uppgivas ha data om Wallenberg. Dessutom räkna vi med allvarliga obehag för personer i Sovjetunionen som figurera i pressen som uppgiftslämnare. Vi vet fall då dylika personer varit på väg mot befrielse, men kvarhållits på grund av dylika pressuppgifter.

Vid presskonferens hos statsministern accepterades av därvarande pressrepresentanter - i princip - utelämnande av namnuppgifter eller andra identifikationsdata om personer i Sovjet. Samma återhållsamhet har i princip utlovats av främmande nyhetsbyråers representanter här. Dessa ha emellertid föreslagit att demarcher göres genom beskickningarna direkt till tidningars huvudkontor.

Ni må på sätt som Ni bedömer görligt framföra dessa önskemål till de nyhetskontor, som betjäna svenska nyhetsmarknaden.

För Eder information: Hittills ha inga säkra uppgifter framkommit som kasta nytt ljus över Wallenbergaffären.

Cabinet

*Exp 16/10 kl. 1800 28*

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

# Telegram

ang. Sjöborgsutredningen

|                                                         |          |                 |
|---------------------------------------------------------|----------|-----------------|
| STOCKHOLM 16/10 1955                                    |          |                 |
| N:o 50                                                  | enclair  | BIL.            |
| INK. D. N:o Enl. telefonsantal<br>med kabsekr. Lundberg |          |                 |
| AVD.<br>P                                               | GR.<br>2 | MAL.<br>I<br>Ou |

Dan

Sekreterare Gunnar Lorentzon  
Such\_Dienst  
Friedland Tyskland

Associated Press ämnar förhöra fånge som  
väntas idag

Cabinet

KUNGL. UTRIKES  
DÉPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Wien

Avsänd den **TELEX** 19 kl.

Inkom den 17/10 19 55 kl. 1310

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|              |       |         |
|--------------|-------|---------|
| Dnr 60:13 66 |       |         |
| Avd. P       | Gr. 2 | Mål. Eu |

66.

För Kabinettssekreteraren. Huber nu anlänt utan att hittills ha observerats av pressen. Lovat icke uttala sig till denna. Han har 1945 i två månader suttit i samma cell som Langfelder i Lefortovskaja.

Allard

KOPIA

17/10 1335

aa

AK

tlm

svensk koeln

cabinet sthlm

svensk koeln 113 17.101955

cabinet stockholm

155 foer agren. ud:s telexsamtal kontrollnummer 94 15.10 kl.  
1430 utgoerande svar paa vaara telexsamtal 109 och 111 ~~av~~  
av misstag expedierat bonnkansliet, varigenom saa avsevaerd  
foersening att intet samtal kom till staand. benaaget under-  
raetta kabinettissekr. och foernya instruktion aatskillnad  
kanslierna. i tveksamma fall boer telex staellas koeln ej  
bonn.

kumlin

cabinet sthlm

svensk koeln kl 1330



all

M

ORIGINAL TELEGRAM  
Kopia till:

5

cabinet sthlm

telegrafen sths 1350/227

hso4 goettingen 33/32w 17/10 0100

cabinet stockholm

foer kabsekr vederboerande som omnaemnd en min promemoria  
maandagskuriren hoerd stop sedan nyhetsbyraaerna informerade  
tekniskt omoejligt stoppa reportage viss stockholmstidning stop  
skulle annan person avses hemstaelles namnet meddelas bonn  
Lorentzon +

1350/227 +

telegrafen sth

cabinet sthlm

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

efterforskning av Kurt  
Landwehr von Pragenau.  
647 B. 4.10.55.

~~Att. Lapp.~~

Wien den 13 oktober 1955.

Nr 672. 2 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

HEMLIG.

Lundberg/DS  
18/10

a + b  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg.

18/10-55

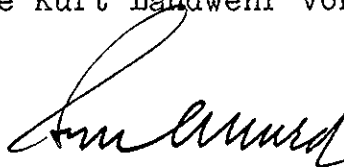
sp. Ps.

AA

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt insända två promemior med  
upplysningar rörande Kurt Landwehr von Pragenau.



Sven Allard

515

Strängt förtroligt.

P. M.

över samtal med fru Alice Safranek.

Fru Alice Safranek, född Landwehr von Pragenau, an  
der Postwiese 14, Bruck an der Mur.

Jag uppsökte fru Safranek i Bruck torsdagen den 6  
innevarande månad. Fru Safranek är i 60-årsåldern och kunde  
icke erinra sig någon tysk vid namn Thiede eller liknande namn.  
Om brodern Kurt Landwehr von Pragenau kunde hon endast meddela,  
att denne först efter 10 år fått rättighet att skriva hem och  
att man till dess helt svävat i okunnighet om hans öde. I  
övrigt hänvisade fru Safranek till en broder, Georg Landwehr  
von Pragenau, bosatt i Hainburg an der Donau.

Wien den 7 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

Bil. 2 till Beskickningens i Wien  
skrivelse nr 672/55.

Strängt förtroligt.

P. M.

Över samtal med Georg Landwehr von Pragenau.

Georg Landwehr von Pragenau, sjukhusförvaltare,  
Hofmeisterstrasse 64, Hainburg an der Donau.

Jag uppsökte Georg L.v.P. i sjukhuset i Hainburg fredagen den 7 innevarande månad. Det visade sig, att denne betydligt bättre kände till och satt sig in i broderns levnadsöden efter fångenskapen. Bland annat hade Georg L.v.P. av en slump påträffat dr Maximilian Manfred, vilken kunde meddela, att han träffat Kurt L.v.P. i Wladimir och att Kurt L.v.P. berättat, att han vistats i något Moskvafängelse under en längre tid (sannolikt Lubljanka).

Kurt Landwehr von Pragenau tjänstgjorde som "Sonderführer", d.v.s. en slags tolk vid den tyska Heeresmissionen i Bukarest 1944. Han hade blivit tillfångatagen av ryssarna, då han besökt det tyska beskickningshuset i Bukarest.

Georg L.v.P., vilken torde vara i 60-årsåldern, letade mycket i sitt minne men kunde icke erinra sig någon tysk vid namn Thiede. Jag bad honom då noga tänka efter, om han icke kände någon person med ett liknande namn. Då erinrade han sig en viss Titze. Denne Titze skall ha varit skolkamrat till Kurt L.v.P. i Chernowitz och även vistats i rysk fångenskap. Titze har emellertid återvänt och lär arbeta hos Prins Albrecht von Hohenzollern, Burg Namedy, Rhenlandet. Georg L.v.P. visade mig ett krigsfångekort från brodern, i vilket denne bad honom

framföra hälsningar till Titze och Albrecht, varvid han i det senare fallet avsåg Prins Hohenzollern.

Familjen Landwehr von Pragenau går nu och väntar dagligen, att Kurt L.v.P. skall återkomma. Det sista meddelandet, vilket framkom samma dag, som jag uppsökte Georg L.v.P., var daterat i Wladimir den 12 september och däri antydde Kurt Landwehr von Pragenau, att han hade utsikt att bliva repatrierad tillsammans med de hemvändande tyska fångarna.

Kurt L.v.P. är liksom fadern tysk medborgare. De övriga syskonen; Georg och Leo (Universitetsgasse 66/10, Linz), äro däremot österrikare. I bilaga 3 till 647 B. 4.10.55 har angivits, att Georg Landwehr von Pragenau vore fader till Kurt L.v.P. Detta är icke fallet utan har inrikesministeriet här begått ett misstag. Georg L.v.P. bad mig icke söka upp hans nu 85-åriga fader, då detta endast skulle leda till, att denne bleve upprörd, då han hade en mycket svag hälsa och det enda som egentligen hölle honom vid liv var väntan på den yngste sonens återkomst.

Wien den 7 oktober 1955.

(Gunnar Lorentzon)

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

nytt samtal med dr  
Wolfgang Richter.

594 B. 10.9.55

*Kontopp.* W 17/10  
Wien den 15 oktober 1955.

Nr 679.

HP 1. Strängt förtrolig.

HEMLIG.

Lundberg/DS  
18/10

a  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg

18/10-55  
sp. 93

*RR*  
Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

*Ans!*  
Härmed får jag vördsamt meddela, att jag den 12 innevarande månad i närvaro av legationssekreterare Braunerhielm hade ett nytt samtal med dr Wolfgang Richter. Anledningen till att jag kallat Richter till legationen var, att inrikesministeriet till beskickningen översänt en anteckning av innebörd, att Richter skulle hava meddelat, att "den svenske diplomaten Raoul Wallenberg från slutet av 1952 till maj 1955 befunnit sig i fängelset i Alexandrovsk."

Richter bestred på det bestämdaste, att han lämnat inrikesministeriet informationer av sistnämnda innebörd. Samtidigt bekräftade han ånyo de uppgifter han tidigare lämnat till legationssekreterare Lorentzon såväl om sin fångenskap i Sovjetunionen som om vad Ernst Huber berättat för honom. Han var emellertid icke alldeles säker på, vid vilket tillfälle den senare avgivit sin berättelse om den svenske diplomaten från Budapest. Det vore möjligt, att Huber nämnt om

*Cg*

honom redan under vistelsen i Butirkifängelset.

Richter hade emellertid även därefter hört talas om den svenske diplomaten. Vid ett tillfälle, förmodligen år 1954, hade nämligen fångarna i hans cell i Alexandrovsk diskuterat lämpligheten av att ingiva nådeansökningar till den sovjetryska regeringen. Någon hade då sagt, att detta knappast kunde löna sig, då ju själve Konungen av Sverige en gång i en skrivelse till Stalin begärt Wallenbergs frigivande och denna icke ens besvarats.

Sistnämnda uppgift synes mig anmärkningsvärd, då den "skrivelse" fångarna åsyftat, förmodligen utgör en förväxling med de demarcher, som den svenska regeringen vid olika tillfällen låtit göra i Moskva. Uppgifter härom skulle sålunda i förvanskad skick hava blivit kända t.o.m. bland politiska fångar i vissa ryska fängelser.

Jag hade under den första delen av samtalet undvikit att nämna Wallenbergs namn, men Richter gjorde det i detta sammanhang självmant. Jag frågade honom då, om han tidigare hört talas om denne. Richter svarade, att namnet var känt i Alexandrovsk, men att han, såvitt han kunde erinra sig, icke hade hört det, innan han kom dit.

Richter omtalade vidare namnet på tvenne tyska medborgare, vilka hade suttit fängslade i Moskva till år 1951 och som hade haft väl reda på mera prominenta fångar, varför det vore möjligt, att de kände till Wallenberg. Den ene vore översten Otto Armster, vilken under kriget varit Richters närmaste chef inom kontraspionaget i Wien, den andre en ostpreussisk präst vid namn Parschau. Båda väntades återkomma inom kort till Tyskland.

Richter skriftväxlade med Armsters maka, fru Hilde Armster, vars adress vore Martinstrasse 10, Wiesbaden.

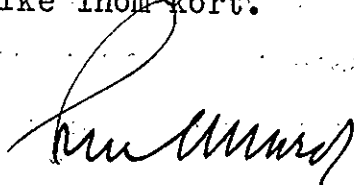
Richter var av den bestämda uppfattningen, att utländska fångar i Sovjetunionen aldrig blevo bortglömda. Det vore visserligen möjligt, att de lokala fängelsemyndigheterna stundom slarvade med registreringen av fångarna. Det hade således i fånglägren hänt, att fångar för en kortare tid hade kunnat övertaga avlidna kamraters identitet. Centralmyndigheterna i Moskva hade dock mycket exakta och tillförlitliga uppgifter om varje fånge och höllo väl reda på dessas öden. Sovjetryska fångar brukade efter straffets avtjänande sändas till Sibirien som kolonister och fingo icke återvända till sina hemorter.

Tillfrågad om orsaken till, att så många österri-kare häktats och bortförts till Sovjetunionen, svarade Richter, att han trodde, att de ryska besättningsmyndigheterna under åren närmast efter kriget ville visa sin effektivitet. De hade därför häktat bl.a. så många f.d. Abwehrmän de kunde få tag på. Under senare år, fr.o.m. 1949, hade de däremot låtit personer löpa, som hade haft betydligt högre ställning i den tyska underrättelsetjänsten än de, som tidigare häktats.

Till ovanstående vill jag foga, att inrikesministeriet sedermera under hand meddelat, att den ovannämnda anteckningen om vad Richter skulle hava sagt, utgör utdrag ur protokollet över det förhör, som statspölisén fört med Richter. Det vore icke osannolikt, att vederbörande polistjänsteman missuppfattat Richters utsago.

Enligt vad jag erfarit, hava de sovjetryska myndig-

heterna anmält ytterligare en transport om 30-talet öster-  
rikiska fångar, som frigivits. Transporten torde komma att  
anlända till Österrike inom kort.



Sven Allard

V 17/10

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 15 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

Lundberg/DS  
18/10

HEMLIG  
a.  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg

16/10-55  
AP

AK

Broder,

Enligt de tyska tidningarna anländer fångarna hit i bokstavsordning enligt ryska alfabetet.

I en svensk tidning såg jag, att det finns flera olika möjligheter att avskriva namnet "Wallenberg" på ryska. Detta för min tanke på vad jag skrev till Dig i ett bläckbrev den 17 juli 1954 angående betydelsen av att ge ryssarna en bestämd uppgift (punktalmetoden) enligt vilken de utan tvekan kan identifiera honom.

Är det nämligen inte tänkbart att de nuvarande makt-havarna i Sovjetunionen (i varje fall sedan Berias nyckelmän likviderats) är uppriktiga i sin försäkran (exempelvis vid riksdagsdelegationens besök) att de inte kan återfinna honom? En sådan bestämd uppgift behöver ju inte bestyrkas av vittnesutsagor och, härifrån sett, synes det ej heller vara lämpligt att så sker.

*Din tillgivna*  
*E. E. Lundin*

Herr Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g,  
Stockholm.

17/10-55-  
✓

PM

Philipp uppger sig i brev från Hille ha fått meddelande, att Starcke någon gång 1955 anlönt till genomgångslägrer i Tapiaw men efter några dagar där återförts till Wladimir (?). Skälet skulle ha angetts vara någon verksamhet han bedrivit i Polen. Kan det vara, att man upptäckt, att ett Wallenberg-vittne höll på att släppas? -

✓  
I Hilles rapport förekommer en schweizare Hofstetter. Hille uppger, att hans far varit anställd vid "Postcentral - Postamt" i Luzern. Gjorde vi på sin tid något för att efterforska Hofstetter? Möjligen kunde en kontakt tagas med schweizarna, varvid dock stor försiktighet måste iakttagas.

17/10 del. m. Generalen  
ang. Hofstetter.

17 OCT 1955

*Utkl. Irkutsk fängelse  
se. jägarevårskan  
fängelseförteckning  
Taisjet  
Aleksandrov, Irkutsk*

# Jag såg Raoul Wallenberg Sök honom i Irkutsk-lägre

AV CHRISTER JADERLUND

FREDLAND 16 okt. — (ST) Jag såg Raoul Wallenberg genom en öppning i ett stort Lång och slatrakad. Typiskt svenskt utseende. Han gick där på promenaden tillsammans med min vän Rödel. Wallenberg och Rödel kom också all-  
tid tillsammans i Rödel, och vi visste när de uppehöll sig i grannscharna.

Detta är en gammal bekant. "Köptreis" som har varit att det var i Budapest han som återkom till Sverige. Supplanterar för följaktligen blivit tillfångatagen. Vad jag rent  
om Raoul Wallenberg konsulterar på bara kunnat bekäfta alla upplys-  
ningar som kommit från honom. Han kunde telegrafiskt di-  
rekt till honom i Västerås och ett genom lärt till sin vän Rö-  
del.

Tyvärr, så säger Rödel, var Raoul Wallenberg mycket försik-  
tig. Han och Rödel bekräftade sig  
heller inte med samma fresti  
som de övriga fångarna av fängel-  
set. Istället för att kommunicera  
med varandra, så mycket som han  
förmådde genom Rödel meddelat.  
Raoul Wallenberg's cellkamrat

# Jag såg Raoul Wallenberg Sök honom i Irkutsk-lägrät

Av CHRISTER JÄDERLUND

FRIEDLAND 16 okt. — (ST) Jag såg Raoul Wallenberg genom en öppning i fängelset. Lång och slätrakad. Typiskt svenskt utseende. Han gick där på promenaden tillsammans med min vän Rödel. Wallenberg och Rödel kom också alltid tillsammans i badet; och vi visste när de uppehöll sig i granniduscharna.

Detta är fortsättningen på kon-samma "Klopfkreis" som han mig att det var i Budapest han såg Hermann Pörzgens berättelse själv. Supprian har följaktligen blivit tillfrågad. Vad jag rent logiskt tror mig kunna sluta mig till är att Wallenberg ansett som sin plikt att stanna kvar även efter det Röda armén marscherat in i Budapest samt att ryssarna hälsat honom just därför, med den motiveringen att han som utlänning och dessutom diplomat inte kunde ha stannat för något annat ändamål än att efter Röda arméns inmarsch spionera för tyskarna eller ännu troligare för sitt eget lands räknig.

Det innehåller samma uppgifter som dr Pörzgen lämnat mig. Han berättar att Supprian tillhörde

Tyvärr, så säger Pörzgel, var Raoul Wallenberg mycket försiktig. Han och Rödel begagnade sig heller inte med samma frenesi som de övriga fångarna av fångelselegrafren för att kommunicera med varandra. Så mycket lät han emellertid genom Rödel meddela

Raoul Wallenbergs cellkamrat

Rödel finns inte i diplomatlägret i Vladimir men dr Pörzgen ger mig en annan fingervisning. En stor del av de fångna diplomaterna av olika nationer sitter i det stora Alexandrovafängelset i Irkutsk.

Från detta utpräglade diplomatfängelse har ännu ingen kommit. Konsul Pörzgen känner till Sverige och svenska förhållanden ganska väl. Han har själv varit i Sverige. Han känner särskilt UD:s Assarsson, likaså Grafström och är uppskakat att höra hur Grafström omkommit. Makarna Gottlieb var han också mycket god vän med och gläder sig att fru Gottlieb i Borås antligen fått hem sin man ur fångenskapen.

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram



|             |                 |                         |      |
|-------------|-----------------|-------------------------|------|
| STOCKHOLM   |                 | 17/10                   | 1955 |
| N:o 62 ✓    | BUD.<br>Chiffer | BIL.                    |      |
| INK. D. N:o |                 |                         |      |
| AVD.<br>P   | GR.<br>2        | MÅL.<br>Eu <sup>I</sup> |      |

Svensk  
Köln

Meddela Lorentzon, dock ej per telefon,  
John Loyda intressant fånge.  
Cabinet

Exp 17/10 1400 SA

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

**Telegram**

Lundberg/AA.

Sjöborgsutredningen

|                            |                 |                                |
|----------------------------|-----------------|--------------------------------|
| STOCKHOLM 17 oktober 1955. |                 |                                |
| N:o 71V                    | BUD<br>Chiffer. | BIL                            |
| INK. D. N:o                |                 |                                |
| AVD. P                     | GR. 2           | MÅL <sub>Eu</sub> <sup>I</sup> |

AK

Svensk

W i e n

Av stort intresse få utförligast  
möjliga upplysningar om Alexandrovsk,  
fängelsets karaktär, fångkategorier,  
skiss, cellnummer, namn på fångar, even-  
tuella Heimkehrer. Vilka fångar talade  
om Wallenberg?

Cabinet

Exp. 17.10.1755 PL.

KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET

Lundberg/AA.

# Telegram

Sjöborgsutredningen

|                            |       |                      |
|----------------------------|-------|----------------------|
| STOCKHOLM 17 oktober 1955. |       |                      |
| N:o 59V                    | BUD.  | BIL.                 |
| INK. D. N:o                |       |                      |
| AVD. P                     | GR. 2 | MÅL. Eu <sup>I</sup> |

Svensk

Berlin

Primo. Meddela Bornschein följande sedan tysthetslöfte utverkats. Hans uppgift att Tamvelius träffat Wallenberg i Tajsjet är osannolik på grund av andra fakta. Tamvelius var, innan han kom till Tajsjet, av minst två fångar vä informerad om W. och hade fått uppmaning hälsa till Stockholm. Kan det inte vara så, att Tamvelius berättat utförligt om W. utan att ha träffat honom i Tajsjet? Om B. misstagit sig är det fullt förklarligt. Han måste ingående övertänka alla detaljer, varpå han stöder sig i denna punkt. Möjligen bör B. lämnas tid att övertänka saken. Av yttersta vikt, om B. vill hjälpa W., att han icke säger mer än han säkert vet.

Secundo. Ingen rapport med dagens kurir.

Cabinet

Bsp 17/10 kl. 1500 41

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM  
Stockholm den 17 oktober 1955<sup>19</sup>

Strängt förtroligt.

2 bil.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu<sup>I</sup>

Broder,

Åberopande Ditt handbrev av den 29 september 1955,  
med vilket Du översände två från Suchtdienst erhållaa  
listor, får jag härmed för beskickningens arkiv sända  
Dig här gjorda avskrifter av desamma.

(Arne S. Lundberg)

Envoyén K u m l i n ,

B o n n .

-----

exp. 17/10-55  
83.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 fill

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Berlin

Avsant den. TELEX 19 kl.

Inkom den 18 /10 19. 55 kl. 1945

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|                  |              |                  |
|------------------|--------------|------------------|
| Dnr <u>G. B.</u> |              | <u>49</u>        |
| Avd. <u>P</u>    | Gr. <u>2</u> | Mål. <u>E. I</u> |

aa.

41

49.

S. G.,

Primo. Framfört meddelandet Edert chiffer 59 t. Bornscheins, som visserligen ej erinrade sig exakta ordalydelsen men med 100%-ig säkerhet ihågkom Tamvelius uppgivit, att han under c:a 4 månaders tid varit tillsammans med Wallenberg i Taisched.

Secundo. Vår rapport avgår med kurir imorgon, av tekniska skäl icke möjligt översända den med föregående lägenhet.

Tamm

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Berlin

Avsänt den TELEX 19 kl.

Inkom den 18/10 19 55 kl. 1945

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|          |     |      |
|----------|-----|------|
| Dnr 6: B |     | 50   |
| Avd.     | Gr. | Mål. |
| P        | 2   | E. I |
| 2P       | 39  | 5    |

(Pol.)

21/10 PM

58.

S. u.

sf

Edert chiffer 30. Bornschein uppgivit, att han  
Inta träffat svenskfödd f.d. officer i SS vid namn  
Holger Bergström, som häktats 1948 för spionage och  
varit i Inta sedan 1949. Bergström var tysk medborg-  
re men hade av ryssarna förklarats för statslös, e-  
när hans papper ej varit i ordning. Bergström vore  
född 1920. Familjen hade flyttat till Tyskland och  
bosatt sig i Oberschlesien. Fadern metallurgisk ex-  
pert. Bergström vore storsvuxen, ljusblond, blåögd och  
hade framskjutande haka. Strax för Bornscheins avfär-  
 från Inta i februari hade Bergström för första gång-  
 en mottagit paket från Sverige. Bornschein säger sig  
fått brev från Bergström skrivet så sent som den 27  
juli i Inta.

Tamm

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln, den 17 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

7 bil. *18/10*

HEMLIG

Lundberg/DS a + b  
18/10 Danielsson, f.k.  
u. Lundberg *18/10-55*  
*aff. B.*

*RL*  
Broder,

*2*  
./1-7

Härmed ber jag få överlämna promemorior av Lorentzon  
angående samtal med de från rysk fångenskap återvända tyska  
och österrikiska krigsfångarna Heinz Bornschein, Karl  
Supprian, Ernst Huber, Kurt Landwehr von Pragenau, Gustav  
Richter, Fritz Schellhorn och Rensinghoff.

*Diin tillägga*  
*W. M. M. M. M.*

*C*  
Herr Kabinettsskreteraren Lundberg,  
Stockholm.

*ck*

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.

P.M.

Över samtal med Heinz Bornschein 12 oktober 1955.

K  
Heinz Bornschein, journalist, tidigare i Berlin i en socialdemokratisk tidning, född 1930, blivande adress: Steglitz, Lepsiusstrasse 33, Berlin West. Bornscheins namn har erhållits genom meddelande i särskild ordning till Bohn.

Bornschein arresterades i januari 1949 i Berlin efter det han skrivit ett antal oförmånliga artiklar om Ryssland. Han vistades därefter i tre Berlin-fängelser intill november 1949 då han via Krasnaja Press fördes till Butirka där han insattes i corpus 11 cell 24 i tredje våningen (3.Stock). Han vistades endast i Butirka under cirka 14 dagar och hade ingen kontakt med medfångar i granncellerna. Från Butirka fördes Bornschein till Gorkij där han vistades cirka ett halvt år och där han ådömdes 10 års fängelse enligt § 58/6. Från Gorkij fördes B. till schakt 8 läger 9 i Vorkuta där han vistades från omkring juli 1950 - november 1951 då han överfördes till schakt 19 där han förblev till mars 1952.

Tillfrågad om han hört talas om skandinaver i Vorkuta omnämnde B. omedelbart Italiener och berättade om hans musikalitet etc.

Då jag frågade om B. mött någon tysk diplomat nämnde han Roland Gottlieb.

Tillfrågad om han icke sammanträffat med en tysk baron von "någonting" i Vorkuta letade B. länge i minnet. Då detta icke gav något resultat ledde jag honom in på "von Wald-någonting". Därvid nämnde B. omedelbart namnet Wallenberg. På min fråga om det icke var ett snarlikt namn som tysken haft

medgav B. efter en stunds funderande att så var fallet. Det framgick ganska tydligt att B. helt nyligen fått namnet Wallenberg aktualiserat och detta torde ha skett genom AP:s härvarande korrespondent vilken av en slump stött på B. AP-korrespondenten gav sedan upplysningen vidare till Bo Järborg i D.N. - Sedan jag förklarat för B. att jag ingalunda med min fråga åsyftade en svensk utan en tysk medborgare kunde B. efter ytterligare en stunds funderande erinra sig namnet Waldenburg. Denne beskrev han som varande av blandning mellan österrikare och polack, relativt liten (168-170 cm) med typiskt judiskt utseende. Waldenburg ansågs vara "Klopfer" och man hade tagit avstånd från honom. (B:s beskrivning stämde mycket väl överens med tidigare uppgifter om Waldenburg).

Från Vorkuta fördes B. i december 1954 till Inta där han kvarstannade till februari 1955. Därefter transporterades han till ett läger 80 km norr Gorkij vid namn "Succo Besvodnoje" (eller liknande). Den 1 april 1955 fördes B. till Pottmar varifrån hemtransporten sedermera ägde rum.

I Inta hade B. sammanträffat med "svensken" arkitekten Arthur Tamvelius, Observatoriegatan 10, Stockholm. Tamvelius hade för B. omtalat att han tidigare vistats i arbetslägret Taichet. Så sent som 1953 hade Tamvelius där sammanträffat med svensken Raul Wilborg vilken varit ledare för det svenska röda korset i Prag. B. korrigerade därefter omedelbart namnet till Wallenberg och tillade att han var släkt med "Sveriges rikaste bankir". Wallenberg var svårt sjuk i tbc.

Följande två ännu icke återvända tyskar skola känna Tamvelius:

flygofficeren Claus Dietrich och

Friedrich Klausch.

(Jag avvaktar dessas eventuella återkomst).

---

Sedan jag hört Bornscheins berättelse om Italiener, Tamvelius och Wilborg respektive Wallenberg avvaktade jag om Suchdienst verkligen - såsom överenskommits - genast skulle underrätta mig om att det föreläge uppgifter om tre

svenskar. - Detta skedde ganska snart men det visade sig härvid att Bornschein endast omnämnt Tamvelius och Wilborg. Namnet Wallenberg förekom icke och så icke heller Italiener. - Av intresse är härvid att B. lämnat dessa uppgifter innan AP-korrespondenten stött på honom. Det tager dessutom en ganska lång tid innan de uppgifter som fångarna lämnar om medfångar bliva bearbetade. Undantag göres just i vårt fall men av någon anledning hade uppgifterna passerat kontrollanten. Det bör även tilläggas att trots det att organisationen av mottagning, utrustning, förhör etc. synes vara väl planerad så brister den på rent mänskliga faktorer. För en återvänd fänge som just efter 10 år träffat sin moder är det tämligen egalt om han kommer för sent till badet eller Suchdienst "förhör" etc. Vidare synes den "förhörande" personalen icke alltid vara så rutinerad. Jag tror emellertid att man nu kan räkna med att en uppgift om en svensk icke kommer att löpa den normala "papperskvarnsvägen", utan att jag får den omedelbart.

---

För Suchdienst hade Bornschein om Tamvelius uppgivit följande:

Arthur Tamvelius

född omkring 1900

Arkitekt

Bosatt: Stockholm, Observatoriegatan 10.

Makan bosatt där och heter Ti. Tamvelius.

Tamvelius hade postförbindelse med sin fru till

1943. Tamvelius förvärvade 1942 mot sin vilja sovjettryckt medborgarskap. Har sedan dess oavbrutet

vistats i fängelser och läger. Tamvelius vistades tills februari i år "nachweislich" i Inta 5110/31.

Tamvelius flyttade "beruflich" 1930 som "Vertreter" för en byggnadsfirma till Estland.

---

För Suchdienst hade B. om Wilborg uppgivit följande - dock utan att omnämna att källan var Tamvelius:

- Raul Walborg, Raul  
- Ledare för den svenska studentorganisationen.  
- President för svenska röda korset i Prag.  
- Sågs 1953, levande i Taichet 5110/37.

Bornschein gav ett redigt intryck ehuru han var ganska "omtumlad" av alla nya intryck. Det är därför ganska naturligt att han icke kunnat hålla i sär vad han hört av Tamvelius och vad han hört av olika korrespondenter. Att B. sagt Wilborg i stället för Wallenberg behöver ju icke betyda så mycket. (Jämför att Gottlieb kallade den person som tydligen var Italiener för Berliner). Samma bedömning torde man kunna göra med B:s förväxling av Prag och Budapest.

nej, men m  
"Paris"

---

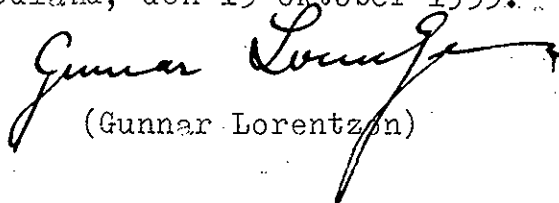
Bornschein har avrest till den uppgivna adressen i Berlin.

---

P.S.

En ledande fråga till B. om Tamvelius uppgifter om Wallenberg rörande dennes yrkesutbildning (arkitekt) ledde till intet.

Friedland, den 13 oktober 1955.

  
(Gunnar Lorentzen)

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.

*Karl Supprian*  
*1 bil.*  
*1. bil.*  
*2. bil.*  
*3. bil.*  
*4. bil.*  
*5. bil.*  
*6. bil.*  
*7. bil.*  
*8. bil.*  
*9. bil.*  
*10. bil.*  
*11. bil.*  
*12. bil.*  
*13. bil.*  
*14. bil.*  
*15. bil.*  
*16. bil.*  
*17. bil.*  
*18. bil.*  
*19. bil.*  
*20. bil.*  
*21. bil.*  
*22. bil.*  
*23. bil.*  
*24. bil.*  
*25. bil.*  
*26. bil.*  
*27. bil.*  
*28. bil.*  
*29. bil.*  
*30. bil.*  
*31. bil.*  
*32. bil.*  
*33. bil.*  
*34. bil.*  
*35. bil.*  
*36. bil.*  
*37. bil.*  
*38. bil.*  
*39. bil.*  
*40. bil.*  
*41. bil.*  
*42. bil.*  
*43. bil.*  
*44. bil.*  
*45. bil.*  
*46. bil.*  
*47. bil.*  
*48. bil.*  
*49. bil.*  
*50. bil.*  
*51. bil.*  
*52. bil.*  
*53. bil.*  
*54. bil.*  
*55. bil.*  
*56. bil.*  
*57. bil.*  
*58. bil.*  
*59. bil.*  
*60. bil.*  
*61. bil.*  
*62. bil.*  
*63. bil.*  
*64. bil.*  
*65. bil.*  
*66. bil.*  
*67. bil.*  
*68. bil.*  
*69. bil.*  
*70. bil.*  
*71. bil.*  
*72. bil.*  
*73. bil.*  
*74. bil.*  
*75. bil.*  
*76. bil.*  
*77. bil.*  
*78. bil.*  
*79. bil.*  
*80. bil.*  
*81. bil.*  
*82. bil.*  
*83. bil.*  
*84. bil.*  
*85. bil.*  
*86. bil.*  
*87. bil.*  
*88. bil.*  
*89. bil.*  
*90. bil.*  
*91. bil.*  
*92. bil.*  
*93. bil.*  
*94. bil.*  
*95. bil.*  
*96. bil.*  
*97. bil.*  
*98. bil.*  
*99. bil.*  
*100. bil.*

Över samtal med Karl Supprian den 13 oktober 1955.

Karl Supprian under andra världskriget anställd vid tyska beskickningen i Bukarest. Född 1902. Vid översättning av namnlistan på de återvändande fångarna hade Supprians namn förvanskats till ~~Kupprian~~ <sup>Kupprian</sup>, vilket torde ha bidragit till att vissa svenska journalister som känt till hans namn icke fingo kontakt med honom. Supprian lovade att till pressen icke utlämna några uppgifter om Wallenberg. Supprians nuvarande adress är Gross-Flottbek, Schwindstrasse 13, Hamburg, telefon 89 15 19, hos Dr. Schmidt, vilken är Supprians svager.

Supprian togs den 23 augusti 1944 på den tyska beskickningen i Bukarest. Därefter flögs han efter en kortare fångenskap i Bukarest till Moskva där han insattes i Lefortovskaja den 21/9 1944. I flygplanet var även Rensinghoff närvarande. Supprian kunde icke erinra sig cellnumret i Lefortovskaja, men han erinrade sig att cellen legat i 2. Stock. Rensinghoff hade suttit i två celler längre bort tillsammans med Rantzau, vilken senare dock avlidit under fångenskapen. Supprian kvarblev i Lefortovskaja till oktober 1943, då han fördes till Wladimir, där han inträffade den 15 oktober 1943 och vistades till den 10 oktober 1955. I Lefortovskaja hade han ådömts 25 års fängelse för spionage.

Supprian meddelade, att han efter cirka 12 år i Lefortovskaja lärt sig "knacka". Han hade dock aldrig kunnat knacka annat än idiotsystemet och kände i Lefortovskaja icke till kvadrat- och morsesystemet. Knackningarna hade därvid skett på tyska.

Under åren 1945-46-47 hade Supprian praktiskt taget dagligen

haft förbindelser med cellen snett ovan i 3. Stock, i vilken vistades legationsrådet av första klassen vid tyska beskickningen i Bukarest, Willy Roedl. Tillsammans med Roedl hade under de angivna åren vistats den svenske legationssekreteraren vid beskickningen i Budapest, Raoul Wallenberg. Supprian hade i allmänhet knackat direkt med Roedl, men vid vissa tillfällen även med Wallenberg. Om Wallenberg kunde Supprian erinra sig, att Roedl knackat, att han komme från en berömd svensk familj och att Wallenberg lett en aktion för judarna i Budapest. Vidare meddelade Supprian, att Wallenberg icke hade dömts av någon rysk myndighet. Någon gång under år 1948 hade förbindelsen med Wallenberg upphört, då denne flyttades ifrån cellen. Supprian kunde icke erinra sig om Roedl samtidigt blivit förflyttad.

Om övriga medfångar i Lefortovskaja berättade Supprian att han haft direkt knacknings-förbindelse med Mohrman i cellen intill, samt med tyske generalkonsuln i Bukarest Fritz Schellhorn i cellen snett till vänster i 1. Stock. (Se den bifogade skissen).

Hitintills har redogörelsen varit en ren beskrivning av vad Supprian sagt mig utan att jag ställde några frågor. Tillfrågad av mig om Supprian av Wallenberg och Roedl erfarit om Wallenberg förhörts av de ryska fängelsemyndigheterna, svarade Supprian omedelbart, att Roedl meddelat, att Wallenberg: "sitzt Jahr und Tag ohne Verhöre". Därefter berättade Supprian att Roedl anklagats för sannolikt spionage någon gång under 1943, samt att Supprian själv ofta förhörts och då i allmänhet om förhållandena vid beskickningen i Bukarest och om övriga medfångar.

Tillfrågad vilka fångar som suttit tillsammans med Supprian i hans cell, svarade Supprian utan någon som helst tvekan "de två italienska diplomaterna De Mohr och Ronchi". Supprian meddelade, att även dessa kände till Wallenbergs existens i Lefortovskaja.

Friedland den 13 oktober 1955.

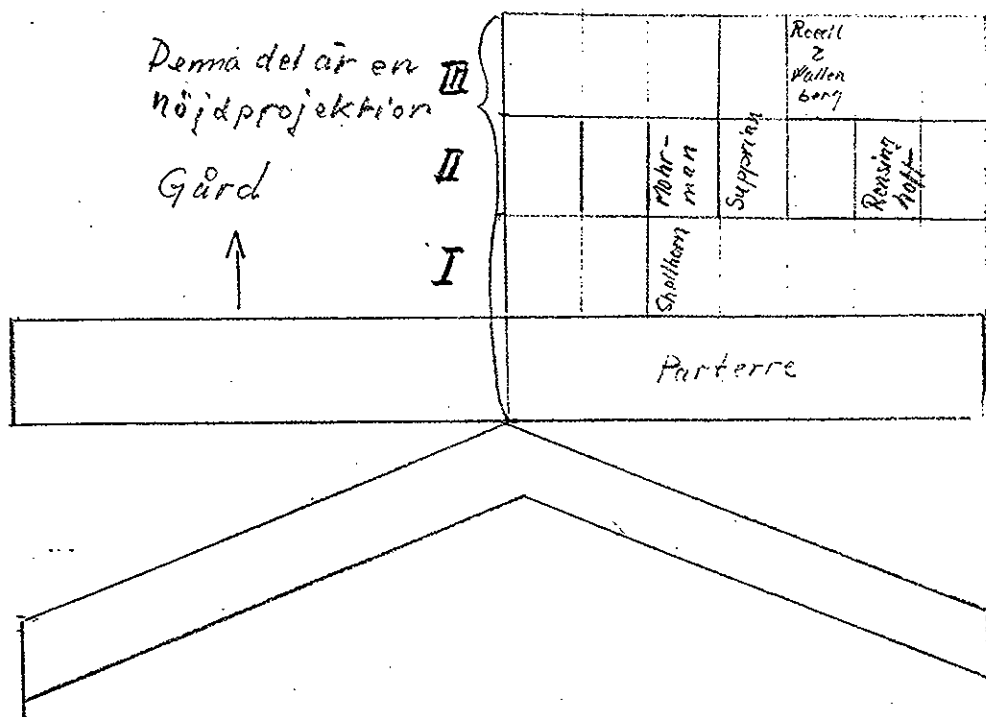
*Gunnar Lurén*

Supprian

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

Schematisk skiss  
över

Le fortouskaja



Göteborg den 13-10-55  
I hast  
Johan Lovén

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

AL

P.M.

Över samtal med Ernst Huber 14 oktober 1955.

Ernst Huber har omnämnts av Victor Hahn, Richard Gamillschegg och Wolfgang Richter. Huber är österrikare men har av någon anledning betraktats som tysk medborgare. Se tidigare promemorior.

Huber tillfångatogs den 24 augusti 1944 i Rumänien. Han var då som bekant telegrafist i tyska Abwehr. Han lyckades fly ur det rumänska lägret men fasttogs igen den 27 oktober 1944 av NKVD-soldater. Han fördes med flyg till Moskva den 24 mars 1945 där han insattes under 4 dagar i Lubljanka. Den 28 mars överfördes H. till Lefortovskaja där han först vistades i en cell tillsammans med tre ryssar (detta cellnummer kunde H. icke erinra sig). I mitten av april flyttades H. till en annan cell (sannolikt 253 i 2 stock) och där satt då Langfelder.

Langfelder hade berättat om Wallenberg och dennes arbete i Budapest samt om att L. och Wallenberg med en "specialkonvoj" åkt ryssarna till mötes. Under resan hade transporten stoppats av rysk militär och Huber ville minnas att man skurit sönder däckerna på bilen i vilken Wallenberg och Langfelder färdats. Wallenberg och Langfelder hade därefter med tåg förts till Moskva där de insattes i Lubljanka, dock i skilda celler. Langfelder hade därefter aldrig återsett Wallenberg. Langfelder hade även berättat att han suttit tillsammans med tyska legationsrådet i Bukarest Roedl. Dagen innan Huber infördes i cellen hade redaktören Wilhelm Hille utförts ur cellen. Huber yttrade sig mycket negativt om Hille (kommunist etc.). Cirka tre dagar efter Huber infördes tyske Oberleutnanten Hengstenberg i cellen. Den 30 april 1945 utfördes Huber och Hengstenberg ur cellen och fördes till Butirka. Den 12 februari 1946 ådömdes Huber enligt § 58/6 10 års straffläger varpå

han fördes till Ivdal-lägrät. (Jämför Wolfgang Richters vittnesmål). Huber fördes med Richter till Lubljanka för förhör den 27 april 1947 och inträffade i Moskva den 2 maj. Därefter hade Huber icke sett till Richter.

I Lubljanka underkastades Huber ingående förhör om med vilka medfångar han vistats i Lubljanka och Lefortovskaja. Huber hade därvid även nämnt Langfelders namn. Efter detta förhör hade Huber insatts i ensamcell tills den 27 april 1948 då han fick dela cell med en agent (vilken Huber icke ville eller kunde namngiva) från Rumänien-tiden.

Den 7 juli 1948 fördes Huber med oyannämnde agent till Lefortovskaja där de vistades ensamma i samma cell till april 1950 då de båda överfördes till Butirka där de vistades till mars 1951. Vid denna tidpunkt fördes Huber till en annan cell.

I den nya cellen befann sig Wilhelm Hille och en finsk medborgare vid namn Welkonnen (eller liknande). Betecknande för båda medfångarna var att de båda träffat Langfelder i fångenskapen. Vidare visste Huber berätta att såväl Hille som Welkonnen återförts till fängelset från Krasnogorsk på grund av deras kännedom om Langfelder.

I slutet av april utfördes de tre fångarna ur cellen och Huber fick meddelande om att hans straff ändrats till 25 års arbetsläger. Detta skedde den 25 maj 1951 varpå Huber mellan klockan 05.00 - 11.00 insattes i en "Massencell". Klockan 11.00 uthämtades Huber personligen ur cellen av en överste. "Man hade begått ett misstag".

Den 27 maj fördes Huber ensam till Wladimir där han insattes i corpus 2 cell 11. Den 27 oktober 1952 insattes en "vansinnig mexikansk medborgare vid namn Vadio" och först efter talrika protester till fängelseledningen och till Moskva flyttades H. den 18 februari 1953 till corpus 3 cell 17, där han sammanträffade med generalerna Stahell, Schmidt och Wendling samt med överstelöjtnanterna Braun och Geisler samt slutligen med Victor Hahn. I juni 1953 flyttades Huber till cell 6 i corpus 3 och träffade där sin tidigare chef från Abwehr i Bukarest majoren Gamillschegg.

Om Langfelder kunde Huber berätta, att denne var en typisk "rödhårig jude" samt att han tidigare var chef för Maschinenfabrik Langfelder, och till yrket ingenjör.

Efter mitt samtal med Rensinghoff (se P.M. 16.10.55) har jag förstått, att H. missmint sig och med Welkonnen avser finske medborgaren Pelkonnen. *Friedland 14 okt. 55. Gunnar Larsson*

112

P.M. /

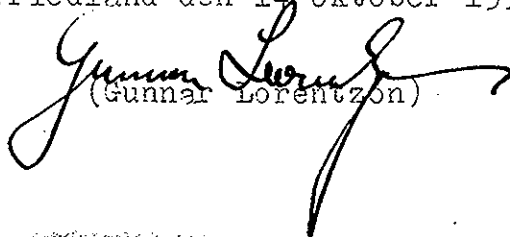
Över samtal med Kurt Landwehr von Pragenau den 14 oktober 1955.

Kurt Landwehr von Pragenau, Sonderführer vid tyska beskickningen i Bukarest. L.v.P:s namn har erhållits genom meddelande i särskild ordning till beskickningen i Wien.

L.v.P. arresterades den 5 september 1944 i Bukarest bl.a. tillsammans med generalen Hansen. L.v.P. fördes till Moskva och insattes den 8 september 1944 i Lefortovskaja och kvarstannade där till oktober 1948 då han fördes till Wladimir. L.v.P. kunde icke erinra sig cellnummer i Lefortovskaja.

På min fråga om han kände till tysken Thiede sken L.v.P. upp och sade att så var fallet. Om Thiede berättade L.v.P. att denne var diplomingenjör från Kiel, Hohenbergallee 25. I det civila var Thiede Gewerbeschullehrer och i det militära Feldwebel i "Luftwaffe" med specialtjänst sasom tolk till bulgariska vid tyska "Luftwaffe"-missionen i Bulgarien. L.v.P. kunde icke erinra sig i vilken cell han suttit med Thiede i Lefortovskaja, men det kunde ha varit nr. 20.

Friedland den 14 oktober 1955.

  
(Gunnar Lorentzon)

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

AK

P.M.

över samtal med Gustav Richter 14 oktober 1955.

Gustav Richter född 1912. Major och Polizeiatteché vid tyska beskickningen i Bukarest under andra världskriget. Samtalet med Richter blev ytterst kort då denne omedelbart skulle avresa med sina släktingar till den blivande adressen: Herderstrasse 14, Ludwigshafen am Rhein. Jag erhöll Richters namn genom f.d. tyske ministern i Sofia Adolf Becker-Te.

Richter berättade att han efter att ha tillfångatagits i Bukarest förts till Lubljanka där han insattes i sannolikt cell 123 i parterre-våningen. Från början av februari 1945 till början av mars 1945 satt R. tillsammans med den svenske legationssekreteraren Wallenberg från Budapest.

Wallenberg hade berättat om sin aktion för de ungerska judarna och vid upprepade tillfällen för fängelsepersonalen åberopat sin diplomatiska imunitet. Under tiden med Richter hade Wallenberg förhörts en gång och då anklagats för spioneri.

Wallenberg hade varit vid gott mod och "sehr lustig".

Richters snabba vittnesmål verkade helt övertygande och tyvärr medgav icke hans tid att jag gick in på några närmare detaljfrågor.

Richter hade vistats i Lubljanka, Lefortovskaja och Butirka tills våren 1952 då han fördes till Wladimir.

Friedland, den 14 oktober 1955.

Gunnar Larsson

AK

P.M.

över samtal med Fritz Schellhorn den 14 oktober 1955.

Fritz Schellhorn, tidigare tysk generalkonsul i Czernowitz, Iasi och Bukarest. Schellhorn är 68 år gammal och verkar mycket åderförcalkad.

Schellhorn meddelade, att han tillfångatogs den 7 september 1945 och att han vistats i Lefortovskaja till juli 1948 varefter han fördes till Wladimir. I Lefortovskaja hade han vistats i/olika<sup>sex</sup> celler och i olika våningar. Hans hörsel hade varit nedsatt varför han icke hade kunnat knacka särskilt mycket. Han kunde dock bekräfta, att han haft förbindelser med Supprian. Schellhorn kunde icke erinra sig något enda cellnummer i Lefortovskaja. Schellhorn hade i Wladimir "hört talas om" Wallenberg men aldrig haft någon kontakt med honom. Schellhorn syntes emellertid gå ut ifrån att Wallenberg verkligen vistats i Lefortovskaja.

Friedland den 14 oktober 1955.

*Gunnar Larsson*

Bil. t. hls. fr Bonn 17.10.55

XXI

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.

1 bil.

AK

P.M.

över samtal med Bernhard Rensinghoff den 15 oktober 1955.

Rensinghoff, under andra världskriget Wirt-  
schaftsreferent vid tyska beskickningen i Bukarest. Eftersom  
Rensinghoff torde vara ett av våra viktigaste vittnen och jag  
i förväg erfarit, att denne tillsammans med Schellhorn skulle  
återkomma på natten mellan den 14 och 15, lyckades det med  
benäget bistånd från tyska röda korset att meddela de båda  
återvändande fångarna det önskvärda i att de icke för pressen  
yttrade något om de under fångenskapen sammanträffat med någon  
svensk. Jag följde Rensinghoff från hans första registrering  
i lägret i Friedland, över "förhöret" hos tyska röda korset  
och fick därefter ett samtal på cirka en timme med honom.  
Redan under förhöret hos Suchdienst fick jag klart för mig,  
att Rensinghoff är ett synnerligen vederhäftigt vittne. Such-  
dienstets förhör går nämligen till på så sätt, att fången får  
bläddra i en diger bok där namn på försvunna tyskar och öster-  
rikare samt även en del övriga nationers medborgare finnas för-  
tecknade. Då jag under mitt arbete i Österrike lärt känna  
ett trettio-tal medborgare, vars öden även Rensinghoff kände  
till, kunde jag konstatera, att denne på ingen punkt vare sig  
lade till eller drog ifrån något från fakta. Jag vill därför  
tillmäta Rensinghoffs vittnesmål den allra största betydelse.  
Rensinghoffs minne synes, trots alla strapatser, vara det  
allra bästa.

Då även Rensinghoff, som så många andra krigsfångar, hade  
nära släktingar väntande på sig, kunde mitt samtal med honom  
tyvärr icke bli så utförligt som hade varit önskvärt. Rensing-  
hoffs adress är numera: Fabrikstrasse 45, Gescher/Westfalen.

Rensinghoff togs av ryssarna den 2 september 1944 i Buka-  
rest och fördes med flyg till Moskva där han inträffade den

19 september 1944 och insattes i cell 150 i 2. Stock/till-  
sammans med Rantzau och Wallenstein. I cell 150 kvarblev  
Rensinghoff till den 21 mars 1948, då han flyttades till  
cell 141 i samma våning. Denna cell delade han med gene-  
ralen Gerstenberg och Wallenstein. Jag fick intrycket,  
att Rantzau avlidit under mellantiden.

Rensinghoff hade lärt sig knacka rätt snart och han  
behärskade såväl idiot- som kvadratsystemet, samt även  
kvadratsystemet i en "förfinad" form, vilket går ut på  
10-grupper och således skulle kunna kallas ett decimal-  
system.

Utan att jag frågade om det, berättade Rensinghoff  
villigt om vilka fångarna varit i granncellerna och med-  
delade, att i cellen 149 suttit majoren von Hinkeldey och  
f.d. tyske ministern i Finland, Zechlin, samt en Telegraf-  
överinspektör Laaman. Av dessa hade Zechlin vistats med  
Rensinghoff hela tiden under det att de båda övriga ut-  
bytts av generalen Pieckenbrok och Sonderführern Waschkau.

I cellen på höger sida, således 151 hade först Supp-  
rian och Wallenstein suttit. Därefter hade Wallenstein  
införts till Rensinghoff i cell 150 och i cellen 151 hade  
insatts två finnar och en ryss, med vilka Rensinghoff där-  
efter icke haft förbindelse. Rensinghoff kunde icke på  
stående fot ~~xxxxxxx~~ till följd av den hetsiga stämningen som rådde i  
Friedland på rak arm erinra sig, vid vilka tidpunkter skif-  
tet av fångar skett och jag fann det för tillfället icke  
heller påkallat att "plåga" honom härmed. Efter en viss  
tid hade emellertid de båda finnarna och ryssen utförts ur  
cell 151 och där hade insatts en tysk Oberleutnant Gentch.  
Denne hade under cirka 1½ år ensam suttit i cellen 151.  
Rensinghoff kände mycket väl till Gentchs öde på grund av  
att då Rensinghoff flyttats till cell 141, Gentch hade kom-  
mit till cell 142, där de åter hade kunnat upptaga kontakten.

För att underlätta vårt samtal uppritade jag bifogade  
skiss med cellerna 149, 150, 151 och 152 i andra våningen  
(2. Stock) utmärkta, samt med de för Rensinghoff obekanta  
numren i första och tredje "Stock" korresponderande cellerna  
betecknade såsom 1, 2, 3 respektive 4, 5, 6. (Se skiss).

I cell 2 hade under längre tid vistats den tyske överste-



löjtnanten Röstel, Oberleutnanten Schüler samt den tyske kanslisten i Bukarest, Bergemann. Den senare dock endast åren 1945-47.

I cell nr. 1 hade vistats Roedl och Wallenberg. Med Roedl var Rensinghoff säker att han haft förbindelse till 1948 eller möjligen endast till hösten 1947.

Med cell nr. 3 hade Rensinghoff icke haft några som helst förbindelser. Han förmodade att det vistats ryssar i cell nr. 3.

Med cellerna nr. 4 och 5 hade han heller icke haft några som helst förbindelser och han anade icke ens vem som vistats i dessa celler.

I cell nr. 6 hade suttit den tyske Sonderführern von Röllinghoff från Dortmund, vilken förts dit från ett läger i Kiev tillsammans med två Feldwebeln från Luftwaffe. Med dessa hade Rensinghoff haft förbindelse ungefär 6 - 8 månader, varefter de tre återförts till lägret i Kiev.

Det hade huvudsakligen varit med Roedl som Rensinghoff varit i knacknings-förbindelse, men även vid vissa tillfällen hade han knackat direkt med Wallenberg. Roedl hade om Wallenberg berättat, att denne häktats av ryssarna i Budapest då han vid stadens belägring åkt dessa till mötes. Wallenberg hade med tåg förts till Moskva och insatts i Lefortovskaja. I fängelset hade han endast underkastats "Personalaufnahme" och inga som helst förhör hade ägt rum intill 1947. Wallenberg hade då skickat ett stort antal ansökningar till fängelsekommissarien om att han måtte bli förhörd. Nagon gång under 1947 hade Wallenberg förts till förhör, varvid kommissarien meddelat honom, att han var ett klart fall och att han var arresterad för spioneri i Budapest. Om han ansåg sig oskyldig åläge det Wallenberg att bevisa detta. Det bästa beviset för att Wallenberg vore skyldig låge däri, att den svenska Moskva-beskickningen icke inskridit till hans förmån och att "hans regering icke mer ville ha med honom att göra".

Efter mycket knackande mellan Rensinghoff och Roedl och Wallenberg, hade man enats om att Wallenberg borde skicka en ansökan till Stalin där han skulle åberopa sin diplomatiska ställning och hemställa om att bli förhörd. Denna ansökan inlämnades

även av Wallenberg någon gång på vintern eller våren 1947. Rensinghoff kunde mycket väl erinra sig om denna ansökan, då Wallenberg "konsulterat" såväl Rensinghoff som Rantzau om den diplomatiska terminologin, då hans ansökan till Stalin avfattats på franska.

Wallenbergs ansökan till Stalin insändes och efter en tid meddelade Wallenberg Rensinghoff att "der Empfang wurde bestätigt und sein Gesuch wird geprüft".

Rensinghoff tog sig här efter en kort funderare över sina förbindelser med Roedl och Wallenberg och sade därefter, att han med säkerhet ville minnas, att såväl Wallenberg som Roedl utförts ur cellen vid slutet av år 1947.

Härefter fortsatte Rensinghoff berättelsen om sina egna levnadsöden. Han berättade sålunda att han anlänt till Wladimir den 15 oktober 1948 och insatts i corpus 3 cell nr 51, varefter han i april 1949 flyttats till cell 64. Vid slutet av april 1949 insjuknade Rensinghoff på grund av undernäring och fördes till cell 44 i corpus 3, vilken användes som sjukcell. Där vistades Rensinghoff i cirka 9 månader, varefter han kom till cell 62 i november 1949. Därefter vistades han i cell 42 intill april 1950, då corpus 3 utrymdes och samtliga fångar inrymdes i corpus 1, där de vistades under hela sommaren 1950. I corpus 1 satt Rensinghoff i cellerna 67 och 89. Under sommaren renoverades corpus 3 och på hösten överfördes Rensinghoff åter till corpus 3 och insattes i cell 54, där han kvarblev till september 1951 då han förflyttades till cell 54. I denna cell kvarblev Rensinghoff till november 1953 då han flyttades till cell 68, där han kvarstannade till juni 1955, då han flyttades till cell 37 i vilken cell han kvarblev till frigivningen.

Rensinghoff meddelade på min fråga, att han aldrig förts från Wladimir till något Moskva-fängelse för förhör. Däremot förhördes han en gång i Wladimir i april 1949 och då huvudsakligen angående hans uppfattning om den titoistiska regimen i Jugoslavien.

Tillfrågad om Rensinghoff kände till om Stelzer förts till Moskva för förhör meddelade Rensinghoff dels att han varit tillsammans med Stelzer i Wladimir från december 1953 till januari 1954, dels att Stelzer för honom berättat, att han vid upprepade tillfällen förts till Moskva för förhör. Stelzer

hade därvid utfrågats huvudsakligen om med vilka medfångar han suttit, dels om sina förbindelser från beskickningstiden i Moskva.

Tillfrågad om Rensinghoff kände till Gothold Starke, svarade Rensinghoff, att han var av den uppfattningen, att denne redan torde ha återvänt hem. Då tiden var knapp, ingick jag inte närmare på spörsmålet Starke.

Härpå frågade jag Rensinghoff om han kände Dr. Maximilian Manfred, varpå Rensinghoff reagerade mycket häftigt. "Denne mans bekantskap har jag åtnjutit under minst två år i cellerna 55 och 86 i Wladimir". Rensinghoffs ton, då han talade om Manfred, var mycket nedsättande. På min fråga, om Rensinghoff för Manfred omnämnt Wallenberg, svarade han, att han sannolikt icke gjort detta, men han höll det icke för osannolikt, att han vid samtal med övriga medfångar och vid s.k. telefonering eller vid knackning omnämnt Wallenbergs namn.

Jag frågade därefter Rensinghoff om Manfred träffat Stelzer, varpå jag erhöll svaret, att Manfred måste ha gjort detta under december 1953 och januari 1954, då han själv, Stelzer och Manfred vistats i samma cell.

Rensinghoff meddelade spontant att han i högsta grad förvånade sig över att jag utfrågade honom om Wallenberg. Det gick nämligen först nu upp för Rensinghoff, att Wallenberg icke hade kommit tillbaka. Sedan jag meddelat honom detta, föreföll han ytterst konfunderad och kunde överhuvudtaget icke föreställa sig något skäl varför Wallenberg icke skulle ha släppts tidigare.

Rensinghoff hade aldrig hört talas om Wallenbergs chaufför och ej heller hört talas om namnet Langfelder.

Tillfrågad om Rensinghoff kände till Wallenbergs familjeförhållanden, svarade Rensinghoff, att han icke knackat mycket med Roedl härom, men att Roedl vid ett tillfälle då Wallenberg var på förhör hade meddelat Rensinghoff, att han var släkting till en mycket känd svensk bankir.

Göttingen den 16 oktober 1955.

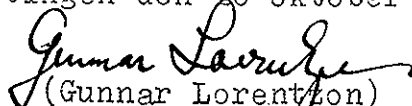
  
(Gunnar Lorentzon)

Bild. R. H. W. f. P. S. V.  
17.10.55 XXI

KUNGL.

SVENSKA BESKICKNINGEN

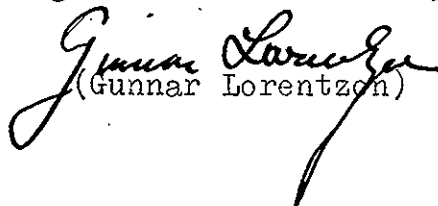
Strängt förtroligt.

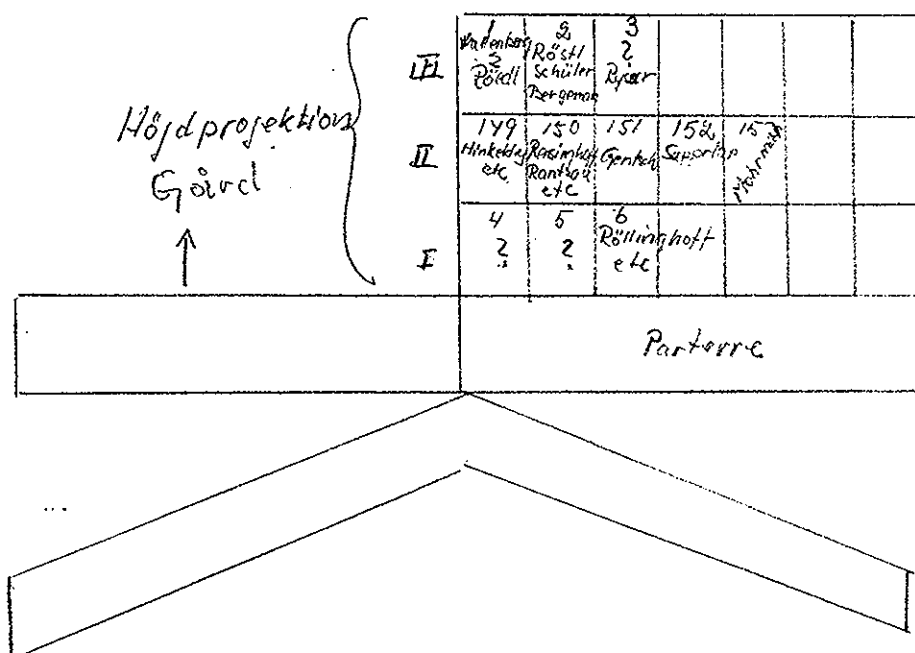
AL

P.S..till P.M. angående samtal med Rensinghoff.

Rensinghoff meddelade under samtalet att han erinrade sig att såväl Roedl som Wallenberg kommit till Lefortovskaja från Lubljanka samt att polisattachén vid tyska beskickningen i Bukarest, Gustaf Richter suttit tillsammans med Wallenberg under Lubljanka-tiden.

Göttingen den 16 oktober 1955.

  
(Gunnar Lorentzon)



Göteborg den 16-10-55  
J. Carl  
Gunnar Lönn

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

3

4

Chiffertelegram ( BUD. )

Från Wien

Avsant den telex 19 kl.

Inkom den 19 / 10 19 55 kl. 1825.

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|      |      |                 |
|------|------|-----------------|
| Dnr  | 60.B | 67              |
| Avd. | Gr.  | Mål             |
| P    | 2    | 2u <sup>I</sup> |

*20/10 Ch. Wien.*

*AK*

67.

Pol.

För Kabinettsssekreteraren.

Österrikaren Ernst Krenner som enligt  
österrikisk tidningsnotis har upplysningar  
om Wallenberg har via Friedland anlant till  
Salzburg från fångenskap i Sovjetunionen.  
Har Lorentzon förhört honom?

Allard.

Coll.: *Y*

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Ernst Huber.

*50d exp.* 19/10  
Wien den 17 oktober 1955.

Nr 680 HP 1 1 bil.

Strängt förtrolig.

Lundberg/DS  
19/10

a + b HEMLIG  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg

19/10-55  
exp. qz.

*AK*  
Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Med anledning av instruktioner i särskild ordning anmodade jag legationssekreterare Braunerhielm att snarast uppsöka dr Wolfgang Richter och Ernst Hubers moder för att genom dessa omedelbart vid Hubers ankomst till Wien varna denne för att för pressen berätta om sin fångenskap och personer han träffat i Sovjetunionen. Det visade sig emellertid då, att Huber själv nyss anlant och Braunerhielm fick tillfälle att tala med honom personligen. Huber uttryckte sig under samtalet på flera punkter svävande och verkade trött och i dåligt hälsotillstånd, varför Braunerhielm fann, att en närmare utfrågning så snart efter hemkomsten icke lönade sig. Dessutom hade legationssekreterare Lorentzon redan i Friedland haft ett första förhör med honom.

Jag avser emellertid att på lördag, den 22 oktober, då Huber haft tid att vila ut, inbjuda denne till beskickningen.

*C*

för en grundligare utfrågning. Därest departementet önskar att några speciella punkter därvid uppklaras, får jag vördsamt hemställa om närmare instruktioner.

Såväl Huber själv som hans moder och dr Wolfgang Richter, vilken känner till Hubers kontakt med Langfelder, ha lovat att icke nämna någonting till pressen.

Jag närsluter Braunerhielms uppteckning av sitt samtal med Huber. ./.



Sven Allard

Strängt förtrolig.

P.M.

Över samtal med Ernst Huber den 16 oktober 1955.

Jag uppsökte igår på söndagsmorgonen i moderns bostad Ernst Huber, som natten till söndagen hemkommit från Tyskland. Huber befann sig i en eländig fysisk kondition och var mycket utmärkt. Modern, som jag talade med en stund, medan jag väntade på Huber, som var ute på en promenad, nämnde också, att sonens nerver voro alldeles söndertrasade.

Med hänsyn härtill och då jag hörde, att Lorentzon redan i Friedland haft ett förhör med honom, inskränkte jag mig till att efterhöra vad han i stora drag hade att berätta.

Huber omtalade, att han under tre veckor 1945 (han sade ursprungligen två månader men rättade vid ett kort sammanträffande idag uppgiften till tre veckor) suttit i samma cell som Langfelder i Lefortovskaja, varunder Langfelder berättat om Wallenberg. Huber namngav dessutom flera personer, som 1945 träffat antingen Langfelder eller Wallenberg själv. Bl.a. hade samtidigt med Huber återkommit en förutvarande "polisattaché" vid tyska beskickningen i Bukarest, Richter, vilken träffat Wallenberg, samt attachén Rensinghoff och generalkonsul Schellhorn, vilka Huber trodde hade träffat Langfelder. En finsk medborgare, Velkonnen, hade likaledes träffat Langfelder och möjligen redan återkommit till Finland. Han bad mig nu framföra, att han sagt fel namn till Lorentzon och att det rätta namnet vore Pelkonnen.

Då Huber 1947 återförts från fånglägret i Ivdeldistriktet till Lubljanka, hade han bl.a. blivit förhörd om sin kontakt med Langfelder. Efter förhöret härom hade han satts i en ensamcell och hans straff hade efter en tid höjts från 10 till 25 års fängelse. Huber var övertygad om, att orsaken till isoleringen var hans kännedom om Langfelder och Wallenberg. Även andra fångar, som haft kontakt med dessa två hade rönt samma öde. Efter Stalins död hade emellertid dessa fångar överförts till gemensamhetsceller. Huber kunde inte riktigt förklara, varför deras behandling på detta sätt ändrades och betecknade det själv som egendomligt, att han och de andra,

som kände till Wallenberg, över huvud taget hade släppts.

Då jag fann, att Lorentzon icke hade haft tillfälle förelägga Huber några fotografier för identifiering av Langfelder, visade jag honom de foton beskickningen erhållit med handbrev Lundberg - Allard den 20. 7.55. Huber gick emellertid förbi det fotografi, som föreställde Langfelder och plockade istället ut fotografi nr 6, vilket föreställer Guy von Dardel. Han tyckte, att detta fotografi något liknade Langfelder såväl vad ansiktsformen som håret beträffade. Langfelder hade nämligen, enligt Huber, haft rödblont hår. Identifieringen försvårades emellertid, av, att Langfelder i fängelset hade lagt sig till med mustasch och skägg. Då jag slutligen direkt visade honom på fotografiet av Langfelder och frågade, om han kände igen personen ifråga, svarade Huber nekande.

Jag finner det icke särskilt anmärkningsvärt, att identifieringsförsöket misslyckades. Hubers moder hade visat mig ett fotografi, taget av Huber några få år före hans fångenskap. Det var bilden av en ung kraftig man med runt, fylligt ansikte och mörkt, slätkammat hår. När jag sedan träffade Huber själv, mötte jag en utmärglad, åldrad man med grånat, stubbklippt hår. Jag skulle aldrig ha kunnat känna igen honom från fotografiet.

Huber lovade beredvilligt att icke berätta om sin fångenskap för pressmän, framförallt icke om andra fångar i Sovjetunionen. Han var själv mycket angelägen om, att icke de sovjetryska myndigheternas uppmärksamhet på nytt skulle fästas på honom och bad mig att behandla de uppgifter han lämnat som strängt förtroliga.

Wien den 17 oktober 1955.

*Erik Braunerhielm*  
(Erik Braunerhielm)

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till  
» 3 »  
» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Wien

Avsant den ~~TELE~~<sup>X</sup> 19 kl.

Inkom den 20/10 1955 kl. 1840

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

|           |       |           |
|-----------|-------|-----------|
| Dnr 60: B |       | 68        |
| Avd. P    | Gr. 2 | Mål. Eu I |

*21/10- de. Wien.*

*ML*

68.

Edert chiffer 73. För Kabinettssekreteraren.  
Önskar Du att jag ska höra Krehner, vilket i jakande  
fall möjligen kan ske i slutet av nästa vecka i sam-  
band med invigningen av svenskt barnhem i Salzburg.

Allard

Coll.: *f*

20/10 -  
Paris den 17 oktober 1955.

Förtroligt.

aa  
RR  
Broder,

S.h.  
I anslutning till mitt handbrev den 6 dennes  
angående de nyligen från Sovjetunionen hemsända elva  
fransmännen ber jag få meddela, att enligt vad Ministère  
des Anciens Combattants nu upplyst tyvärr inget av  
intresse ur svensk synpunkt framkommit vid förhören  
med de elva.

Vår kontaktman i ministeriet har lovat varsko  
oss, om vid förhör med eventuellt ytterligare frigivna  
fångar dessa skulle ha sig något bekant om svenskar i  
Sovjetunionen.

W. Westman  
K.I. Westman

Utrikesrådet Jarring,  
Utrikesdepartementet.

84

KUNGL. SVENSKA  
GENERALKONSULATET

22/10 v~  
Berlin den 17 oktober 1955.  
Strängt förtroligt. 1 bil.

Lundberg/DS  
21/10

HEMLIG

a + b  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg  
22/10-55  
eff. A.

AK  
Broder,

./.  
Härmed ber jag få översända en promemoria angående sam-  
tal med den från Ryssland återvändande tyske journalisten Heinz  
Bornschlein.

*Pin tillgivet*  
*Hugo Tamm*  
(Hugo Tamm)

Kabinettssekreteraren Lundberg,  
Utrikesdepartementet.

3

CA

bil. hbr. Tamm/Lundberg.  
17.10.55.

Strängt förtroligt!

P.M.

ang. samtal med tyske journalisten Heinz Bornschein.

Bornschein, som anlönt till Berlin den 13 oktober på kvällen, infann sig på generalkonsulatet kl. 17.20 följande dag för att genom mig framföra en hälsning till respektive familjer i Sverige från sin medfånge i lägret i Inta Arthur Tamvelius samt via denne från Raoul Willborg (Wallenberg). Bornschein hade lovat Tamvelius att efter sin återkomst ur fångenskapen vidtaga de åtgärder som stode i hans makt för att underlätta bådas frigivning. Tamvelius hade enligt Bornscheins eget uttryck "mich gebeten seine eigenen und Wallenbergs Interessen wahrzunehmen". Jag sade Bornschein, att jag redan tagit del av hans uttalanden till pressen men att jag vore tacksam, om han muntligen ville bekräfta allt vad han överhuvudtaget visste om den person, som han vid ankomsten till Friedland betecknat som Willborg.

Ifråga om sin bekantskap och samvaro med Tamvelius berättade Bornschein inledningsvis följande. Han hade lärt känna denne i lägret Inta, där de båda voro tillsammans från början av december 1954 till den 26 februari 1955, då Bornschein lämnade lägret. Båda kunde röra sig fritt inom detsamma, vartill kom att Tamvelius i egenskap av arkitekt även hade vissa möjligheter att röra sig utanför själva lägerområdet. Förberedelser för förflyttning av samtliga utlännningar påbörjades redan i december 1954 och fullbordades i februari 1955. Tamvelius var dock ej uppsatt på evakueringslistorna. Han hade år 1942 tvingats att antaga sovjetiskt medborgarskap.

Bornschein sade sig komma ihåg, att Tamvelius vid upprepade tillfällen talat med honom om W., varvid han i regel omnämnt honom såsom min <sup>M</sup>väl Raoul. Jag insköt härvid, att Bornschein ju i sitt uttalande inför pressen vid sin ankomst till Friedland sagt, att han av Tamvelius fått i uppdrag att framföra en hälsning från en person vid namn Willborg. Bornschein gen-

Georgijades  
(greken)

STADL. 22.01.77

mälde härtill, att han tidigare d.v.s. före ankomsten till Friedland varit praktiskt taget säker på att namnet var Willborg omen att det vore möjligt att han kunnat höra fel. Förutom att Tamvelius talat om denne såsom Raoul hade han även sagt, att Bornschein ej behövde belasta sitt minne med dennes efternamn, då det vore alldeles tillräckligt, om han i Stockholm efterfrågade den största banken därstädes. Enligt vad han erinrade sig skulle Tamvelius ha sagt att W. vore son till den förnämste bankiren i Stockholm. Då jag upplyste honom, att Wallenbergs far dött, då Raoul var ett litet barn samt att den förstnämnde ej varit bankir, sade Bornschein, att han sannolikt missuppfattat denna uppgift. Kanske hade det varit så, att Tamvelius åsyftat en nära släkting i stället för fadern. Beträffande Wallenbergs upplevelser efter krigsslutet hade Tamvelius berättat Bornschein följande. Wallenberg hade straxt före ryssarnas ankomst till Budapest lyckats taga sig ut ur staden och begivit sig till Prag, där han häktats av ryssarna. Från Prag fördes han till Moskva, där han inspärrades i ensamcell under en längre tid, troligen omkring 1 1/2 år. Han hade suttit i olika fängelser i Moskva. Under denna tid hade han ådragit sig en dubbelsidig lungtuberkulos. Då hans hälsotillstånd försämrats, fördes han, sannolikt 1948 - Bornschein kunde ej med bestämdhet erinra sig året - till läger 5110-37 (enligt ryska Röda Korsets uppgifter) Taisched i östra Kazhakstan. I detta distrikt funnes 60 à 70 läger. Wallenberg hade placerats i ett läger för specialfångar, inkluderande särskilt viktiga personer bl.a. experter inom rustnings- och andra nyckelindustrier. Medan de flesta andra lägren i området i genomsnitt räknade 2.000 - 4.000 fångar, inhyste speciallägret, där Wallenberg befann sig, endast 200 à 300 fångar. I motsats till föreskrifterna beträffande de andra lägren, där lägerledningarna hade viss bestämmanderätt över fångarnas transport till andra ställen, kunde invånarna i speciallägret endast förflyttas efter särskild order från Moskva. W. kunde röra sig fritt inom det läger, där han befann sig, på samma sätt som sina medfångar. Tamvelius hade varit tillsammans med Wallenberg under cirka 4 månader år 1953. Bornschein kunde

icke erinra sig närmare vilka månader det rörde sig om. Enligt Tamvelius hade Wallenbergs hälsa något förbättrats i Taisched-läget. Han vore emellertid långt ifrån återställd. Wallenberg hade bl. a. berättat för Tamvelius, att han tidigare spelat en betydande roll inom svenska röda korset samt i studentorganisationer. Wallenberg hade även meddelat Tamvelius, att han dömts för spioneri och kontraband till 25 års straffarbete. På min förfrågan, huruvida Wallenberg kände till, att man intresserade sig för hans öde från svensk sida, sade han, att han fått den uppfattningen av Tamvelius, att Wallenberg verkligen kände till, att man i Sverige hemödade sig om hans frigivning. På vilket sätt W. erfarit detta visste han ej. Måhända hade denne haft möjlighet att erhålla informationer genom illegala utländska radiomottagare, som existerat i vissa läger. Bornschein uppgav vidare, att han av Tamvelius fått intrycket, att Wallenberg trots allt dock hyste vissa om än svaga förhoppningar om att en gång få återvända hem. Tamvelius hade tydligen för egen del ej stora förväntningar i detta hänseende, då han betraktades som sovjetisk medborgare. Tamvelius själv vore fysiskt helt frisk, men de många åren i fångenskap hade gjort honom till en gammal man i förtid. Under samtalets gång förhörde jag mig i olika sammanhang huruvida Bornschein kunnat få sina upplysningar om Wallenberg från något annat håll än från Tamvelius. Han förklarade emellertid med största emfasis, att så ej vore fallet samt att Tamvelius varit den ende, från vilken han hört något om Wallenberg före sin ankomst till Friedland.

På förfrågan, vilka österrikkare som Bornschein erinrade sig ha sammanträffat med i sin fångenskap nämnde han i första hand diplomaten Roland Gottlieb och en teolog, dr. Fritz Gehhart, vilka båda repatrierats, ävensom en baron von Waldenberg, som han ej var säker på om han vore österrikkare eller polack. Den sistnämnde torde ha överlämnats till polska myndigheter för något år sedan och ej frigivits.

Bornschein framhöll, att Tamvelius även till en annan medfånge lämnat uppdrag att framföra en hälsning från honom själv och Wallenberg i den uträkningen, att åtminstone någon av de två kunde tänkas komma tillbaka ur fångenskapen inom rimlig

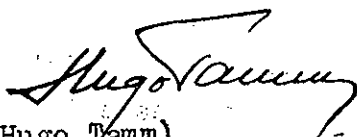
X/ Enligt Müller, från hvarde W. viderber  
i hällen för att eventuellt kunna hjälpa.

tid. Medfångens namn var Klaus Dietrich, f.d. flygofficer. Såvitt generalkonsulatet har sig bekant, har denne ännu ej återvänt från Sovjetunionen. Jag har redan vidtagit vissa preliminära åtgärder för att snarast möjligt kunna kontakta honom, därest han anländer till Berlin.

Bornschein synes ej hysa den uppfattningen, att den omfattande publicitet som han åstadkommit genom sina avslöjanden till pressen vore ägnad att skada hans uppdragsgivare snarare tvärtom. Före ankomsten till Friedland hade han föreställt sig att genom en parallell framstöt i form av tillkännagivande genom pressen och hänvändelse till de svenska myndigheterna kunna skapa ett brett underlag för en aktion till Wallenbergs favör. Bornschein hade ej haft en aning om att denne var så populär och allmänt känd. Jag vill här nämna, att Bornschein vid de två besök som han hittills avlagt på generalkonsulatet - det första på kvällen den 14 oktober och det andra nästföljande dag för att kollationera hans föregående dag lämnade uppgifter - åtföljts av fotografer från respektive A.P. och Åhlén & Åkerlund, vilka insisterade på att fotografera mig tillsammans med Bornschein. Jag vägrade kategoriskt att medverka till en dylik publicitet till vederbörandes uppenbarliga besvikelse.

Bornschein gjorde på det hela taget ett vederhäftigt intryck. Jag erhöll den uppfattningen, att han korrekt sökte återge vad han visste. Jag vill även understryka den omständigheten, att han på vissa punkter, där hans minne ej klart fungerade eller där han saknade kännedom om relevanta förhållanden, uppriktigt vidgick detta och ej syntes vilja göra sig mera intressant än han verkligen var genom att lämna fiktiva data och informationer.

Berlin den 17 oktober 1955.

  
(Hugo Tamm)

Lundberg/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM 20/10 19 55

|         |                |      |
|---------|----------------|------|
| N:o 73. | BUD<br>Chiffer | BIL. |
|---------|----------------|------|

INK. D. N:o

|           |          |                         |
|-----------|----------|-------------------------|
| AVD.<br>P | GR.<br>2 | MAL.<br>Eu <sup>I</sup> |
|-----------|----------|-------------------------|

Svensk  
Wien

För Allard.

Edert chiffer 67. Ernst Krenner icke  
hörd.

Cabinet.

*Sen d. 21. 10. 1905*

art. om Raoul Wallenberg

Paris, le 18 Octobre 1955.

Paris den 19 oktober 1955.

Överlämnas till Byråchefen  
Backlund, Utrikesdepartementet, för  
kännedom.

*Sveallfeldt*  
*ca*

*Kjell Strömberg*  
(*Ansvarig för utskick av brev och kort*)  
(Kjell Strömberg)

Pr.  
Cher Ami,

*M* *St*

|                   |     |      |
|-------------------|-----|------|
| Ink. 21. 10. 1955 |     |      |
| Avd.              | Gr. | Mål  |
| P                 | 2   | Eu I |

Permettez-moi de compléter par quelques lignes écrites, que je vous prie de vouloir bien considérer comme personnelles et confidentielles, notre entretien téléphonique hier soir.

Il y a eu ces derniers temps, dans la presse suédoise et étrangère à l'occasion du retour d'un nombreux contingent de prisonniers allemands de l'U.R.S.S., beaucoup de reportages faisant état de prétendues rencontres avec Raoul Wallenberg, le jeune diplomate suédois bien connu, disparu à Budapest en 1945 après avoir exercé une action humanitaire de grande envergure surtout parmi la population juive menacée par les dirigeants nazis. Depuis très longtemps le Gouvernement suédois a cherché et cherche toujours par différents moyens à obtenir des renseignements sur son sort depuis qu'il a été emmené en Russie Soviétique. Or, ces recherches s'avèrent de plus en plus difficiles du fait que les rapporteurs à la presse citent souvent nommément comme source de leurs informations des personnes restées en prison ou dans des camps derrière le rideau de fer où elles sont évidemment exposées au risque de représailles. C'est pourquoi les représentants de la presse suédoise et

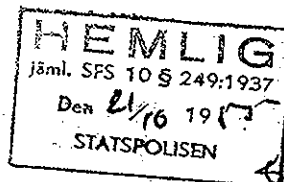
Monsieur ALLARY,  
Directeur du Service Diplomatique de  
l'Agence France Presse,  
13, Place de la Bourse,  
PARIS IIe.

2.

étrangère à Stockholm ont été priées de vouloir bien  
s'abstenir "en principe" de publier des noms ou autres  
indications pouvant permettre aux autorités soviétiques  
d'identifier les personnes qui auraient servi d'infor-  
mateurs au sujet de Raoul Wallenberg.

Veuillez croire, Cher Ami, à mes sentiments  
dévoués les meilleurs.

(Kjell Strömberg)



4 ex.

Ex. nr. 3

P.M.

Torsdagen den 13 oktober 1955 meddelades från kriminalpolisen i Karlskoga, att finske medborgaren Paul Nordström, vilken tidigare hörts i Wallenberg-ärendet, sökt kontakt med polisen i Karlskoga, där Nordström numera bor och arbetar, och sagt sig önska få kontakt med den kriminalpolisman, som år 1951 sökt upp honom i Jakobstad i Finland för att tala om den försvunne Raoul Wallenberg. Nordström hade för polisen i Karlskoga uppgivit, att han vid närmare studium av de i tidningarna förekommande fotografierna av Wallenberg trott sig känna igen Wallenberg såsom varande en person han vid något tillfälle sett i ryskt fångläger.

Måndagen den 17 oktober 1955 sammanträffade under-tecknad med Nordström i Karlskoga, varvid han vidhöll sitt påstående om att han trodde sig känna igen Wallenberg såsom varande en person han sett i den taggtråds-inhägnade baracken i lägret nr 27/1 i Krasnogorsk. Det bör måhända först framhållas, att Nordström nu, sedan han befinner sig på svensk mark, släppt åtskilligt av den reservation, som han så tydligt lade i dagen vid samtalet i Finland. Såsom han tidigare uppgivit, hade han vid något tillfälle under 1944 överförts från Karaganda-lägret till Krasnogorsk-lägret, där han först internerades i lägret nr 1. Krasnogorsk-lägret, som hade beteckningen nr 27, var indelat i tre olika från varandra fristående avdelningar och betecknades nr 27/1, 27/2 och 27/3. Då man färdades från Moskva till lägret kom man först till en avtagsväg, <sup>på höger hand</sup> (som förde upp till avdelning 27/3. Ett stycke längre bort på vägen och på vänster hand förde en avtagsväg upp till 27/2. Därefter fortsatte vägen fram till 27/1, där vägen upphörde. Efter Nordströms anvisningar har en schematisk teckning uppgjorts över de olika lägeravdelningarnas belägenhet i förhållande till varandra. Vidare har en schematisk skiss uppgjorts över lägeravdelningen 27/1. Såsom av sistnämnda skiss framgår, förde vägen rakt fram till den s.k. kommandantura,

519

Ink 21/10

Ex. nr. 2 hos kassören

21/10  
Felat Wien om  
"Puffy" se 214

21.

15

vilken var inrymd i en särskild träbyggnad. Hela området var avstängt med ett tätspunnet taggtrådsstängsel. Lägret 27/1 omfattade 6 eller möjligtvis 8 baracker, inrymmande omkring 80 man i varje barack. Då Nordström först kom till lägret kunde de internerade röra sig fritt inom hela det taggtrådsinhägnade området. Från kommandantura-byggnaden ledde en relativt bred väg tvärs igenom området, och barackerna voro placerade på båda sidor om vägen. På vänstra sidan fanns en barack, där högre officerare, generaler m.m. bodde. Där befann sig bl.a. marskalk Paulus från Stalingrad och andra högre officerare, som deltagit i slaget vid Stalingrad. Denna barack var den mellersta av de troligtvis tre baracker, som lågo till vänster om genomfartsvägen eller barackgatan. Ehuru de internerade fingo röra sig fritt inom området, fingo de dock icke gå in i generalsbaracken som den gemenige kallades. När Nordström först kom till lägret var ingen av de fristående barackerna omgärdade med något taggtrådsnät. Först efter några månaders vistelse i lägret 27/1, och vid en tidpunkt, som troligtvis kan bestämmas till förvåren 1945 började den första baracken på höger sida, alltså den som låg närmast kommandanturan att inhägnas med taggtråd. Någon tid därefter ankommo ett antal fångar, som Nordström uppskattade till 30 å 40 stycken från Moskva och dessa placerades just i den nu taggtrådsinhägnade baracken. Taggtråden löpte utefter barackens sidor och gavlar på ett avstånd av cirka 3 å 4 meter, varigenom de i baracken placerade personerna hade möjlighet att promenera runt baracken. Avståndet från barackgatan till taggtråden runt baracken uppskattade Nordström till 2 å 2½ meter. De internerade förstodo, att det måste vara något särskilt med de i denna barack inhysta internerna, enär övriga i lägret internerade personerna icke fingo stanna i närheten av den taggtrådsinhägnade baracken eller närma sig den. Det fanns poster utplacerade med täta mellanrum i små torn, som byggts utefter taggtrådsinhägningen, och så snart någon person närmare sig den taggtrådsinhägnade baracken eller stannade på barackgatan mittför denna barack, ropade vakterna åt honom att avlägsna sig, eller fortsätta sin vandring. Dessa interner väckte

en hel del nyfikenhet bland de övriga internerade men inga uppgifter sipprade ut ifrån den taggtrådsinhägnade baracken till de övriga lägermedlemmarna. Dock kunde man utifrån lägerområdet observera de i baracken internerade, då de promenerade utanför baracken. Nordström hade särskilt fäst sig vid en person, som varit iklädd en mycket lång rock eller kappa, vilken gått nästan ända ned till marken. Denne man, som kunde ha varit någonting mellan 35 å 40 år gammal brukade ofta promenera ensam inom det speciellt avspärrade området runt baracken. Ibland var han barhuvud och ibland bar han någon slags mössa. Nordström hade särskilt observerat att mannen hade någon toffelliknande skobeklädnad på sig. På särskild fråga framhöll han, att det måste ha varit barmark, när han gjorde denna iakttagelse och följaktligen skulle tidpunkten kunna bestämmas till april - maj 1945. Detta anser sig Nordström kunna bestämma, enär han på sommaren 1945 flyttades över till lägret 27/3. När denna förflyttning skedde var såväl marken som träd och buskar gröna, och han vill hålla för troligt att det kunde ha varit någon gång i juni - juli, som han flyttades över till 27/3. Beträffande den ensamme mannen uppgav Nordström vidare att denne <sup>brukade</sup> ibland promenera tillsammans ns med en annan man i 40 års-åldern, vilken var ganska kraftig och ljus. Båda männen voro ungefär lika långa. Den kappa, som den förstnämnde mannen bar, vill Nordström bestämma till färgen som troligtvis grågrön. Den var i varje fall varken mörk eller ljus. Han hade icke iakttagit några uniformsknappar, i varje fall inga blänkande sådana. Ibland brukade den promenerande ha kappan kastad över axlarna. Nordström hade hört att de båda männen, då de promenerade tillsammans, brukade samtala med varandra men han hade aldrig kommit så nära att han kunnat höra vilket språk de talat.

Nordström blev vid förhörstillfället i tillfälle att se tre olika fotografier av Wallenberg. Dessa fotografier voro blandade med fotografier av andra personer. Nordström plockade därvid ut det fotografi, som fanns i Wallenbergs pass. Ett fotografi, som var taget något år före 1944, då han erhöll passet. Däremot kunde Nord-

ström inte plocka ut de båda andra fotografierna, det som är taget i uniform av Wallenberg och det som togs i Budapest. Han sade, att det var passfotografiet som hade funnits i tidningen, och varför han fäst sig vid detta fotografi var just uttrycket i ögonen, som Nordström ansåg vara något speciellt. Nordström förklarade på fråga, att han ville hålla för troligt, att den av honom iakttagne mannen, som han är mycket säker på, måste ha varit Wallenberg, kunde ha varit 175 - 176 cm. lång, d.v.s. något längre än Nordström, som är 171 cm. lång. Han sade sig förstå, att den långa kappan kunde ha bidragit till att ge ett intryck av att mannen var längre än han i verkligheten är, men han ansåg sig dock kunna bedöma att den iakttagne mannen måste ha varit längre än Nordström själv. Nordström sade sig vara övertygad om att den iakttagne mannen haft mörkt hår, vilket kontrasterade mot hårfärgen på den andre mannen, som han brukade ha i sällskap ibland. Mannen med det ljusa håret såg bra ut och var civilklädd. Även han kunde vara omkring 40 år gammal. Sedan jag påvisat för Nordström, att det fanns två ytterligare fotografier i samlingen över Wallenberg, och Nordström särskilt granskat det i Budapest tagna fotografiet, där Wallenberg sitter vid ett skrivbord, förklarade Nordström, att han inte hade det intrycket att mannen, han iakttagit utanför den speciella inhägnade baracken, haft så litet och tunt hår som Budapest-fotografiet utvisar, men detta kan vara ett minnesfel hos honom.

De i specialbaracken internerade hade som förut nämnts tilldragit sig en hel del uppmärksamhet från de övriga internerade, och man hade kommit underfund med att det skulle vara särskilt betydande personer, såsom ingenjörer, läkare, en konsul och någon eller några skådespelare. Sålunda hade en österrikisk skådespelare blivit igenkänd. Denne gick under smeknamnet "Puffy". Nordström minnes också själv denne man i det att han före avfärden till Ryssland 1932 i Finland sett en film, som hade titeln "Lilla Mamma", och i vilken film "Puffy" medverkade. Denne "Puffy" var mycket stor och tjock och torde ha vägt omkring 130 kilo. Så mycket hade sipprat ut från specialbaracken, att "Puffy" lyckats föra med sig 25 kostymer,

vilka han sålt till ryssarna. Såsom tidigare sagts blev Nordström i juni eller juli 1945 flyttad över till lägret 27/3. Han håller för troligt, att han under nära två månaders tid iakttagit den ensamme promenerande inom specialbarackens område. I varje fall måste det ha varit flera veckor, som han var i tillfälle att iakttaga den man, han tror vara Wallenberg.

Jag rekapitulerade i korta ordalag vad sjömannen Erlandsson uppgivit om sin vistelse i Krasnogorsk-lägret och Nordström förklarade, att det var riktigt, att de träffats i lägret 27/3. Dock kunde Nordström icke minnas, vem som berättat om att en svensk vid namn Wallenberg skulle ha funnits i sovjetiskt läger. Namnet Mandula sade honom ingenting, men däremot föreföll honom namnet Karel Sparka vara ett begrepp, och då jag nämnde vad Erlandsson sagt om schackspelet, trodde sig Nordström komma ihåg, att det var fyra stycken, som brukade hålla ihop i lägret 27/3, och att två av dem kunde ha varit Mandula och Sparka. Nordström kvarstannade i lägret 27/3 till våren 1946, då han förflyttades till ett läger vid Leningrad.

Jag frågade Nordström, om han inte kunde erinra sig några namn på lägerkamrater från 27/1, men han förklarade att han hade dåligt minne beträffande namn, och han kunde icke för tillfället komma ihåg några lägerkamrater i detta.

Det torde förhålla sig så, att jag, då jag talade med Nordström år 1951, icke visade några fotografier av Wallenberg. Nordström intog ju på den tiden en mycket reserverad hållning, och han förklarade, att han då helt flyktigt hört någon omnämna, att en svensk vid namn Wallenberg skulle ha befunnit sig i något ryskt läger. Han utgick ifrån, att det borde ha varit Krasnogorsk, som denne svensk skulle ha varit internerad i. Trots att Nordström som han själv säger icke har lätt att minnas namn, kan det ju mycket väl vara så, att han har minne för ansikten, och med hänsyn till den nyfikenhet, som de övriga lägerinternerna i 27/1 hade i dagen beträffande de övriga internerade i specialbaracken, så kan det vara möjligt, att tilltro kan sättas till hans berättelse, och själv förklarar han sig vara absolut säker på att det måste ha varit Wallenberg, som han såg promenera utanför

specialbaracken. Man kanske kan fråga sig varför han inte kunde plocka fram de sist tagna fotografierna av Wallenberg, men det kan ju vara möjligt att den glada glimten, som kan spåras i passfotografiet är något karakteristiskt för Wallenberg fastän denna glimt icke kommit till synes i de andra mera officiellt betonade fotografierna.

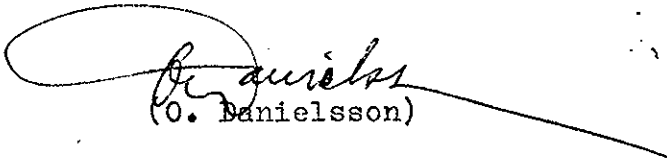
- - - - -

Det kan i detta sammanhang vara av visst intresse att jämföra vad redaktören Edvard af Sandeberg säger om en barack i lägret 27/1. Af Sandeberg talar om en karantänsbarack, som var inhägnad med en träpalissad. Jag samtalade med af Sandeberg tisdagen den 18 oktober 1955 och frågade honom just då, om den träpalissad han beskrivit, var ny, vilket af Sandeberg bekräftade. Det torde väl vara så att Nordström flyttats någon dag innan af Sandeberg kom till 27/1, och under mellantiden har det av Nordström beskrivna taggtrådsstängsel ersatts med en träpalissad, som skulle förhindra insyn till de prominenta fångarna den speciella baracken.

- - - - -

Nordström är nu boende under adress Kirstavägen 18 i Karlskoga och är anställd vid A.B. Bofors. Kirstavägen 18 tillhör Bofors och är dess bostadshus för ungkarlar. Ej telefon till baracken.

Stockholm den 20 oktober 1955.

  
(O. Danielsson)

Krasnogorsk. lāgret

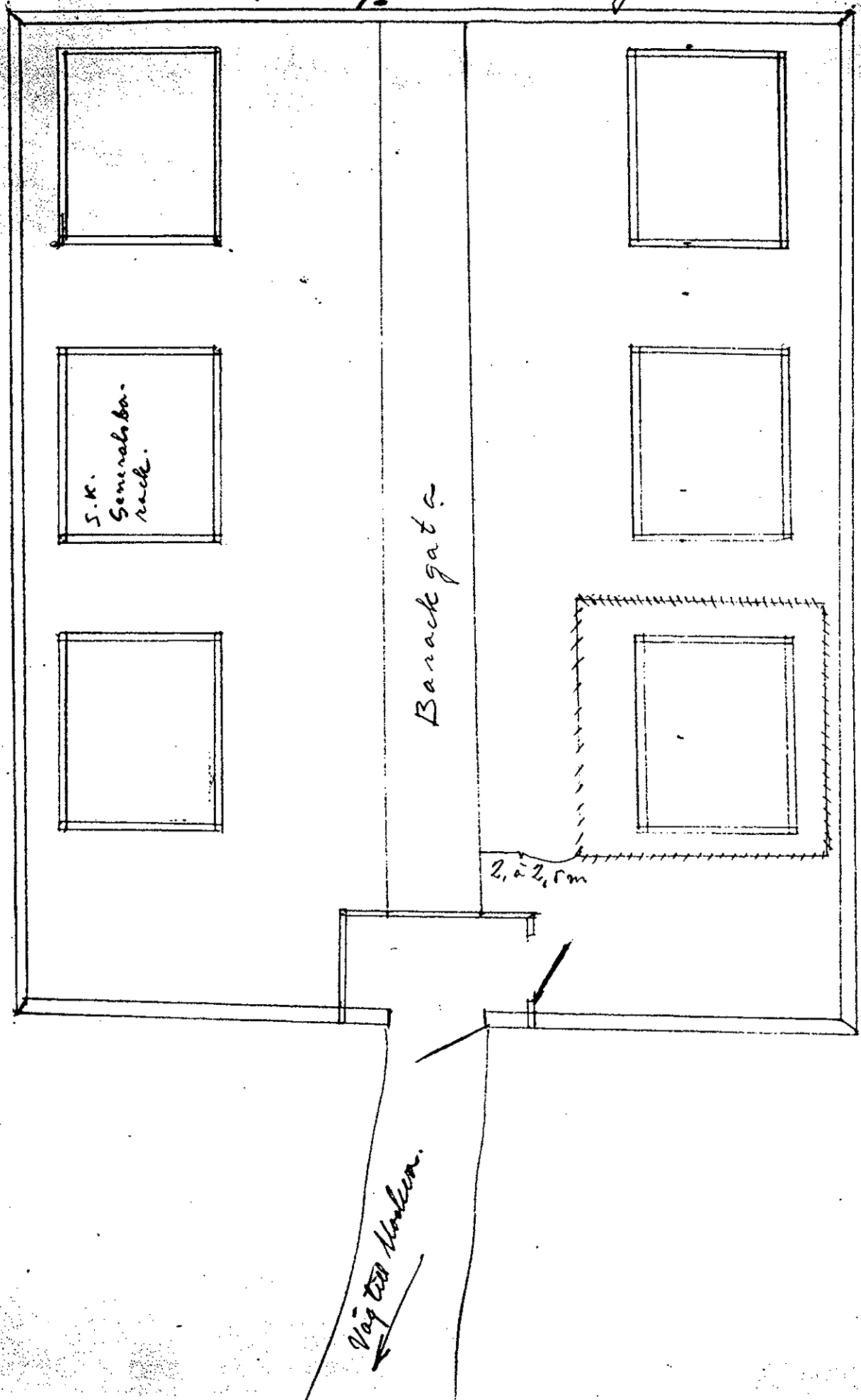
Lāger 27<sub>1</sub>

Lāger 27<sub>2</sub>

← Vāg tva Markva.

Lāger 27<sub>3</sub>

Läger 27 1/2 - Krasnogoersk.



KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

|             |                |                         |       |      |
|-------------|----------------|-------------------------|-------|------|
| STOCKHOLM   |                |                         | 21/10 | 1955 |
| N:o 74. ✓   | BUD<br>Chiffer | BIL                     |       |      |
| INK. D. N:o |                |                         |       |      |
| AVD.<br>P   | GR.<br>2       | MAL.<br>Eu <sup>I</sup> |       |      |

Svensk  
Wien

Pör Allard.

Enligt i dagarna erhålla upplysningar skall i Krasnogorsklägets specialbarack rymmande 30 - 40 fångar en tid ha befunnit sig en österrikisk skådespelare som kallades cit Puffy slutcit. Han uppges ha varit enormt tjock och vägt 130 kilo. Medverkade i början 30-talet i österrikisk film på svenska kallad Lilla Mamma eller liknande.

Angeläget erfara om denne man eller någon som känt honom återvänt.

Cabinet

Sen 21/10 1140 RL...

Hammar skjöld/DS

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

|             |      |                 |       |
|-------------|------|-----------------|-------|
| STOCKHOLM   |      | 21/10           | 19 55 |
| N:o         | 75 ✓ | BUD<br>Chiffer  | BIL   |
| INK. D. N:o |      |                 |       |
| AVD.        | GR.  | MAL.            |       |
| P           | 2    | Eu <sup>I</sup> |       |

Svensk  
Wien

AK

För Allard. Edert 68. Svar ja.  
Cabinet

Exp 21/10 1145 Rhm

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

# Telegram

Hammarskjöld/AA.

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM 21 oktober 1955.

N:o

62✓

BUD

BIL

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL.

Eu I

Svensk

Berlin

Philipp meddelar att Radio Freies Deutschland idag kl. 0100 givit nyheten att en till Frankfurt an der Oder destinerad Heimkehrertransport kunnat genomdriva att transporten fortsätter till Berlin Bahnhof Zoo. Ni bör söka få se registreringslistorna. Särskild uppmärksamhet förtjäna personer som varit i lägren Taisjet och Alexandrovsk vid Irkutsk. Sådana personer böra uppmanas ej giva pressen eventuella uppgifter de sitta inne med rörande svenskar i lägren eller personer som berättat om svenskar.

Cabinet

Exp 21/10 Nd 1455 9/1

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Hammar skjöld/AA.

R.W.

|                                |          |                        |
|--------------------------------|----------|------------------------|
| STOCKHOLM                      |          | 19                     |
| Stockholm den 21 oktober 1955. |          |                        |
| P. N:o                         |          | 1 6184                 |
| <u>Strängt förtroligt.</u>     |          |                        |
| INK. D. N:o                    |          |                        |
| AVD.<br>P                      | GR.<br>2 | MÅL<br>Eu <sup>I</sup> |

Broder,

Under arbetet med Wallenberg-efterforskningarna har det blivit angeläget att inhämta kompletterande upplysningar rörande en schweizisk medborgare vid namn Hofstetter. De uppgifter om denne, som finnas upptagna i närslutna P.M., kunna skriftligen överlämnas till Zehnder.

Vid Ditt besök hos denne kan Du muntligen tillägga, att vi ha viss anledning tro, att Hofstetters öde är direkt sammankopplat med Wallenbergs. I flera för oss kända fall har det hänt, att personer, som varit i kontakt med denne, av den anledningen isolerats eller t.o.m. åter-sänts till läger, då de redan befunnit sig på väg hem för att bli frigivna. Vi befara därför, att Hofstetter, om han ej av misstag redan tillåtits resa hem eller i framtiden genom något misstag slinker genom nätet, ej kan förväntas hemvända så länge Wallenberg-affären är aktuell och kanske även därefter.

Ryktesvis ha vi emellertid hört, att Hofstetter skulle ha släppts 1953. Skulle Du via Zehnder vilja söka erfara, hur det förhåller sig därmed. I detta sammanhang äro givetvis även alla andra upplysningar, som schweizarna kunna lämna om Hofstetter, av intresse.

Envoyén Hammarström,  
Bern.

Arne S. Lundberg

Kabs. tillägg: V.g. best Zehnder iakttaga  
största resanvänd med  
papperet!  
22/10-55  
exp. R.  
C.

P.M.

rörande schweizaren Hans Hofstetter.

"Årgång" (troligen årsklass, möjligen födelseår) 1924.

Födelseort: Luzern.

Yrkesutbildning: drogist.

Som frivillig till Tyskland 1942, troligen till början av 1943 tjänstgjorde han vid fronten i Finland, flyttades där-  
efter till Reichssicherheitshauptamt, Havelinstitut senare  
Unternehmen Zeppelin. Arbetade med forcering av chiffer.

Efter frontens sammanbrott i Rumänien flyttades han  
från närheten av Braila till Bukarest. Där lockades han den  
3 eller 6 mars av ryssarna ut ur "Schweizerhaus" och fördes  
med flygplan till Moskva.

Det är känt att Hofstetter under viss tid under åren  
1945 - 1948 befunnit sig i Lefortovskaja-fängelset i Moskva.

Stockholm den 21 oktober 1955.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram ( BUD )

Från Berlin.

Avsänd den Telex 19 kl.

Inkom den 22/10 19 55 kl. 15.20

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

|      |         |      |
|------|---------|------|
| Dnr  | b: B 52 |      |
| Avd. | Gr.     | Mål. |
| A    | L       | Eut  |

52.

Generalkonsulatet upptagit spörsmålen Edert  
chiffer 62 med Suchdienst som framhöll: Alfa. Fort-  
löpande transporter anlända till Västberlin från  
Frankfurt an der Oder med Heimkehrers som insisterat  
vidarebefordran hit. Beta. Registeringslistorna  
alla civila Heimkehrers översändas Suchdiensts hög-  
kvarter Hamburg och militära dito München där kon-  
takter med hänsyn till listorna lämpligen bör tagas.  
Gamma. Heimkehrers uppmanas som regel ej lämna  
uppgifter till pressen men effektiva möjligheter saknas  
givetvis förhindra detta. Suchdienstchefen upprepa-  
de till Ewerlöf, som besökte honom, då jag själv var  
sjuk, sitt löfte informera generalkonsulatet (jfr  
mitt handbrev Lundberg 19 september) om Heimkehrers  
ha sig något bekant om svenskar i Sovjet. Chefen gav  
intrycket att han skulle sätta värde på om man från  
svensk sida uppsköte eventuellt ytterligare för-  
frågningar tills vidare efter transporter avslutats  
enär Suchdienst för närvarande vore fullkomligt  
överbelastade med arbete.

Tamm.

Coll.: f

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

23/10  
Bonn, p.t. Köln, den 21 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

Lundberg/DS  
22/10

HEMLIG.  
a  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg

24/10-55  
exp. 95.

ML

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 12 dennes ber jag få meddela, att sekreterare Lindberg och kriminalassistent Lundström, efter att under några dagar ha följt Lorentzons verksamhet i Friedland, i går uppsökte beskickningen. Vi diskuterade därvid uppläggningsen av deras arbetsprogram och utrustade dem med rekommendationsskrivelser från beskickningen. Det överenskoms, att de kontinuerligt skulle hålla beskickningen underrättad om sin resroute.

De båda herrarna avreste efter samtalet närmast till Wiesbaden, varifrån de ämnade fortsätta till Trier och Ludwigshafen. Det är planerat, att de om cirka en vecka skall sammanträffa här på beskickningen med Lorentzon, som beräknar då ha slutfört sitt uppdrag i Friedland.

*Di. Tillägare*  
*W. Danielsson*

Herr Kabinettssekreteraren A. Lundberg,  
Stockholm.

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

22/10  
Bonn, p.t. Köln, den 21 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

1 bil.

Lundberg/DS  
22/1/

a + b  
Danielsson f.k.  
u. Lundberg

HEMLIG

ML

24/10-55  
exp. 24.

Mutmann  
ibid. spraken  
Russen glatt  
Hinscheldey  
Bonnstein

Broder,

./.

I anslutning till mitt handbrev den 17 dennes ber jag härmed få överlämna en av Lorentzon uppgjord promemoria, jämte bilaga, angående samtal med Ernst Wallenstein.

Den tilläggs  
V. Reuter

Herr Kabinetssekreteraren A. Lundberg,  
Stockholm.

CF

Kullberg 21.10.55

Strängt förtroligt.

1 bil.

P.M.Över samtal med Ernst Wallenstein den 16 oktober 1955.

Ernst Wallenstein, anställd som "vetenskaplig specialist" vid tyska beskickningen i Bukarest under andra världskriget. Wallenstein har tidigare nämnts av Bernhard Rensinghoff (se P.M. 16 oktober 1955). När bussarna med krigsfångarna anlände från gränsstationen Herleshausen till Friedland och urlastades, störtade ett antal AP-journalister fram och frågade om det fanns någon som hört talas om svensken Wallenberg. Wallenstein, som trodde att Wallenberg var tillbaka från fångenskapen för många år sedan och bl.a. utträttat hälsningar till Wallensteins släktingar, meddelade en AP-journalist, att han haft kontakt med Wallenberg. AP-journalisten "enleverade" herefter Wallenstein och bortförde denne i bil. Wallenstein återkom icke till lägret i Friedland förrän efter det att AP på teleprinternätet hade kunnat sända nyheten om Wallenberg. Då jag på natten träffade Wallenstein var denne mycket uppbragt över vad som passerat, ehuru han icke direkt medgav, att AP "kidnappat" honom.

Trots att Wallenstein sannolikt utsatts för ledande frågor av journalister, vill jag dock tillmäta hans vittnesmål stor betydelse, då han gör ett synnerligen vederhäftigt intryck.

Wallensteins adress: Frankfurt am Main, Danneckestrasse 22, tel. 66246 (Frau Friede Boelke).

Wallenstein tillfångatogs den 2 september 1944 i Bukarest och fördes med flyg via Charkow till Moskva. Han insattes i Lefortovskaja den 7 september 1944. Wallenstein kvarblev i Lefortovskaja till den 10 juni 1948 då han fördes till Inta,

dit han kom i september månad 1948. I Inta vistades Wallenstein till juni 1951 då han fördes till lägret Abez (80 km norr om Inta. Polcirkeln går genom lägret). I Abez vistades Wallenstein till februari 1955, då han fördes till Sucho Besvoda (översatt: Torr utan vatten), ett läger i trakten av Gorki (lägret omnämnt i P.M. 12.10.55, Bornschein). Där förblev Wallenstein tills hemtransporten.

I Lefortovskaja hade till en början Wallenstein insatts i cell 132 i 2.Stock tillsammans med Supprian. (Se bifogade skiss över Lefortovskaja. Skissen har efter mycket funderande och "rekonstruerande" ritats av Wallenstein. Trots att numreringen inte tycks stämma med vad vi tidigare erfarit, torde själva antalet celler vara ganska exakt).

Då Wallenstein intogs i Lefortovskaja var "beläggningen" i cellerna följande:

|          |                                                                                  |
|----------|----------------------------------------------------------------------------------|
| cell 130 | Mohrmann och Pörtzgen,                                                           |
| cell 131 | 2 italienare (genom fragor fick jag fram Ronchi men icke De Mohr),               |
| cell 132 | som tidigare nämnts Wallenstein och Supprian,                                    |
| cell 133 | Rantzau och Rensinghoff,                                                         |
| cell 134 | Hinkeldey, general Piekenbrock och en Sonderführer, vars namn Wallenstein glömt. |

Vid slutet av 1945 eller eventuellt i början av 1946 hade cell-fördelningen stabiliserats och därefter försiggick inga större förändringar förrän hösten 1947. Den situation som rådde i den aktuella flygeln i Lefortovskaja <sup>härifrån</sup> utvisar den bifogade skissen. Wallenstein meddelade, att Supprian utflyttades från cell 132 och att Wallenstein därefter delat cellen med Rantzau och Rensinghoff. I cell 133 (enligt Wallensteins numrering) satt Hinkeldey och Laumann. I cell 131 satt rysar. Wallenstein hade inga förbindelser med cellerna i 1. Stock. Vad Wallenberg beträffar, meddelade Wallenstein, att denne satt i cellen snett ovan till vänster i 3.Stock. Wallenstein hade icke haft förbindelse med cellen direkt över sin egen cell och icke heller med cellen snett ovan till höger.

Tillfrågad om vem som delat cell med Wallenberg sade Wallenstein, att han ville minnas att följande personer gjort detta:

✓  
överste Otto Hatz (ungersk militärattaché i Sofia),  
legationsrådet Willi Roedl, samt  
✓  
generalen Monle.

Vad tidsfaktorn beträffar, föreföll det som om Wallenstein vore av den uppfattningen, att även Monle och Hatz kunnat vistas i Wallenbergs cell samtidigt som denne.

Vid diskussion om Tamvelius, vars förnamn Wallenstein (konstigt nog) icke omedelbart erinrade sig, meddelade Wallenstein, att han vistats tillsammans med Tamvelius i Inta, läger 2, från september 1949 till juni 1951, då Wallenstein fördes till Abez. Wallenstein berättade, att han varit mycket god vän med Tamvelius och att denne vid Wallensteins avresa skänkt honom ett schackbräde, vilket han fortfarande hade kvar. Tamvelius hade berättat, att han vore arkitekt och bodde i Estland, samt där hade en byggnadsfirma. I Inta hade Tamvelius varit sysselsatt med att "bygga baracker". Han hade även sysslat med "die innere Ausstattung von Baracken".

Jag antydde att Bornschein lämnat ett vittnesmål om Tamvelius och att denne någon gång 195<sup>3</sup><sub>2</sub> skulle ha träffat Wallenberg i Taichet. Sedan Wallenstein funderat en stund, sade han, att detta vore "fullständigt uteslutet". Wallenstein hade nämligen i Sucho Besvoda sammanträffat med en tysk vid namn Joachim von Zamory (bland vänner i förnamn kallad Peter). Denne hade för Wallenstein berättat, att han så sent som i januari 1955 sammanträffat med Tamvelius i lägret Kaschim, cirka 80 km nordöst om Inta. Wallenstein kunde erinra sig, att Zamory berättat, att Tamvelius därefter återförts till Inta. Wallenstein höll det för fullständigt uteslutet, att Zamory inte för honom skulle ha berättat om att Tamvelius skulle ha vistats i Taichet efter juni 1951, då Wallenstein skildes från Tamvelius. Zamory och Wallenstein hade mycket talat om Tamvelius och jag har för närvarande i min hand en skriftlig hälsning från Wallenstein till Zamory, vilken tyder på, att de båda varit mycket nära vänner. Zamory väntas tillbaka med en sjuktransport, vilken torde komma bland de allra sista transportererna från Ryssland. (Det har kommit till min kännedom, att Wallenstein omnämnt Zamorys namn för en journalist, men det torde icke vara bekant för denne, att

Zamory återväntas först med lasarettståget).

Wallenstein var mycket överraskad över Bornscheins vittnesmål och sade sig dels icke ha en aning om vem Bornschein vore, dels att han hölle det för uteslutet, att Tamvelius, "såsom en medelålders seriös herre", skulle inlätit sig på några ingående diskussioner med en så ung man som Bornschein.

Wallenstein berättade att den första knackningskontakten med Wallenberg hade rört sig om en flygresä från Bukarest till Budapest eller Wien sannolikt år 1943 då de båda träffats. x/ Wallenberg hade då haft en äldre vitharig herre i sällskap.

Friedland den 16 oktober 1955.

*Gunnar Lorentzon*  
(Gunnar Lorentzon)

4/ Genom Philipp bekräftat, att R. W. 1943 för köpsmannen Lauer räkning gjort en resa till Bukarest för att sälja brevaffpapper. Den "äldre" herren synes ha varit någon tillfällig kassabokförare. Med R. W. reste Björn Buschard, numera bosatt i Capstoden.

By B.M. Kimmel  
 Lundberg 21.10.55

|  |  |  |  |  |  |  |  |
|--|--|--|--|--|--|--|--|
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |
|  |  |  |  |  |  |  |  |

22/10

Friedland den 19 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

Personligt.

Lundberg/DS a H.M.L.I.G.  
22/10 Danielsson, f.k.  
u. Lundberg

exp. 24/10-55  
RL

Ärade Broder,

Oavsett att Du säkerligen dagligen i svenska pressen undfågnas med situationsbilder från Herleshausen-transporternas ankomst och repatrieringsproceduren i Friedland, vill jag icke undlåta, att själv berätta något om mina intryck härifrån.

Som jag tidigare antytt är den tyska organisationen utomordentlig, ehuru organisatörerna icke alltid tänkt på, att en återvändande krigsfånge, hur disciplinerad han än må vara, icke är beredd att underkasta sig alltför långa formalistiska procedurer.

Det tyska Röda Korsets Suchdienst åtnjuter emellertid hos "Heimkehrern" en favoriserad ställning och jag har sett 100-tals bevis på solidaritet och talamod, då det i Suchdienst-baracken för en återvändande krigsfånge har gällt att erinra sig namn på försvunna, döda eller kvarblivna kamrater.

En av de största svårigheterna för arbetet här är, att de ryska respektive Östtyska myndigheterna <sup>eftersom</sup> avsiktligt icke i förväg meddela när transporterna ankomma till den Östtyska gränsstationen Herleshausen (varifrån transporter-na går vidare till Friedland per buss).

Jag tycker mig emellertid ha kunnat konstatera, att transporterna genom DDR oftast ske nattetid, d.v.s. att transporterna ankomma till Herleshausen vid 6-tiden på morgonen eller så sent på kvällen att fångarna inträffa i

Herr Kabinettssekreteraren L u n d b e r g ,  
Stockholm.

520

Friedland mitt i natten. De flesta fångar, som kunna betraktas som prominenta enligt "världsopinionens" och måhända även ur vår synpunkt, ha "oanmälade" och i mycket små transporter (cirka 20 man) nattetid ankommit till Herleshausen. Myndigheterna i Friedland ha ständigt personal i Herleshausen som ligger i beredskap. Tyvärr ha även UP, AP och Reuter ett stort antal journalister i startgroparna i Herleshausen och det är därför svårt för en "Einzelkämpfer" att konkurrera.

Jag har just i ett tackordssamtal med Köln erfarit, att fru Stelzer väntar att hennes man skall inträffa i Friedland vilken dag som helst.

Värmtligt tack för omtänksamhet och telefonera till min familj.

Din öfversamt tillgiven  
Gunnar Lönnberg

22/10

Friedland den 19 oktober 1955.

Strängt förtroligt.

Personligt.

Lundberg/DS  
22/10

a HEMLIG  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg

24/10  
exp. R.

Ärade Broder,

Lindberg och Lundström ankom punktligt till Göttingen och jag har här efter bästa förmåga sökt sätta dem in i arbetet.

Då Stelzer ännu icke här inträffat, har jag funnit det ändamålsenligt, att låta de båda herrarna först kartlägga spåren till 1948.

Härför har jag genom Suchdienst tagit reda på adresserna till:

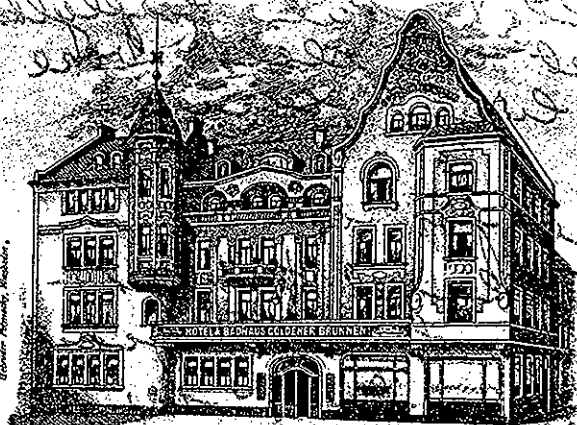
1. Pörtzgen,
2. Hinkeldey,
3. Gerstenberg,
4. Kitschmann,
5. Hansen,
6. Spalke,
7. Streckenbach,
8. Bentivengni,
9. Angelis,
10. Piekenbrock,
11. Gustaf Richter.

Våra båda vänner har förhyrt en Volkswagen och kommer, såsom jag hoppas, att genom kontakt med ovannämnda personer relativt snart ha utrett den korrekta cellnumreringen och de olika fångarnas placering i Lefortovskaja. Under tiden

Herr Kabinettssekreteraren L u n d b e r g ,  
Stockholm.

520a

cf



# Hotel und Badhaus Goldener Brunnenn

Leitung: Hans Weger

IN NÄCHSTER NÄHE VON KURHAUS UND THEATER

FEIN BÜRGERLICHES HAUS 100 BETTEN, FLIESSENDES WASSER IN ALLEN ZIMMERN, PERSONEN-  
AUFZUG · LICHT-SIGNALE · GESELLSCHAFTSRÄUME · BESTE VERPFLEGUNG · DIÄTKÜCHE  
EIGENE, STARKE THERMALQUELLE  
BADE- UND TRINKKUREN, KOHLENSÄURE BÄDER, DÜSCHEN UND BRAUSEN. DAS BADEHAUS IST  
MIT ALLEN ETAGEN DURCH PERSONEN-AUFZUG VERBUNDEN  
FÜR WINTERKUREN BESONDERS GEEIGNET.

„WIESBADEN HAT GANZJÄHRIGE KUR“

Wiesbaden, den 23. 10. 1955  
GOLDGASSE 10-12 Sammel-Nr. 5960

Habituellschreterare Lundberg,  
Jag ber om förskott om jag  
använder fel. Hotel. men ville vända mig  
till Er, då jag tror mig ha ett bra  
hand om min brorson. Raoul Wallenberg  
intressen. Jag kom hit idag för att tala  
med min mor, fru Odelsköld och av  
dessa få höra vad detta villne Wallen-  
berg hade sagt. Hon var där igen och fick  
ett bästa intryck av honom - han var  
en bra sista i Frankfurt. Wallen-  
berg hade upprepant en direkt önskan  
om Raoul till svenska regeringen  
att erbjuda att han trots sin titel  
som Legationens sekreterare i Budapest utan  
arbetet i sin Legation i Budapest utan  
antesatande var där för att rädda  
flyktingar och att han stannat kvar  
en egen fri vilja när de övriga perso-  
ner gav sig väg till Wien. Allt  
dessa hade Wallenstein erfart genom  
krackningar. Världigt vore att denna  
skrivelse från regeringen komme fram  
för det internationella Röda Kors rådet  
som i Genève, ty efter 1 nov. slutar  
hans andan och fångar. Wallen-

steier droppades om att Raoul förflyttas  
till Vladimir fängelset då detta var  
ett tydligt tecken på deras  
inflyttning.

W. berättade vidare för alla  
sister att han i Friedland kammars-  
herats och 2 svenska löjtnanter från  
Röda Korset och Selanders från de  
regementen. De hade både frågat om  
honom om Raoul. Om dessa kändes

av er? Raoul hade även berättat om sitt  
tillfångatagande, att när han bort-  
fördes och frågade soldaterna varför  
de då endast svarat "jion".

Som för lovt min svägerska  
Dardel att ej alls lägga mig i  
fråga här, utan bara ville tala  
med min mörte, reser för Europa  
till Italien.

Med varmaste tack för att vi  
ej förtrotts i ert arbete  
förblir för med troget  
Killa Wallenberg

Herr Tolleman

HL

Herr Wallenstein träffade första gången  
Raoul 1942 eller 43 på flygfältet i Arad (Rumänien)  
således då de båda var fria män som ofta på  
sitt arbets skoll flögo mellan Budapest och de  
andra Balkanländerna. Raoul var i sällskap  
med en c:a 58 årig vithårig herre, "Schwede" och  
Diplomatenpass, auch ein c:a 30 jähriger Mann  
war dabei." De var alla på väg till Budapest  
men planet hade fått meddelande om landnings  
förbud. för markdimmor i Budapest. De flögo  
till Wien. Andra gången kom Wallenstein talade  
(då med kirackeringar) var i fångenskap i Moskva.  
Raoul var då i en cell en värdig högre upp till  
mann med Legationsrådet I. H. Willy Roedel och en  
ungarik överste, militär attaché Otto (eller liknande)  
Harky. Troligen var också General Marile (oligark  
skrivet) i samma cell. Raoul satte sig genast i  
förbindelse med Wallenstein när han, per kirack  
hört att han fanns i fångenskap och både Wallenstein  
och Raoul komms ihåg att de räddats i Arad. Raoul  
bad W. att om han kom ut han skulle meddelat

Wallenberg i Hhlm. var han fanns och bedrog  
regeringen intyga att Raoul ~~och~~ var diplomaten ~~och~~  
endast hade diplomatspass för att kunna resa obe-  
hindradt för att rädda judar & andra. Raoul för-  
klarade att ryssarna tagit honom som spion för pan-  
skull och för att han stannat kvar i Budapest efter  
då legationspersonalen gav sig av. Han hade ansetts  
vara hans plikt att stanna och beskydda sina flyktingar.

Man måste således få en officiell förklaring  
på heder och samvete av Regeringen att Raoul var  
utsänd utelutande för att rädda människor,  
judar eller andra. Det är detta Raoul bad Walle-  
nstein om att framföra. Troligen var detta  
i slutet av 1945.

De bägge italienerna var i samma cell som  
en man vi kunde få reda på i Hamborg. Red-  
topps sändebudet hjälpa er. Mannens namn är  
Karl Supriani, generalsekreterare i "Was Wissen-  
schaftliche Institut in Bukarest". Supriani är i  
Hamburg och väl känd och kan intyga att Raoul  
& Wallenstein olagligt 1948 sent på hösten  
flyttades Wallenstein till Vladimir. där ängarna  
var absolut isolerade fr. varandra. Raoul kanske  
också fanns i Vladimir. isoleringsläger.

Oreste Redel (en av Raouls medfångar i fångslaget  
i Moskva 1945) är troligen död. Hans söner, mycket  
hyggliga unga män, är i Frankfurt, och hos Walle-  
nstein. Men W. vill hjälpa på alla sätt. Han bor hos

sine syster & sväger i Frankfurt, men skall nu  
tid till ett sanatorium. Han är utomordentligt  
och hyggelig. Hans adress är:

Herr Ernst Wallenstein

Wannechensstr. 22/05  
Frankfurt/M.

Från 1945? till 1948 var W. i förbindelse med  
Marion. och han har bedt alla i Friedland höra efter  
honom.

Urkunde an  
Herrn Grafen Wallenstein

PK

Herrn Ernst Peter Kroner aus Bukarest  
(Rumänien), den ich ebenfalls im deftinsky  
Gefängnis in Moskau getroffen habe. Er ist der  
Bruder eines hochschendenden Mitgliedes der Ameri-  
kanischen Behörde (C. I. C.).

Die Tochter dieses Herrn hat ebenfalls Rumä-  
nien verlassen und lebt jetzt in Stockholm. Schweden.  
Sie ist ohne jegliche Nachricht von ihrem Vater.

Der Bruder der mich gebeten hat bei erster  
Gelegenheit zu intervenieren ist General Karl Kroner  
bei der amerik. C. I. C. New York.

E. P. Kroner war in der Falle neben Raoul.  
Ob zu gleicher Zeit oder nach Raouls Verschwinden  
kann ich mich nicht mit Sicherheit sagen.

Ich bitte zu überlegen ob man diese beiden  
Fälle in Raouls Interesse nicht koppeln kann.  
denn ich könnte mir denken dass die Amerikaner  
die Angelegenheit mit Nachdruck verfolgen werden.

Unterschrift

Wallenstein

KUNGL. UTRIKES

# Telegram

DEPARTEMENTET Hammarskjöld/AA.

Sjöborgsutredningen.

*Lundberg's vidit*

*B*

STOCKHOLM 25 oktober 1955

N:o 67. ✓ BUD

BIL

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL.

Eu<sup>I</sup>

Svensk

Köln

Lorentzon et consortes böra genom

kontrollfrågor till urval Heimkehrer  
från Inta söka kartlägga Artur Tamvelius  
vistelse i detta läger

Cabinet

*Danielsson har 4  
på Bonnachen. Ansikten  
kontrollera om T. kan  
ha varit. Taisjet under av B  
uppgiven till. B*

*Retr. d. 25/10 kl. 11.30 st.*

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

samtal med Ernst Huber.

680 B.17.10.55.

*Red-lappa. 26/10* ✓  
Wien den 24 oktober 1955.

Nr 715

1 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

Lundberg/DS  
1/11

a + b HEMLIG  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg.

*up. 1/11-55*

*AL*  
Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

*./.*  
Härmed får jag vördsamt insända en promemoria över  
det samtal jag den 22 oktober hade med Ernst Huber i närvaro  
av legationssekreterare Braunerhielm.

*\$*  
Under samtalet, som varade i två timmar, visade sig  
Huber vara utomordentligt klar och redig och lade icke i da-  
gen några som helst spår av nervositet. Han var däremot fysiskt  
mycket svag och starkt åldrad.

Huber förklarade sig självmant beredd medgiva, att,  
om så erfordrades, hans namn nämndes såsom källa till de av  
honom lämnade uppgifterna i samband med en eventuell aktion  
från de svenska myndigheternas sida för Wallenbergs frigivande.  
Han bad däremot att i god tid på förhand bliva underrättad,  
därest hans namn kommer att utlämnas. Jag vill emellertid per-  
sonligen avråda från, att Hubers namn tillkännagives, om så ej  
är absolut nödvändigt, enär denne synes frukta, att de sovjet-  
ryska myndigheterna alltjämt kunna söka röja honom och andra  
personer ur vägen, som haft direkt kontakt med Wallenberg el-  
ler Langfelder.

*Sven Allard*

Sven Allard

27.10.55

Strängt förtrolig.

XXI

P.M.

Över samtal med Ernst Huber den 22 oktober 1955.

I slutet på augusti 1944 befann sig Ernst Huber tillsammans med sin chef inom Abwehr, överste Bauer, på tjänstresa i Siebenbürgen. Då han uppehöll sig i trakten av Hermanstadt, fick det kommando han där tillhörde order från Berlin att söka slå sig igenom till general Gerstenberg i trakten av Floest. På vägen dit togs emellertid Huber tillsammans med 600 - 1.000 man till fånga av rumänska trupper. Han fördes såsom krigsfånge till Craiova, lyckades fly därifrån men blev efter två veckor på nytt tillfångatagen och återfördes till fånglägret i Craiova. En dag råkade han i lägret möta några NKVD-män, som medförde en ryss, som arbetat såsom agent för tyskarna och som kände Huber. Denne angav Huber för NKVD och Huber fasttogs och fördes omedelbart till Bukarest, där han i fyra månader satt inspärrad i rumänska liberala partiets klubbyggnad, vars källare tjänade såsom provisoriskt NKVD-fängelse.

Den 24 mars 1945 fördes Huber med flyg till Moskva, där han först fyra dagar satt i Lubljanka och därefter överfördes till Lefortovskaja, där han till att börja med delade cell med två ryska emigranter. Omkring den 15 april 1945 överfördes han till en annan cell, där Langfelder satt. Vilket nummer denna cell hade, minns Huber icke.

Huber upptäckte, att han och Langfelder hade gemensamma bekanta. Det visade sig nämligen, att en faster eller moster till Langfelder var gift med en medlem av en judisk familj Eschkenasy, som Huber väl kände från Craiova. En Eschkenasy hade ägt den bank i Craiova, där Huber före kriget hade arbetat. Huber kände därför sedan gammalt till namnet Langfelder. Langfelder berättade nu, att han tillsammans med den svenske legationssekreteraren Raoul Wallenberg i Budapest tillfångatagits av ryssarna. Den svenska beskickningen hade, enligt Langfelders berättelse, haft hand om de sovjetryska intressena i Ungern och dessutom lett en stor aktion för att bl.a. med hjälp av skyddspass rädda ungerska judar från Pilkorsorganisa-

tionens förföljelser. Wallenberg hade varit chef för denna aktion. Langfelder själv, som var av judisk börd, hade räddats genom att anställas såsom Wallenbergs chaufför.

Sedan ryssarna intågat i Budapest hade Wallenberg velat träda i kontakt med den ryske överkommendanten för att begära skydd för judarna. Wallenberg och Langfelder gävo sig iväg ensamma med bil. Skottlossning pågick ännu på gatorna och man kunde endast långsamt taga sig fram och fick då och då gömma sig i olika hus. Så småningom hade de stoppats av några ryska soldater, som tvingat dem ut ur bilen och till och med skar sönder bildäcken, för att de icke skulle kunna fly. Wallenberg identifierade sig och begärde att bli förd till överkommendanten. Detta beviljades emellertid icke, utan Wallenberg och Langfelder överlämnades till NKVD och sutto en kortare tid inspärrade i ett provisoriskt NKVD-fängelse i Budapest. De hade därefter under eskort av en rysk officer och fyra man per järnväg förts genom Rumänien till Moskva. Huber mindes särskilt, att Langfelder nämnde, att de vid stationen i staden Jasi i Rumänien fått stiga ur på perrongen en stund. Ryssarna hade såväl i Budapest som i Moskva förklarat för dem, att de icke voro att betrakta såsom fångar utan endast hade tagits i skyddshäkte. I Moskva hade de bl.a. visats métron samt till fots gått in i Lubljanka, där Wallenberg och Langfelder genast skildes åt. Sedan dess hade Langfelder icke sett Wallenberg.

Huber kunde icke erinra sig vid vilken tidpunkt Wallenberg och Langfelder skulle ha anlänt till Lubljanka.

I nämnda fängelse satt Langfelder tillsammans med en tysk legationssekreterare Rödel från Bukarest. Tillfrågad därom svarade Huber, att han höll det för osannolikt, att Rödel senare suttit med Wallenberg, då det vore ovanligt, att "medbrottslingar" - d.v.s. Wallenberg och Langfelder - fingo tillfälle att båda sammanträffa med samma fånge. Huber hade sedermera ej hört något om Rödel's öden.

Langfelder hade vidare för Huber berättat, att ryssarna anklagat såväl honom som Wallenberg för spionage för amerikansk räkning (eller möjligen för brittena) och att de obetingat hade velat pådyvla dem detta brott. Langfelder hade emellertid icke någon gång förhörts under den tid han satt tillsammans med Huber och hade sagt, att han över huvud taget på sistone hade förhörts mycket sällan. Vad beträffar den av Wolfgang Richter

berättade historien om Wallenberg och klackjärnen (594 B.10.9.55.) nämnde Huber, att det var Langfelder och icke Wallenberg, som ställt till bråk, då man vid en av de månatliga kroppsvisiteringarna velat taga bort beslagen från hans skor. Langfelder ville göra gällande, att han vore svensk diplomat och därför inte kunde tvingas att taga bort beslagen.

Huber gav följande beskrivning av Langfelder: omkring 170 cm lång, vid denna tid smalt ansikte, rödblont hår, blågrå ögon, böjd näsa. Langfelder hade lagt sig till med mustascher och pip-skägg. Att han fick behålla dessa attribut tydde, enligt Huber, på att han åtnjöt privilegierad behandling. Langfelder fick även bättre förplägnad än Huber.

Langfelder hade berättat, att han suttit cirka fyra månader i Lubljanka. Det påpekades för Huber, att Langfelder icke kunde ha vistats där så lång tid, om Huber i mitten av april träffat honom i Lefortovskaja, eftersom Wallenberg försvunnit från Budapest den 17 januari. Huber vidhöll emellertid, att såvitt han kunde erinra sig, Langfelder sagt fyra månader. Langfelder hade därefter förts till Lefortovskaja, där han till att börja med suttit tillsammans med en tysk vid namn Hille. Denne Hille, som till yrket var journalist, hade - enligt vad Huber sedermera erfor - under senare delen av kriget varit skrivare hos chefen för ett tyskt fångläger med ryska fångar, och hade deserterat till ryssarna. Han användes troligen som cellspion. Han hade tagit sig över till ryssarna genom att från den tyska sidan krypa över till de ryska skyttegravarna och hade därefter medverkat i den ryska propagandan, såväl i radio som genom författandet av flygblad.

Efter en tid hade Hille förts bort från Langfelders cell och Huber kommit dit istället. Huber vistades där i tre à fyra dagar ensam med Langfelder, varefter ytterligare en fånge tillkom, en tysk överstelöjtnant Hengstenberg, vars fader varit tysk general-konsul i Moskva. Hengstenberg hade själv tillhört en kavalleriavdelning, som i ryska uniformer verkat bakom de ryska linjerna.

På natten den 30 april hade Huber och Hengstenberg överförts från Lefortovskaja till Butirki, där de skildes åt. Huber har sedan dess icke hört någonting om Hengstenbergs öde.

I Butirki satt Huber till den 12 februari 1946, då han dömdes till 10 års straffarbete. Huber nämnde i detta sammanhang, att Lubljanka vore det fängelse, där de viktigaste fångarna förhördes och Butirki den anstalt, där fångarna förvarades i avvaktan på, att anklagelserna färdigställdes och domen fastställdes. I Lefortovskaja förvarades och förhördes mindre viktiga fångar. Undantag från regeln kunde givetvis förekomma.

Sedan Huber dömts fördes han till Ivdeldistriktet, där har

träffade Wolfgang Richter (se 594 B.10.9.55.). Några dagar därefter, den 27 april, fördes Huber och Richter under eskort per järnväg till Moskva, dit de anlände den 2 maj och fördes till Lubljanka, där de åtskildes. Huber satt till att börja med i en cell tillsammans med tre ryska generaler: Golöschkewitsch, vilken varit artilleribefälhavare under vinterkriget i Finland och häktats på grund av sina motgångar där, flyggeneralen Diplinsky, som varit förbindelseofficer i Moskva till det amerikanska flygvapnet samt generalen Samochin, vilken häktats i Berlin vid krigets slut.

I Lubljanka började Huber på nytt förhöras. En kväll vid 6-tiden i slutet av juli månad 1947 - Huber kunde icke erinra sig det exakta datum - hade han icke förts till den vanliga förhørslokalen utan istället till ett rum i tredje våningen, där han möttes av en ung, blond jätte i civila kläder. Då den samtidigt närvarande tolken hade majors rang, drog Huber den slutsatsen, att den civile förhørsledaren måste vara en NKVD-general. Denne hade först frågat Huber om med vem han suttit tillsammans i Lubljanka. Huber nämnde namnen på den ene efter den andre av sina medfångar. Förhørsledaren hade då i irriterad ton övergått till att fråga efter cellkamraterna i Lefortovskaja. Huber gav ytterligare ett par namn, varpå förhørsledaren rätt ilsket frågat, om han ändå inte träffat någon mer. Huber hade då till sist nämnt Langfelder, varpå förhørsledaren genast frågade vad han visste om denne och vad han hade berättat. Huber svarade, att Langfelder hade varit chaufför åt en svensk legationssekreterare i Budapest. Förhørsledaren frågade, om Langfelder nämnt den sistnämndes namn och tvingade Huber att berätta allt vad han visste om Wallenberg. Efter förhöret sattes Huber en stund i en liten cell (vad Huber kallade en "box") av det slag, där fångar vanligen fingo avvakta vidare åtgärder efter förhöret och fördes därpå till en ensamcell i tredje våningen i Lubljanka. Från den dagen satt han i isoleringsceller ända till den 15 april 1954. I Lubljanka satt han ensam i olika celler till den 27 april 1948, då han till sällskap fick en österrikare vid namn Schlütter, en rätt gammal man, som arbetat som tysk agent i Rumänien under kriget. Denne hade tagits den 21 juni 1941 i samband med att han tillsammans med några medhjälpare skulle skicka radiosändare över gränsen in i Sovjetunionen. Därom tillfrågad meddelade Huber, att det hände, att fångar, som skulle hållas i isolering, fingo sitta tillsammans i isoleringsceller.

Den 7 juli 1948 fördes Huber tillsammans med Schlütter

till Lefortovskaja, där de sutto tillsammans till slutet av mars 1950 och sedan tillsammans överfördes till Butirki. I Butirki förhöordes Huber på nytt, dock ej om Langfelder och Wallenberg. I slutet av mars 1951, förhöordes Huber av MGB om vad han visste om Schlütter och fördes sedan till en annan cell i samma fängelse.

I denna cell satt Huber tillsammans med den ovan nämnde Hille och en finne vid namn Pelkommen (eller Pelkonnen; Huber synes vara osäker på uttalet). Pelkommen berättade för Huber, att även han 1945 suttit med Langfelder i Lefortovskaja. Han hade i början av augusti 1947, då han i Lefortovskaja suttit tillsammans med tyskarna, generalen Stahell och amiralen Voss, utsatts för förhör om Langfelder och Wallenberg.

Pelkommen hade även berättat, att han blivit så be-tryckt av dessa förhör, att han försökte att begå självmord genom att hoppa ut genom cellfönstret. Han hade därvid ådragit sig ett brott på skallen men tillfrisknat. Efter förhöret hade han hela tiden hållits i isoleringscell. Hille, som efter sin vistelse i Lefortovskaja förts till speciallägret i Krasnogorsk, hade även han i augusti 1947 återförts därifrån till Lefortovskaja för förhör om Langfelder och Wallenberg och hade sedan dess hållits isolerad. Både Pelkommen och Hille voro övertygade, att isoleringen haft sin grund i deras kännedom om Wallenberg och denna övertygelse styrktes nu ytterligare, när de hörde Hubers berättelse. Ingen av de båda visste vad som hänt med Wallenberg och Langfelder efter 1945.

Den 20 april 1951 hade Pelkommen och Hille förts bort från Hubers cell. Såvitt Huber hade sig bekant, skulle Hille sedermera ha frigivits och nu vara verksam som journalist i Öst-tyskland. I september 1955 fick Huber i Wladimir höra, att även Pelkommen amnesterats.

Den 23 maj 1951 fördes Huber inför en MGB-officer i en "box", vilken, efter att en stund ha genomgått Hubers papper, meddelade denne, att hans straff av "den utomordentliga kommissionen" - alltså på administrativ väg - höjts till 25 år. Enligt Huber skulle detta domssätt numera vara avskaffat. Efter mottagandet av domen fördes han på eftermiddagen till en större gemensamhetscell, inredd för 14 personer, i vilken ett antal ryssar sutto. Efter en stund måtte emellertid fängelsemyndigheterna ha upptäckt, att de därigenom begått en blunder, ty en

av de biträdande fängelsecheferna, en överstelöjtnant, hämtade ut Huber och satte in honom i en isoleringscell. Där satt han till den 27 maj, då han överfördes till Wladimir.

Från den 27 maj 1951 till den 26 oktober 1952 satt Huber ensam i isoleringscell nr 11, corpus 2 i Wladimir. Sistnämnda dag insattes emellertid i samma cell en mexikansk kommunist vid namn Evelio Vadillo Martínez. Denne var uppenbart sinnessjuk och uppträdde bl.a. ofta hotfullt mot Huber. För Huber var den nye cellkamraten ytterligt obehaglig och han sökte med alla medel att bli av med honom. Huber fick emellertid icke skriva brev och kunde därför icke framföra skriftliga klagomål. Vid några tillfällen försökte sig Huber till och med på hungerstrejker, men icke heller detta hjälpte. Först den 15 februari 1954 fick Huber tillstånd att avlåta en besvärsskrivelse till Moskva med begäran, att han måtte slippa sitta i samma cell som mexikanaren. Påföljande dag togs mexikanaren ut ur cellen och efter ytterligare en dag kom en fängelsetjänsteman till Huber och bad honom att återtaga sin klagoskrivelse, då ju saken nu var ordnad. Den 18 februari slutligen fördes Huber själv till en annan ensamcell, som han tror hade numret 54.

Den 1 april 1954 fördes Huber över från corpus 2 till corpus 3 i Wladimir och insattes där i en gemensamhetscell med nummer 17. Här träffade han bl.a. den tyske generalöversten Schmidt, generalen Stahell och österrikaren Victor Hahn (571 B. 29.8.55.). När Hubers isolering alltså därmed brutits, trodde han själv, att detta innebure, att affären Wallenberg numera vore reglerad. Han blev därför mycket överraskad, när han efter hemkomsten fick höra, att Wallenberg och Langfelder alltjämt voro kvar i Sovjetunionen. För sina cellkamrater berättade Huber vad han visste om den svenske diplomaten. Då det syntes möjligt, att Hahn på grund av sjuklighet skulle kunna komma att frigivas, hade Huber givit denne namnen på de utländska fångar han hört talas om, däribland Wallenbergs, i tanke, att Hahn skulle underrätta anförvanterna (detta stämmer icke helt med Hahns vittnesmål, jrf 571 B).

Då Huber hade blivit magsjuk överfördes han den 1 juni 1954 till sjukcell nr 6 i samma korridor. Här träffade han bl.a. major Gamillschegg (615 B.20.9.55.) och en japansk konsul Nakamura. Han kvarlåg där till i maj 1955. Den 12 maj

sistnämnda år togs alla österrikare ut ur sjukcellen för att frigivas. Huber fick emellertid kvarstanna, då han var registrerad som rikstysk. Strax därpå infördes dit bl.a. den ungerske bondeledaren Bela Kovac. Denne kvarstannade mycket kort där och Huber har hört, att han numera skulle vara fången i Moskva.

Den 20 maj 1955 blev Huber friskskriven och fördes till cell nr 26, där han kvarstannade till den 26 september, då alla tyskar på grund av amnestin fördes upp till översta våningen i corpus 3. Här sattes Huber i en cell, som troligen hade nr 73, och sammanträffade där dels med den förutvarande militärattachén i Finland, översten Kitschmann, vilken 1945 hade suttit tillsammans med Langfelder i Lefortovskaja, samt med en polisattaché Richter från tyska beskickningen i Bukarest, vilken Huber kände sedan kriget och som, såvitt Huber kunde erinra sig, skulle ha suttit tillsammans med Wallenberg i en månad 1945 i Lefortovskaja. Dessa två berättade, att även de 1947 förhördes om sin kännedom om Wallenberg och Langfelder och att de sedan dess suttit isolerade tillsammans. I cell nr 73 satt även tysken Rensinghoff, som tidigare varit anställd vid ett petroleumföretag i Egypten men utvisats och mot slutet av kriget blivit "Ortsgruppenleiter" i Bukarest. Han skulle sålunda icke ha varit legationstjänsteman. På grund av hans nazistiska förflutna höllo sig de övriga i cellen avsides från honom. Huber var nu icke längre så säker på, att han under denna tid skulle ha hört, att Rensinghoff träffat Langfelder eller Wallenberg. Han trodde snarare, att han hört härom först av legationssekreterare Lorentzon i Friedland (jfr 680 B.17.10.55.). I varje fall hade han icke själv talat med Rensinghoff härom. Däremot ville Huber minnas, att en annan cellkamrat, general-konsul Schellhorn, suttit med Langfelder.

De sålunda hopsamlade tyskarna fingo nu betydligt bättre förplägnad, kunde höra radio och fingo tre gånger i veckan bevista biografföreställningar. De låstes heller icke in i cellerna utan celldörrarna voro öppna.

Samtliga de här nämnda i cell nr 73 samlade tyskarna hade sedermera återvänt till Västtyskland. (Friedland) samtidigt med Huber. Huber omtalade i detta sammanhang, att dessutom den förutvarande tyske ministern i Sofia, Bekerle, vilken omnämnts av flera av beskickningens vittnen, numera hade hemkommit.

Därom tillfrågad sade Huber, att han förmodade, att

Wallenberg alltjämt befunne sig i livet. Ryssarna läto icke en sådan viktig fånge avlida. Huber ansåg det även troligast, att Wallenberg fortfarande befünne sig i Lubljanka eller i Lefortovskaja eller något annat Moskva fängelse, då det icke funnes lika stora möjligheter i fängelserna på andra platser i Sovjetunionen att hålla en fånge isolerad.

Avslutningsvis framhöll Huber, att såvitt han kände till, förutom han själv, blott sju personer suttit tillsammans med Wallenberg och Langfelder, nämligen de förut nämnda Rödel, Hille, Hengstenberg, Pelkommen, Richter, Kitschmann och Schellhorn.

Wien den 17 oktober 1955.

26 oktober 55.

BUD  
chifferuppgifter om svenskar  
i Vorkuta.

Nr 65 (2)

HP

39

I

Svensk

Berlin

Sedan Allard meddelat att enligt en österrikisk tidning den tyske journalisten Dieter Friede anlant till Friedland från Sovjet har vi anmodat Lorentzon kontakta Friede då denne enligt det tidigare vittnet Dr Manfred varit behjälplig med insamlandet av upplysningar om medfångar i Vorkuta. Kumlin har numera svarat att Friede är bosatt Berlin-Wilmersdorf, Düsseldorf Strasse 32. Sök förbindelse med Friede och insänd snarast rapport.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram ( BUD )

Från Berlin

Avsänd den TELEX 19 kl.

Inkom den 28/10 19 55 kl. 1200

Utskrivet i 3 ex. Detta är ex. nr 3

Vorkuta-svenskarna

Orig. se HP 39 I

56.

7ep 39 J

|                               |          |           |
|-------------------------------|----------|-----------|
| INK. UTRIKES DEP.             |          |           |
| D. N:o <u>6:3</u>   <u>56</u> |          |           |
| VD.                           | GR.      | MÅL       |
| <u>P</u>                      | <u>L</u> | <u>bu</u> |

a.a./  
SFH

SU

Edert chiffer 65. Friede ej bosatt på av er  
angiven adress sedan 1949. Suchdienst hänvisat till  
tidningen Abend, som genom särskilt tillmötesgående  
lovat meddela Friede vi angelägna, att han kontakter  
oss.

Tamm

KOPIA KOPIA

Coll.: Rhem

Wien den 18 oktober 1955.  
Strängt förtroligt.

Lundberg/DS a HEMMIG  
19/10 Danielsson, f.k.  
u. Lundberg

19/10-55  
exp. 23.

ML

Broder,

Vid en ny genomläsning av 679 B. 15.10.55 angående mitt samtal med dr W. Richter ser jag, att jag glömt omnämna en sak, som förefaller mig vara av en viss betydelse.

Då jag frågade dr Richter, hur uppdelningen av olika kategorier fångar gjordes mellan de tre fängelserna i Moskva Lefortovskaja, Lubljanka och Butirki, meddelade denne, att i de båda förstnämnda uteslutande förvarades fångar, som ännu voro föremål för undersökning och av detta skäl betraktades såsom särskilt farliga. I Butirki insattes såväl undersökningsfångar som sådana, som redan fått sina straff utmätta men av ett eller annat skäl ännu icke förflyttats till arbetsläger eller fängelser på landsbygden. I de sistnämnda - d.v.s. såväl arbetslägren som fängelserna utanför Moskva - placerades fångar, vars undersökning avslutats och som därför icke längre erbjöde något särskilt intresse för den sovjetryska säkerhetspolisen.

Därest denna framställning är riktig, skulle detta sålunda innebära, att, om vi genom vittnesmål erhålla belägg för, att Wallenberg fortfarande sitter i Lefortovskaja eller Lubljanka, hans undersökning ännu icke anses avslutad. Detta betyder, att säkerhetspolisen ännu icke fått fram de material om hans verksamhet, den sökt finna. Såvitt jag förstår, borde det, mot bakgrunden av det sovjetryska systemet, vara lättare för de sovjetryska myndigheterna att frigiva en fånge, vars undersökning avslutats och av vilken man icke längre har något behov, än en fånge, som fortfarande sitter i Lefortovskaja, Lubljanka eller möjligen Butirki.

Kabinettssekreteraren A. Lundberg,  
Utrikesdepartementet.

*illeg. Fugina*  
*huv. Ommel*  
Sven Allard

518

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

efterforskningar.

~~Lundberg~~ 28/10  
Wien den 26 oktober 1955.

Nr 719.

1 bil.

HP 1. Strängt förtrolig.

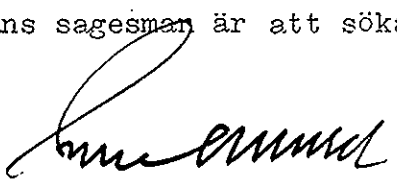
Lundberg/DS  
1/11

a # b HEMLIG  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg 1/11-55  
exp. 13

MR  
Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Q  
X  
Då jag med anledning av instruktioner i särskild ordning undersökte, huruvida dr Ernst Krenner vore anträffbar i Salzburg för ett förhör, fann jag, att han just ankommit till Wien för att där undergå läkarundersökning på sjukhus. Jag anmodade därför legationssekreterare Braunerhielm att uppsöka Krenner på sjukhuset och bifogar värdsamt Braunerhielms uppteckning av samtalet med denne.

./. .  
Såsom därav framgår, hade Krenner blott hört talas om Wallenberg och kunde endast lämna namnen på ett antal personer, bland vilka hans sagesman är att söka.

  
Sven Allard

521

Co

Strängt förtrolig.

P.M.

angående samtal med dr Ernst Krenner.

Krenner tjänstgjorde under kriget i Bukarest som assistent åt dr Neubacher vid övervakningen av de rumänska oljeleveranserna till Tyskland.

Enligt österrikiska tidningsnotiser skulle Krenner känna till Raoul Wallenberg.

Jag uppsökte dr Krenner på sjukhuset, där han var intagen för undersökning. Han låg i ett halvskilt rum och hans rumskamrat erbjöd sig att lämna rummet för en stund, så att vi kunde samtala ostörda. Med hänsyn härtill tvingades jag göra samtalet så kort som möjligt och fick begränsa mig till att inhämta de väsentligaste upplysningarna.

Krenner berättade, att han i januari 1945 förts till Lefortovskaja, där han vistats till december 1948. Han överfördes därefter till Wladimir, där han stannade, tills han i september innevarande år blev frigiven.

Någon gång under fångenskapen hade en av Krenners cellkamrater berättat för honom, att en svensk diplomat, som sänts till Budapest för att rädda judarna där, satt i Lefortovskaja. Det vore groteskt, hade sagesmannen tillagt, att en person, som gjort så mycket för judarna, nu hölls i fängsligt förvar av Sovjetunionen. Krenner tror, att yttrandet fälldes något av åren 1946 eller 1947, då han själv satt i Lefortovskaja, men det vore möjligt, att han fått uppgiften först i Wladimir av andra personer, som varit i förstnämnda fängelse. I varje

fall torde meddelaren ha avsett, att Wallenberg något av de nämnda åren befann sig i Lefortovskaja. Krenner kunde icke heller erinra sig, huruvida hans sagesman själv träffat Wallenberg eller varit i kontakt med honom genom knackningar. Förmodligen hade sagesmannen nämnt Wallenbergs namn. Detta hade visserligen sedermera fallit Krenner ur minnet, men då han vid ankomsten till Friedland av pressmännen tillfrågades, huruvida han visste någonting om den svenske diplomaten Wallenberg från Budapest, föreföll honom namnet mycket bekant.

Krenner trodde, att hans sagesman var att söka bland följande personer:

Personer, med vilka Krenner i Lefortovskaja delat cell:  
Förutvarande tyske konsuln i Ploest, greve Rüdiger Adelmann. Har numera hemkommit. Adress: Adelmansfelden, Württemberg.

Förutvarande italienske ministern i Bukarest Armando Odenigo. Hemkom 1954. Adress: Via Locchi 7, bei Rosolini, Trieste.

Förutvarande tyske polispresidenten i Prag Willi Weidermann. Krenner vet icke, om denne återkommit.

Polisattachén vid tyska beskickningen i Bukarest Richter. Har hemkommit (jfr Hubers vittnesmål 715 B. 24.10.55).

Förutvarande tyske ministern i Montevideo Langmann. Avled senare i ryskt fångläger.

Personer, vilka Krenner träffat först i Wladimir:  
General Erik Hansen från tyska beskickningen i Bukarest. Har hemkommit. Adress: c/o Frau Nicolassen, Sierichstr. 162 eller 164, Hamburg.

Överstelöjtnant Dietrich von Oertzen, general Hansens adjutant. Har hemkommit. Adress: Paulsbornerstr. 3, Berlin-Halensee.

Oberregierungsrat Vorwerk från tyska beskickningen i Bukarest. Har hemkommit och är numera bosatt i Hamburg.

Samtliga ovan nämnda personer sutto i Lefortovskaja till omkring år 1948 och alla utom Odenigo, Weidermann och Langmann kommo därefter till Wladimir.

Krenner har ett ganska dåligt minne för tidpunkter, cellnummer och dylikt. Han har suttit i flera celler i Lefortovskaja men erinrar sig endast, att den första cell han kom till hade nummer 205. I Wladimir flyttade han mycket och har suttit i cellerna

53, 63, eller 64, 18, 7, 74, 43 och 37. Han kan emellertid icke på rak arm erinra sig, vid vilka tidpunkter han suttit i de olika cellerna eller vilka hans cellkamrater voro på respektive ställen.

Krenner dömdes till 25 års straffarbete som spion (§ 58/6) och krigsförbrytare. Enligt sovjetrisk åsikt utgjorde nämligen avslutandet av det rumänsk-tyska oljeleveransavtalet en förberedelse till krig.

Wien den 26 oktober 1955.

*Erik Braunerhielm*  
(Erik Braunerhielm)

KH/AA.

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

*AM*  
P.M.

*18/10 55*  
Philipp meddelade den 28/10 per telefon följande nyheter som utsänts av NWDE.

1) Sedan åtta dagar tillbaka ha av oförklarlig anledning inga nya transporter anlänt från Sovjet till Friedland. De tyska myndigheterna ha erbjudit sovjetiska vederbörande att undanröja eventuella transportsvårigheter genom att sända järnvägsvagnar till Brest-Litowsk.

2) 3.000 polska officerare - vilkas existens tidigare förnekats - ha av ryssarna frigivits. Till dem har utbetalats ersättning för att de utan anledning (orättvist sade Philipp) hållits fängslade.

Ph. anhöll att ovanstående skulle bringas till kabinettssekreterarens kännedom.

Stockholm den 28 oktober 1955.  
*5*

KUNGL. UTRIKES  
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram ( RM )

Från Berlin  
Avsant den 19 kl.  
Telex  
Inkom den 29 10 19 55 kl. 1425  
Utskrivet 3 ex. Detta är ex. nr 3

P.M. 1.11.55

Orig. se HP 39 I

|                       |                 |                  |
|-----------------------|-----------------|------------------|
| INK. UTRIKES DEP.     |                 |                  |
| D. N:o <u>6.3 157</u> |                 |                  |
| AVD.<br><u>P</u>      | GR.<br><u>2</u> | MÅL<br><u>lu</u> |

57.

AL

SU

LB

Vårt chiffer 56. Friede besökte klockan 12 idag GK. Han uppgav sig under tiden april 1950 till september 1955 ha varit i lägerområdet Vorkuta och aldrig där själv träffat eller hört talas om någon svensk. Vorkuta består ju dock av ett 50-tal läger och Friede har blott varit i tre.

Tamm

KOPIA KOPIA

Coll.: f

KUNGL.  
SVENSKA BESKICKNINGEN

31/10  
Bonn, p.t. Köln den 28 oktober 1955.  
Strängt förtroligt I 611.

HEMLIG

Lundberg/DS  
1/11

a + b  
Danielsson, f.k.  
u. Lundberg

exp. 1/11-55  
Ch Wien 31/10

M

Broder,

./.  
Lorentzon, som igår sammanträffade med herrar Lindberg och Lundström i Frankfurt, har idag besökt beskickningen. Jag ber få närsluta en av Lorentzon uppgjord P.M. angående vissa för dagen aktuella frågor.

Diin Titegrina  
V. Rosenlin

Herr Kabinetssekreteraren  
Arne S. Lundberg,  
Utrikesdepartementet.

Strängt förtroligt.

P.M.

Gustaf Richter (se P.M. den 14 oktober 1955, bil. hbr Kumlin-Lundberg, 17 oktober 1955) har för Lindberg och Lundström uppgivit, att då han den 17/1 1945 infördes i cell 123 (eller möjligen 121) i Lubljanka, satt österrikiske medborgaren Oberleutnant Scheuer i denna cell. Scheuer hade tillfångatagits i Stalingrad. Wallenberg insattes i cellen den 31/1 1945 och vistades tillsammans med Richter och Scheuer i denna cell till den 1/3 1945, då Richter bortfördes. Richter vet icke huru länge Wallenberg och Scheuer därefter kvarblevo i denna cell.

Scheuer har till Richter uppgivit följande hemortsadresser:

Windmühlgasse 11, Wien 9  
och Porzellangasse 10, Wien 9.

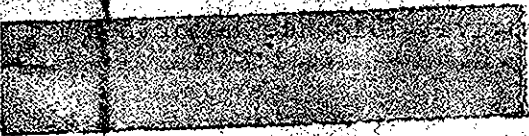
Richter visste icke om Scheuer återvänt från fångenskapen.

Jag sammanträffade med Lindberg och Lundström i Frankfurt igår för att diskutera vissa problem i samband med efterforskningarna. Härvid hade jag tillfälle bilda mig en uppfattning om hur långt de båda herrarna hunnit. De ha uträttat ett synnerligen grundligt arbete och huvudsakligen med den återvändande majoren von Hinkeldeys hjälp kunnat rekonstruera i vilka celler och vid vilka tidpunkter som de berörda fångarna suttit. Deras arbete kommer att skriftligen redovisas inom de närmaste dagarna. Därest Scheuer

skulle ha återvänt till Österrike tillåter jag mig ifrågasätta om det icke vore lämpligt att Lindberg och Lundström eller en av dem finge tillfälle att personligen höra Scheuer. De båda herrarna äro nu veritabla specialister på Lubljanka och Lefortovskaja och då de uppsöka överste Kitschmann i Bad Reichenhall (hbr Lorentzon-Lundberg, 19 oktober 1955) böra de måhända utsträcka resan till Österrike, därest Scheuer vistas där.

Bonn, p.t. Köln, den 28 oktober 1955.

*Gunnar Lorentzon*  
(Gunnar Lorentzon)



KUNGL. UTRIKES

DEPARTEMENTET KH/AA.

# Telegram

Sjöborgsutredningen

|                 |                |              |
|-----------------|----------------|--------------|
| STOCKHOLM       |                |              |
| 31 oktober 1955 |                |              |
| N:o 78 ✓        | BOD<br>Chiffer | BIL          |
| INK. D. N:o     |                |              |
| AVD. P          | GR. 2          | MAL. I<br>Eu |

Svensk  
Wien

Oberst-

Angeläget snarast erfara huruvida öster-  
rikaren Oberleutnant Scherrer återvänt från  
rysk fångenskap. Eder information: Denne  
uppgives i början av 1945 ha delat cell i  
Lubljanka med Wallenberg. Cell nr 121 el-  
ler 123. Han har som hemortsadress uppgi-  
vit Windmühlgasse 11 och Porzellangasse 10  
båda Wien neunter Bezirk.

Cabinet

Env. R. 14 VI 1200 AL

dupl.

- okt. 1953

1953

1953

Internationellt

Sovjetryskt

13 januari

Nio ryska läkare av judisk börd anklagas för att ha mördat två medlemmar av högsta sovjetledningen

6 mars

Stalins avlidn

27 mars

Amnestibeslutet

3 april

De judiska läkarna friges

10 juli

Beria avskaffas

8 augusti

Meddelandet om den sovjetiska atombomben

12 september

Chrustjov förste sekreterare i centralkommittén

16 december

Beria avrättas

Internationellt

30 januari

Eisenhower tillträder

16 mars

Tito besöker London

27 maj

Kröningsfestligheterna i London

slutet juni

Berlin-revolten

6 september

Val till västtyska förbundsregeringen

17 december

Coty vald till president i Frankrike

1954

Sovjetryskt

25 januari

Berlin-konferensen

13 april

Petrov hoppar av

13 juli

Riumin från säkerhetstjänsten avskaffas

5 september

Amerikanska plan nedskjutna vid Vladivostok

10 oktober

Förhandlingar om Port Arthurs utrymmande

22 november

Vysjinskij avlider

1954.

Internationellt

1954

- 16 januari Processen inleds mot Djilas i Italien
- slutet januari Berlin-konferensen
- 25 februari Nasser kommer till makt i Egypten
- 7 maj Dien-Bien Puh fallerna i Indokina
- 11 juli Mendès-France och Molotov förhandlar i Genève om Indokina-problemet
- 9 augusti Balkan-pakten undertecknas
- 19 augusti de Gasperi avlider
- 23 oktober Paris-överenskommelserna om Tyskland
- 23 november Västtyska kommunistpartiet tvångsupplöses
- 23 december Abakumov döms till döden.

1955

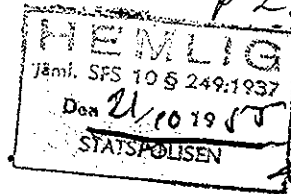
Sovjettryskt

- 24 januari Mikejans avgång
- 8 februari Malenkov entledigas, Bulganin kommer
- 22 mars Kuznetsov blir vice utrikesminister
- 24 mars Raabs besök
- 15 maj Statsfördraget med Österrike
- 6 juni Genève-mötet
- 6 juni Nehru besöker Moskva
- 8 september Adenauers besök
- 6 oktober Tyska fångarna börjar repatrieras
- 17 november Bulganin och Chrusjtjov i Indien

Internationellt

- 5 februari Mendès-France störtas
- 15 februari Rumänska beskickningen i Bern besättes av rumänska antikommunister.

|             |                                  |
|-------------|----------------------------------|
| 5 april     | Churchill avgår                  |
| 11 april    | Raab anländer till Moskva        |
| 26 maj      | Bulganin och Chrustjov i Belgrad |
| juni        | Genève-mötet                     |
| 8 september | Adenauer i Moskva                |
| oktober     | Utrikesministermötet i Genève    |



Landshövding  
22. 10. 1955  
Dyckel  
4 ex.  
Ex.nr. 4

Torsdagen den 13 oktober 1955 meddelades från kriminalpolisen i Karlskoga, att finske medborgaren Paul Nordström, vilken tidigare hörts i Wallenberg-ärendet, sökt kontakt med polisen i Karlskoga, där Nordström numera bor och arbetar, och sagt sig önska få kontakt med den kriminalpolismannen, som år 1951 sökt upp honom i Jakobstad i Finland för att tala om den försvunne Raoul Wallenberg. Nordström hade för polisen i Karlskoga uppgivit, att han vid närmare studium av de i tidningarna förekommande fotografierna av Wallenberg trott sig känna igen Wallenberg såsom varande en person han vid något tillfälle sett i ryskt fångläger.

Måndagen den 17 oktober 1955 sammanträffade under-tecknad med Nordström i Karlskoga, varvid han vidhöll sitt påstående om att han trodde sig känna igen Wallenberg såsom varande en person han sett i den taggtråds-inhågnade baracken i lägret nr 27/1 i Krasnogorsk. Det bör måhända först framhållas, att Nordström nu, sedan han befinner sig på svensk mark, släppt åtskilligt av den reservation, som han så tydligt lade i dagen vid samtalet i Finland. Såsom han tidigare uppgivit, hade han vid något tillfälle under 1944 överförs från Karaganda-lägret till Krasnogorsk-lägret, där han först internerades i lägret nr 1. Krasnogorsk-lägret, som hade beteckningen nr 27, var indelat i tre olika från varandra fristående avdelningar och betecknades nr 27/1, 27/2 och 27/3. Då man fördes från Moskva till lägret kom man först till en avtagsväg, som förde upp till avdelning 27/3. Ett stycke längre bort på vägen och på vänster hand förde en avtagsväg upp till 27/2. Därefter fortsatte vägen fram till 27/1, där vägen upphörde. Efter Nordströms anvisningar har en schematisk teckning uppgjorts över de olika lägeravdelningarnas belägenhet i förhållande till varandra. Vidare har en schematisk skiss uppgjorts över lägeravdelningen 27/1. Såsom av sistnämnda skiss framgår, förde vägen rakt fram till den s.k. kommandantura,

vilken var inrymd i en särskild träbyggnad. Hela området var avstängt med ett tätspunnet taggtrådsstängsel. Lägret 27/1 omfattade 6 eller möjligtvis 8 baracker, inrymmande omkring 80 man i varje barack. Då Nordström först kom till lägret kunde de internerade röra sig fritt inom hela det taggtrådsinhägnade området. Från kommandantura-byggnaden ledde en relativt bred väg tvärs igenom området, och barackerna voro placerade på båda sidor om vägen. På vänstra sidan fanns en barack, där högre officerare, generaler m.m. bodde. Där befann sig bl.a. marskalk Paulus från Stalingrad och andra högre officerare, som deltagit i slaget vid Stalingrad. Denna barack var den mellersta av de troligtvis tre baracker, som lågo till vänster om genomfartsvägen eller barackgatan. Ehuru de internerade fingo röra sig fritt inom området, fingo de dock icke gå in i generalsbaracken som den gemenige kallades. När Nordström först kom till lägret var ingen av de fristående barackerna omgärdade med något taggtrådsnät. Först efter några månaders vistelse i lägret 27/1, och vid en tidpunkt, som troligtvis kan bestämmas till förvåren 1945 började den första baracken på höger sida, alltså den som låg närmast kommandanturan att inhägnas med taggtråd. Någon tid därefter ankommo ett antal fångar, som Nordström uppskattade till 30 å 40 stycken från Moskva och dessa placerades just i den nu taggtrådsinhägnade baracken. Taggtråden lüpte utefter barackens ädor och gavlar på ett avstånd av cirka 3 å 4 meter, varigenom de i baracken placerade personerna hade möjlighet att promenera runt baracken. Avståndet från barackgatan till taggtråden runt baracken uppskattade Nordström till 2 å 2½ meter. De internerade förstodo, att det måste vara något särskilt med de i denna barack inhysta internerna, enär övriga i lägret internerade personerna icke fingo stanna i närheten av den taggtrådsinhägnade baracken eller närma sig den. Det fanns poster utplacerade med täta mellanrum i små torn, som byggts utefter taggtrådsinhägningen, och så snart någon person närmare sig den taggtrådsinhägnade baracken eller stannade på barackgatan mittför denna barack, ropade väktarna åt honom att ovlägna sig eller fortsätta sin vandring. Dessa interner väckte

en hel del nyfikenhet bland de övriga internerade men inga uppgifter sipprade ut ifrån den taggtrådsinlågnade baracken till de övriga lägermedlemmarna. Dock kunde man utifrån lägerområdet observera de i baracken internerade, då de promenerade utanför baracken. Nordström hade särskilt fäst sig vid en person, som varit iklädd en mycket lång rock eller kappa, vilken gått nästan ända ned till marken. Denne man, som kunde ha varit någonting mellan 35 å 40 år gammal brukade ofta promenera ensam inom det speciellt avspärrade området runt baracken. Ibland var han barhuvad och ibland bar han någon slags mössa. Nordström hade särskilt observerat att mannen hade någon toffelliknande skobeklädnad på sig. På särskild fråga framhöll han, att det måste ha varit barmark, när han gjorde denna iakttagelse och följaktligen skulle tidpunkten kunna bestämmas till april - maj 1945. Detta anser sig Nordström kunna bestämma, när han på sommaren 1945 flyttades över till lägret 27/3. När denna förflyttning skedde var såväl marken som träd och buskar gröna, och han vill hålla för troligt att det kunde ha varit någon gång i juni - juli, som han flyttades över till 27/3. Beträffande den ensamme mannen uppgav Nordström vidare att denne <sup>brukade</sup> ibland promenera tillsammans med en annan man i 40 års-åldern, vilken var ganska kraftig och ljus. Båda männen voro ungefär lika långa. Den kappa, som den förstnämnde mannen bar, vill Nordström bestämma till färgen som troligtvis grågrön. Den var i varje fall varken mörk eller ljus. Han hade icke iakttagit några uniformsknappar, i varje fall inga blänkande sådana. Ibland brukade den promenerande ha kappan kastad över axlarna. Nordström hade hört att de båda männen, då de promenerade tillsammans, brukade samtala med varandra men han hade aldrig kommit så nära att han kunnat höra vilket språk de talat.

Nordström blev vid förhörstillfället i tillfälle att se tre olika fotografier av Wallenberg. Dessa fotografier voro blandade med fotografier av andra personer. Nordström plockade därvid ut det fotografi, som fanns i Wallenbergs pass. Ett fotografi, som var taget något år före 1944, då han erhöll passet. Däremot kunde Nord-

ström inte plocka ut de båda andra fotografierna, det som är taget i uniform av Wallenberg och det som togs i Budapest. Han sade, att det var passfotografiet som hade funnits i tidningen, och varför han fäst sig vid detta fotografi var just uttrycket i ögonen, som Nordström ansåg vara något speciellt. Nordström förklarade på fråga, att han ville hålla för troligt, att den av honom iakttagne mannen, som han är mycket säker på, måste ha varit Wallenberg, kunde ha varit 175 - 176 cm. lång, d.v.s. något längre än Nordström, som är 171 cm. lång. Han sade sig förstå, att den långa kappan kunde ha bidragit till att ge ett intryck av att mannen var längre än han i verkligheten är, men han ansåg sig dock kunna bedöma att den iakttagne mannen måste ha varit längre än Nordström själv. Nordström sade sig vara övertygad om att den iakttagne mannen haft mörkt hår, vilket kontrasterade mot hårfärgen på den andre mannen, som han brukade ha i sällskap ibland. Mannen med det ljusa håret såg bra ut och var civilklädd. Även han kunde vara omkring 40 år gammal. Sedan jag påvisat för Nordström, att det fanns två ytterligare fotografier i samlingen över Wallenberg, och Nordström särskilt granskat det i Budapest tagna fotografiet, där Wallenberg sitter vid ett skrivbord, förklarade Nordström, att han inte hade det intrycket att mannen, han iakttagit utanför den speciella inhägnade baracken, haft så litet och tunt hår som Budapest-fotografiet utvisar, men detta kan vara ett minnesfel hos honom.

De i specialbaracken internerade hade som förut nämnts tilldragit sig en hel del uppmärksamhet från de övriga internerade, och man hade kommit underfund med att det skulle vara särskilt betydande personer, såsom ingenjörer, läkare, en konsul och någon eller några skådespelare. Sålunda hade en österrikisk skådespelare blivit igenkänd. Denne gick under smeknamnet "Puffy". Nordström minnes också själv denne man i det att han före avfärden till Ryssland 1932 i Finland sett en film, som hade titeln "Lilla Mamma", och i vilken film "Puffy" medverkade. Denne "Puffy" var mycket stor och tjock och torde ha vägt omkring 130 kilo. Så mycket hade ciperat ut från specialbaracken, att "Puffy" lyckats föra med sig 25 kostymer,

vilka han sålt till ryssarna. Såsom tidigare sagts blev Nordström i juni eller juli 1945 flyttad över till lägret 27/3. Han håller för troligt, att han under några två månaders tid iakttagit den ensamma promenaderande inom specialbarackens område. I varje fall måste det ha varit flera veckor, som han var i tillfälle att iakttaga den man, han tror vara Wallenberg.

Jag rekapitulerade i korta ordalag vad sjömannen Erylandsson uppgivit om sin vistelse i Krasnogorsk-lägrät och Nordström förklarade, att det var riktigt, att de träffats i lägret 27/3. Dock kunde Nordström icke minnas, vem som berättat om att en svensk vid namn Wallenberg skulle ha funnits i sovjettryckt läger. Namnet Mandula sade honom ingenting, men däremot föreföll honom namnet Karel Sparka vara ett begrepp, och då jag nämnde vad Erylandsson sagt om schackspelet, trodde sig Nordström komma ihåg, att det var fyra stycken, som brukade hålla ihop i lägret 27/3, och att två av dem kunde ha varit Mandula och Sparka. Nordström kvarstade i lägret 27/3 till våren 1946, då han förflyttades till ett läger vid Leningrad.

Jag frågade Nordström, om han inte kunde orinra sig några namn på lägerkamrater från 27/1, men han förklarade att han hade dåligt minne beträffande namn, och han kunde icke för tillfället komma ihåg några lägerkamrater i detta.

Det torde förhålla sig så, att jag, då jag talade med Nordström år 1951, icke visade några fotografier av Wallenberg. Nordström intog ju på den tiden en mycket reserverad hållning, och han förklarade, att han då helt flyktigt hört någon omtalning, att en svensk vid namn Wallenberg skulle ha befunnit sig i något ryckt läger. Han utgick ifrån, att det borde ha varit Krasnogorsk, som denne svensk skulle ha varit internerad i. Trots att Nordström som han själv säger icke har lätt att minnas namn, kan det ju mycket väl vara så, att han har minne för ansikten, och med hänsyn till den nyfikenhet, som de övriga lägerinternerna i 27/1 hade i dagen beträffande de övriga internerade i specialbaracken, så kan det vara möjligt, att tilltro kan sättas till hans berättelse, och själv förklarar han sig vara absolut säker på att det måste ha varit Wallenberg, som han såg promenera utanför

specialbaracken. Man kanske kan fråga sig varför han inte kunde plocka fram de oiet tagna fotografierna av Wallenberg, men det kan ju vara möjligt att den glada glinten, som kan spåras i passfotografiet är något karaktäristiskt för Wallenberg fastän denna glint icke kommit till syns i de andra mera officiellt betonade fotografierna.

- - - - -

Det kan i detta sammanhang vara av visst intresse att jämföra vad redaktören Edvard af Sandeberg säger om en barack i lägret 27/1. Af Sandeberg talas om en karantänsbarack, som var inhägnad med en träpalissad. Jag samtalade med af Sandeberg tisdagen den 18 oktober 1955 och frågade honom just då, om den träpalissad han beskrivit, var ny, vilket af Sandeberg bekräftade. Det torde väl vara så att Nordström flyttats någon dag innan af Sandeberg kom till 27/1, och under molientiden har det av Nordström beskrivna taggträdsstängslet ersatts med en träpalissad, som skulle förhindra insyn till de prägnanta fångarna den speciella baracken.

- - - - -

Nordström är nu boende under adress Kirstavägen 13 i Karleborg och är anställd vid A.B. Bofors. Kirstavägen 13 tillhör Bofors och är dess boendehus för ungharlar. Ej telefon till baracken.

Stockholm den 20 oktober 1955.

  
(O. Danielsson)

# Krasnogorsk. lägrat

Läger 27<sub>1</sub>

Läger 27<sub>2</sub>

Läger 27<sub>3</sub>

Weg über Markov.

Läger 27/1 - Krasnoyarsk.

